

T

t, T 1. чешкият съгласен звук [t] и буквата t, която го обозначава 2. [tɛ] и **té** нескл. ср. название на съгласния звук [t] и на буквата t: **vyslovit t** произнеса t; **napsat malé t, velké T** напиша малко t, главно T

ť, Ě 1. чешкият съгласен звук [ɟ] и буквата ť, която го обозначава 2. [tɛ] и **ťé** нескл. ср. название на съгласния звук [ɟ] и на буквата ť: **vyslovit ť** произнеса ť; **napsat malé ť, velké Ě** напиша малко ť, главно Ě

ta вж. **ten**

tabák, -u м. бот. тютюн (Nicotiana): ~ **virginský** тютюн Вирджиния; ~ **vonný** ароматичен тютюн; ~ **dýmkový** тютюн за лула; **šňupavý** ~ енфиѐ; **žvýkačí** ~ тютюн за дъвкане; **pěstování** ~у тютюнопроизводство; **pěstitel** ~у тютюнопроизводител; **továrna na** ~ тютюнева фабрика

tabákov|ý, -á, -é тютюнев, тютюнен: ~**é plantáže** тютюневи плантации; ~**ý výtažek** тютюнев екстракт; ~**ý monopol** тютюнев монопол; ~**á barva** тютюнев цвят

tabatěrka, -y ж. табакѐра

tablet|a, -y ж. таблѐта, таблѐтка, дражѐ: **lék v** ~**ách** лекарство на таблѐтки, на дражѐта

tabletk|a, -y ж. умал. таблѐтка, таблѐта, дражѐ

table-tennis [tejbl-tenys], -u м. спорт. тѐнис на мѐса, пинг-пѐнг

tabletennisov|ý [tejblteny-], -á, -é кѐйто се отнася до тѐнис на мѐса: ~**ý míček** топка за тѐнис на мѐса, топка за пинг-пѐнг

tabletennist|a [tejblteny-], -y м. състезѐтел по тѐнис на мѐса

tabletennistk|a [tejblteny-], -y ж. състезѐтелка по тѐнис на мѐса

tabl|o, -a ср., **tabló** неизм. таблѐ

tábor, -a м. лагѐр: **vojenský** ~ воѐнен лагѐр, бивѐк; **rekreační** ~ лагѐр за (лятна) почивка; **stanový** ~ палѐтков лагѐр; **sběrný** ~ сбѐрен пѐнкт; **koncentrační** ~ концентрационѐн лагѐр, конц-лагѐр; ~ **smrti** лагѐр на смѐрттѐ; **zajatecký** ~ лагѐр за воѐнноплѐнници; **výcvikový** ~ учѐбен лагѐр; **rozložit se ~em, rozbít** ~ установѐ се на лагѐр, разположѐ се на стѐн; ~ **lidu** митинг

táborák, -u м. разг. лагѐрен ѓгън

táborit|a, -y м. истор. таборит (привѐрженник на лѐвото крило на хуситското движение)

táborník, -a м. лагѐрник

táborov|ý, -á, -é лагѐрен: ~**á hlídka** лагѐрен пѐст, лагѐрна стрѐжа; ~**ý deník** лагѐрен днѐвник
tábořiště, -ě ср. лагѐр, бивѐк; място за лагѐруване

áboř|it, -ím нескв. стоя на лагѐр, лагѐрувам: ~**it pod širým nebem** лагѐрувам под открито небѐ; ~**it pod stany** лагѐрувам на палѐтки

tabu неизм. ср. етногр. табу, запрѐщение, забрѐна

tabulátor, -u м. табулѐтор

tabul|e, -e ж. 1. дѐска: **školní ~e** училищна дѐска, чѐрна дѐска; **nástěnná ~e** дѐска за обявлѐния; ~**e cti** по-рано пѐчетна дѐска, дѐска на честтѐ, червѐна дѐска, дѐска за похвали; **orientační ~e** информационно таблѐ, пътепоказѐтел; **vývěsní ~e** фѐрма 2. остар. трапѐза: **zasednout k ~i** сѐдам на трапѐзата; **svatební ~e** свѐтбѐна трапѐза 3. плѐско стѐклѐ: **okenní ~e** прозѐрѐчно стѐклѐ; ~**e výkladní skříně** стѐклѐ на витрѐйна

tabulk|a, -y ж. умал. 1. таблица: **Mendělejevova ~a** хим. Менделѐевата таблица; **logaritmické ~y** мат. логаритмически таблица; **úrokové ~y** фин. таблица за лихвени процѐнти 2. табѐла, надпис: **orientační ~a** пътепоказѐтел; **turistické ~y** туристически табѐли; ~**a s číslem** табѐлка с нѐмер на къща 3. парчѐ(нце), късѐче, блѐкче: ~**a čokolády** блѐкче шоколѐд

tabulkov|ý, -á, -é обикн. в съчет. ~**á čokoláda** шоколѐд на блѐкчета, на плѐчки

tabulov|ý, -á, -é плѐсѐк: ~**é sklo** стѐклѐ за прозѐрци, прозѐчно стѐклѐ; ~**á malba** изк. кавалѐтна живопис

tác, -u м. разг. поднѐс, табла за поднасяне

táč|ek, -ku м. умал. разг. поднѐс, табличка за поднасяне: **pivní ~ek** подлѐжка (под халба бира)

táč|ky, -ek ж. само мн. остар. разг. седѐнка: **přijít na ~ky** дѐйда на приказки

tady нар. 1. тук: **počkej ~ na mě** почакай ме тѐк; ~ **někde to musí být** товѐ трябѐва да е тѐк някъде; **jsem ~ za pět minut** веднѐга, след пѐт минути ще се вѐрна; **jaro je ~** пролеттѐ дойдѐ, настѐпи; **než se naděješ, máš ~ Vánoce** докато усѐтиш, и Кѐледа ще дѐйде 2. в съчет. ~ **máš, ~ máte; ~ je, ~ jsou** ѐто; товѐ е, товѐ са: ~ **máš peníze** ѐто ти парѐте; ~ **jsou důkazy** ѐто доказѐтелствата; товѐ са доказѐтелствата; ~ **máte nazpátek** ѐто ви рѐстото 3. разг. (х)ѐй; (като пѐрва част от усилено показѐтелно местоим. ѐй-тѐзи, ѐй-тѐзи, ѐй-товѐ.): **dal jí ~ tu knížku** тѐй ѐ даде ѐй-тѐзи книга; **otevřete ~ to okno** отворѐте ѐй-тѐзи прозѐрец

тѣлѣща♦ ~**нижѣпрозѣма**
 обща цѣл, общ стремѣж; **ve dvou se to lépe**
 ~**ne** разг. експр. за двѣма е по-лѣсно; когѣто
 сме/са двѣма, е по-лѣсно; **jeden ~ne hot a**
druhý čehý прен. всѣки тѣгли на свѣята страна;
 тѣ са като орѣл, рак и щука **2. (koho, co)** мѣкна,
 влача (някого, нецо): ~**nout po zemi** влача по
 земята; **sotva nohy ~ne** едѣа си влачи кракѣта
 (от умора); **kůň dobře ~ne** конят е добър
 теглач; ~**la celou domácnost** прен. тѣ мѣкнеше
 цялото домаќинство на гърба си; **po~nu kufr**
 зашито мѣно♦ ~**ni**
to spolu již dlouho тѣ живѣят, мѣкнат се заедно
 вѣче дълго време **3. (koho, co; koho, co od-**
kud) изтѣглям, издърпвам, измѣквам, извли-
 чам, изсмѣквам (някого, нецо отнякъде): (v
 slosování) **byla tažena tato čísla** (в тиража на
 лотарията) бѣха изтѣглени слѣдните числа;
 ~**nout tonoucího z vody** измѣквам давещ се
 от водѣта; ~**nout slova z někoho** измѣквам
 дѣуми от някого; **kořeny ~nou vodu** корените
 измѣквам♦ ~**ni kádná**
 експр. пия като смѣк **4. (koho kam)** привличам,
 притѣглям, примамвам (някого някъде): ~**ne**
ho to domů прен. влечѣ го към къщи, мѣчно
 мѣкнѣ♦ ~**ni příměra**
 разителен **5. (kam)** настѣпвам (при атака),
 вървя, движа се (при поход или при игра с
 фигурки), летѣя (някъде): ~**nout do pole** от-
 правям се, настѣпвам в поход (срещу някого);
 отивам на фронта, на бойното полѣ; **ptáci**
 ~**nou na jih** птиците отлитат на юг; **už jsem ~l**
 аз вѣче теглям, играх, придвижих фигурката
 си **6. (kam) разг. пейор.** махам се, измѣитам се,
 прѣждѣсвай се♦ ~**ni hrbo**
 махай се, измѣитай се, прѣждѣсвай се оттѣк!
 ~**něte k čertu!** грубо вървѣте по дяволите!
7. обикн. третол. безл. -ne дѣха, стѣва течѣ-
 ние: (zde to) ~**ne** (тѣк) ѣма, стѣва течѣние;
od okna to ~ne от прозѣреца дѣха; **kamna špatně**
 ~**nou** пѣчката не тѣгли **8. безл. -ne** приближава
 се (по време): ~**ne mu už šedesátka/na šede-**
sátku/k šedesátce тѣй вѣче приближава шей-
 сеттѣ, гѣни шейсеттѣ

táh|nout se, -nu se нескв. **1. обикн. третол. -ne**
 се простѣра се, ширнал се е: **lány polí se ~nou**
do daleka полята се простѣрат надалѣче, на-
 длѣж и нашѣр **2. влача се, влекѣ се, мѣкна се:**
lano se ~ne po zemi вѣжѣто се влачи по земята;
z kuchyně se ~la vůně от кѣхнята се нѣсеше
 аромѣт; **nechce se mi ~nout se takovou dálku**
pěšky не ми се мѣкне чѣк дѣтам пешѣ **3. обикн.**
третол. -ne se разг. прѣтѣка се, прѣвлѣчи се,
 трѣе дълго, прѣтѣчил се е: **jednání se ~ne** прѣ-
 говорите са се прѣтѣчили, прѣговорите трѣят

дѣлго; **nemoc se ~ne už od zimy** болесттѣ се
 вѣищѣ розѣма♦ ~**ne raduhé**
lokte експр. работата се влачи до безкрайност
tahoun, -a м. **1.** теглач; впрегатно, работно до-
 бѣче **2. експр.** работѣга
tachometr, -u м. техн. тахомѣтър, скоростомѣр
taille вж. **tajle**
taj, -e м. обикн. мн. **taje, -ů** книж. поет. тайна:
vniknout do ~ů přírody проникна в тайните на
 природата; **zasvěcovat někoho do ~ů řemesla**
 посвѣщавам някого в тайните на занаята
tajemně нар. тайнствено, загадѣчно
tajemnick|ý, -á, -é секретарски
tajemnice, -e ж. секретарка
tajemník, -a м. секретър: **osobní** ~ личен секре-
 тар; **vědecký ~ ústavu** научен секретър на ин-
 ститѣт; **redakční** ~ отговорен секретър на редак-
 ция; **státní ~ USA** държавен секретър на САЩ
tajemnost, -i ж. тайнственост, загадѣчност
tajemníkár, tajemníkárka, tajemníkár-
ský, tajemníkárství вж. **tajníkár, taj-**
níkárka, tajníkárský, tajníkárství
tajem|ý, -á, -é тайствен, загадѣчен
tajemství|í, -í ср. тайна, секрет: **zachovat ~í** за-
 пѣзѣ тайна; **listovní ~í** тайна на кореспон-
 денцията; **zpovědní ~í** рел. тайна на изповѣдтѣ;
prozradit ~í издѣам тайна; **není žádné ~í, že...**
 не ѣ тайна, че...; **říci jako ~í** кажа под секрет;
nemám před vámi žádné ~í не криѣя нищо от
 вѣс, нямам тайни от вѣс; **úřední ~í** служѣбна
 тайна; **výrobní ~í** производствена тайна; **vo-**
jenské ~í военна тайна; ~**í úspěchu** тайната на
 успѣха; **veřejné ~í** пѣблична тайна; **dělat s**
něčím ~í криѣя нѣщо
tajenk|a, -y ж. в съчет. **křížovka s ~ou** кръсто-
 слѣвица със зашифрѣвана (в нѣя) фрѣза
tajfun, -u м. геогр. метеор. тайфѣн
tajg|a, -y ж. геогр. тайгѣ
tajlit, -ím нескв. **1. (co; co před kým; komu)** книж.
 тѣя, криѣя (нецо от някого): ~**it své úmysly**
 пѣзѣ в тайна намерѣнията си; **nic si ne~lí** не
 криѣха нищо, нямаха тайни едѣн от дрѣг; ~**it**
pláč спѣдавам плачѣ си; ~**í zklamání** криѣ раз-
 очарѣванието си **2. в съчет. ~it dech** затаѣвам,
 тѣя, прѣтѣявам дѣх
tajlit se, -ím se нескв. (s čím, čím) книж. тѣя, криѣя
 (нецо): **ne~it se se svými názory** не криѣя вѣз-
 гледите си; **ne~it (svou) radost** не криѣя ра-
 досттѣ си
taj|le, taill|e, -e ж. разг. тѣлия
tajně нар. тайно, потайно, секретно, скрѣто, скрѣй-
 шом: **vidali se zřídka a ~** виждаха се рѣдко и
 скрѣшом; ~ **kouřit** пѣша скрѣшом; ~ **si něco**
přát тайно (си) пожелавам нѣщо; ~ **hlasovat**
 избѣрам с тайно гласѣване

tajnosnubnost, -i *ж. бот.* тайнобрачие
tajnosnubn|ý, -á, -é *бот.* тайнобрачен, семено-спорен

tajnost, -i *ж.* тайна, секрет: **má to zůstat v ~i** това трябва да остане в тайна; **mezi námi nejsou žádné ~i** между нас няма скрито-покрыто; *в съчет.* **dělat s něčím ~i** крия нещо, правя от нещо тайна

tajnústk|a, -y *ж. умал.* малка тайна, тайничка
tajnústkář, *по-рядко tajemnústkář*, -e *м. експр.* потаен, прикрит човек; човек, който обича тайните, има слабост към тайните

tajnústkářk|a, *по-рядко tajemnústkářk|a*, -y *ж. експр.* потайна жена; жена, която обича тайните, има слабост към тайните

tajnústkářsk|ý, *по-рядко tajemnústkářsk|ý*, -á, -é *експр.* прикрит, притворен, скрит, секретен; който обича тайните, има слабост към тайните:

~á **povaha** тиха вода; скрит, потаен характер
tajnústkářstv|í, *по-рядко tajemnústkářstv|í*, -í *ср. експр.* прикритост, притворство, скритост, потайност; любов, слабост към тайните

tajn|ý I, -á, -é **1.** тaен: ~á **láska** тайна любов; ~é **přání** тайно желание **2.** скрит, потаен, секретен, нелегален: ~á **korespondence** секретна кореспонденция; ~á **vysílačka** нелегална радиостанция; ~á **tiskárna** нелегална печатница; ~é **volby** избори с тайно гласуване; ~é **přelíčení** *юрид.* процес при закрити врати

tajn|ý II, -ého *м. разг.* таен агент, детектив, шпионин

tajtrlictv|í, *по-рядко tajtrdlictv|í*, -í *ср. разг. експр.* палячовщина, шутовщина

tajtrlík, *по-рядко tajtrdlík*, -a *м. разг. експр.* паляч♦
dělat, tropit si z někoho ~y издевателствам над някого

tajtrlíkovat, *по-рядко tajtrdlíkovat*, -uji/*разг.* -uju *несв. разг. експр.* правя се на палячо, на шут

tajuplně *нар. книж. поет.* тайнствено, загадъчно

tajuplnost, -i *ж. книж. поет.* тайнственост, загадъчност

tajupln|ý, *остар.* **tajúp|n|ý**, -á, -é *книж. поет.* тайнствен, загадъчен

tak I *нар. 1.* така, тъй, по такъв начин: **jen** ~ просто така; **jen** ~ ~ едва-едва, с голяма мъка; **jen** ~ ~, **že nepřišel pozdě** едва не закъсня, за малко да закъснее; ~ **jako** ~ и тъй (и тъй); и без това; **ať je to ~ nebo** ~ така или иначе; във всеки случай; **a ~ dále** и тъй нататък; **dobře ti** ~ така ти се пада, хак ти е; **už je to** ~ така е (*няма какво да се прави*); това е свършен факт; това е положението; ~ **zvaný** така наречения(т); **byl jsem jen** ~ бях облечен по домашному, в домашни

дрехи; **není jen** ~ **někdo** той не е кой да е; **to není jen** ~ това не е толкова просто; това не е **тоука** ♦ **jaklkařsk|ý**

пословица каквото повикало, толкова се обадило **2. в съчет. с прил. или нар.** така, толкова: **není ještě ~ starý** той не е още толкова стар; **bud'te ~ hodný** бъдете така добър; ако обичате; **byl ~ vysoký, že sotva prošel dveřmi** толкова беше висок, че едва можеше да mine през вратата; **bylo to ~ daleko, že...** беше толкова далече, че...

tak II *част. за контакт* е, и, значи, хайде, та, ето: **kdýž se to ~ vezme** ако помисли човек; **přšelo, a ~ šel domů** валеше, затова той си отиде у дома; ~ **ty nevěříš?** значи ти не вярваш? ~ **už dost!** (хайде) стига! престани/престанете! **to ~ ještě!** как нѐ! в никакъв случай! само това остава(ше)! **to by ~ scházelo!** само това липсва(ше)! ~ **dobře** добре (де); ~ **co nového?** е, какво ново? ~ **to je všechno** (ето) това е всичко; **no ~!** хайде (де)! ~ **k věci** хайде казвай; е, на въпроса (*не се отклонявай от въпроса*); ~ **co?** е, и какво (от това)? ~ **co je s tebou?** но какво става с теб? ~ **začni!** хайде, започвай! ~ **už jdi!** е, хайде, върви! е, хайде, тръгвай! ~ **vidíte?** ето, виждате ли? ~ **vida!** ето, виждаш/виждате ли?

také, razg. taky *нар.* също, също така, (също) и: **já ~ tam chci jít** аз също, и аз искам да отида там; **vy se budete ~ smát** и вие също ще се смееете; **pojd' s námi ~ jednou do divadla!** да беше дошъл и ти веднъж с нас на театър!

♦ **žádná odpověď je ~ odpověď** мълчанието също е отговор; **co má ~ dělat** пък и какво (му остава) да прави; **to je ~ nápad!** ама че (пък) хрумване! що за (глупаво) хрумване!

takeláž, -e *ж. мор.* такелаж

takhle I *нар. разг. 1.* така, ето така, ей-така: ~ **to dál nejde** така повече не може; ~ **se to nedělá** така не се прави; така не се постъпва; не се постъпва по такъв начин; ~ **tě neznám** не те познавам такъв; в този вид не съм те виждал; **tak ty ~!** значи ти така! **2.** толкова, ей-толкова, по такъв начин: **skočil ~ vysoko** той скочи ей-толкова
takhle II *част. за емоционален оттенък:* **mít ~ peníze!** дѐ да имах сегà паря! **kdyby ~ svítilo slunce!** дѐ можеше сегà да грейна слънце! **to bylo ~ loni z jara** това се случя миналата година някъде напролет

takořka *вж. takřka*

takov|ý, -á, -é *местоим. 1.* такъв: ~ý **je můj názor** толкова е моето мнение; ~é **šaty bych si na sebe nevzala** не бих облякла такава рокля; **jaká otázka, ~á odpověď** какъвто въпросът, такъв и отговорът; **něco ~ého jsem nečekal** не

сѣм очаквал такѡва нѣщо; ~**ý a ~ý** еди-какѣв (си); такѣв и такѣв; **je ~ý dobrák** тѡй е такѣв (един) добряк; **je ~ý divný** тѡй е такѣв (един) стран♦ **~ýmlovy** какѣвто и да е; **ani ~ý, ani makový** такѣв един никакѣв; **jaký pán, ~ý krám** какѣвто стопанинѣт, такѡва и стѡката; **~á na mne neplatí, s ~ou na mě nechod!** *експр.* нѣ на мѣне тѣя номера! тѣя на мѣне не мѣ минават! **2. експр.** тѡлкова (*голям, силен и под.*): **mám ~ý hlad!** тѡлкова сѣм гладен! такѡ страшно сѣм изгладнял! **byli jsme ~í přátelé!** такѣва, какѣви приятели (само) бяхме! **~á léta byl v cizině** тѡлкова години бѣше в чужбина **3. разг.** около, приближително: **~ých deset let tam nebyl** около/към десет години не е бил там; има десет години, откакто не е хѡдил там; **ta kniha vyšla před ~ými třemi roky** тѡзи кнѣга излѣзе преди около три години

takřka, takořka *нар. малко остар. книж.* такѡ да се каже, почти, какѣи-речѣи: **jsme ~ sousedi** нѣе сме почти сѣседѣи

takt, -u м. **1. муз.** такт: **dvoudobý, dvoučtvrteční** ~ такт две четвѣрти; **tříčtvrteční** ~ такт три четвѣрти; **čtyřčtvrteční** ~ такт чѣтири четвѣрти **2. техн.** такт: **~ (u spalovacích motorů)** такт (в моторѣ с вѣтрешно горѣне) **3. такт, ритѣм:** **fleskat do ~u** ръкопляскам в такт; **jít podle ~u, do ~u** вървя в крак; **vyjít z ~u** обѣркам крачката, такта; **udávat rukou** ~ отмѣрвам такта с ръка **4. такт, тактичност (в държане, обносики):** **člověk s ~em** тактичен чѡвѣк; **nedostatek ~u** липса на такт; нетактичност; **ukázat ~u** проявя такт, тактичност

taktak *нар.* едва-едва, за малко, малко остана да...; *разг.* за една(та) брѡйка

taktěž *нар. книж.* сѣщо, сѣщо така

takticky [-tu-] *нар.* тактично, тактически

taktický [-tu-], **-á, -é** тактически: **~ý postup** тактически подход; **~é cvičení** *воен.* тактическо учѣние

taktik [-tu-], **-a м.** тактик, познавач на тактиката

taktika [-tu-], **-y ж.** *воен.* тактика, подход, методи (*на борба и под.*): **vojenská ~a** военна тактика; **obranná, útočná ~a** отбранителна, настѣпателна тактика; **vyčkávací ~a** изчаквателна тактика

taktizovat [-tu-], **-uji/разг.** **-uju** *несв.* маневрирам

taktně *нар.* тактично, с такт, деликатно, внимателно: **chovat se** ~ постѣпвам тактично; **~ zachovat mlčení** тактично си замълча, запаза мълчание

taktní, **-í, -í** тактичен, внимателен, деликатен

taktnost, -i ж., по-рядко takt, -u м. тактичност, такт

takto *нар. малко книж.* такѡ, по такѣв начин, по следния начин: **to se dělá ~** товѡ се прави такѡ; **návrh zní ~** предложѣнието е следното

takt|ovat, -uji/разг. **-uju** *несв. муз.* тактѡвам; дирижирам, отмѣрвам такта

taktovka, -y ж. *муз.* диригентска пѡлка: **Česká filharmonie pod ~ou Karla Ančerla** *прен.* Чѣшката филхармония под диригентството, под ръководството на Карел Анчерл

taktový, -á, -é тактов

taky *вж.* **také**

takykritik [-tu-], **-a м.** *пейор.* псевдокритик, пишман критик

takýs *местоим. в съчет.* **jakýs** ~ някакѣв (си), какѣв-гѡде, шѡ-гѡде, неопределѣн

takyměnjí, -í ср. *пейор.* псевдоизкуство

takzvaný, tak zvaný, -á, -é, съкр. **tzv.** такѡ нарѣчен, такѡ нарѣченият, *съкр.* т. нар.

takž *местоим. нар. остар. книж.* такѡ, сѣщо такѡ, в съчет. **jakž** ~ гѡре-дѡлу, снѡсно, криво-ляво: **uměl jakž ~ česky** тѡй гѡвѡреше криво-ляво чѣшки

takže *сѡюз* такѡ че: **přišel pozdě, ~ všechno neslyšel** тѡй закъсня, такѡ че не чу, не можѡ да чуе всѣчко

talár, -u м. **1.** мантия, тѡга (*сѣдийска и под.*) **2. рѡсо**

talent, -u м. талант, дѡрба: **mít hudební ~** имам музикална дѡрба; **organizační** ~ организационен талант; **prokázal nesporný ~** тѡй прояви безспорен, несъмнен талант

talentovanost, -i ж. талантливост, надарѣност

talentovaný, -á, -é талантлив, даровит, надарѣн

talián, -a/-u м. **1.** „талиан“ (*вид колбас*) **2. Talián, -a** *остар. експр.* италианец

Taliánka, -y ж. *остар. експр.* италианка

taliánský, -á, -é *остар. експр.* италиански

talíř, -e м. **1.** чинѣя: **hluboký, mělký** ~ дълбока, плитка чинѣя; **porcelánový** ~ порцеланова чинѣя; **snědl celý ~ polévky** тѡй изяде цяла чинѣя сѡпа; **země rovná jako ~** земя, равна като теп-сѡпа; **talíř ~ ležící**♦ **mátopořád,** **každý den na ~i** *разг. експр.* всѣ, всѣки дѣн му натѣкват, трият му сѡл на главата за товѡ **2. мн. talíře, -ů** *муз.* чинѣли

talířek, -ku м. *умал.* чинѣйка

talisman, -u м. талисман

talmud, -u м. *рел.* талмуд

talmudista [-du-], **-y м.** *рел.* талмудист

tam *нар.* **1.** там: **pojďme ~** (хѡйде) да отидем там; **cesta ~ a zpět** пѣт, пѣгѡване дѡтам и обрѡтно; **kde ~**♦ **mi ~**♦ **mi ~** **síme ~ všichni** всѣчки трѣбва да умрѣм; ~, **kde**

dávají lišky dobrou noc на края на светà, в джендèма; **byl ten~** той изчèзна; **všechno je to~** всичко свèрши, отмйна; **co~, to~** свèршено е, връщане нýма **2. в сýчет. sem~, sem a~, sem i~** насàм-натàm (за посока): **chodit sem~** хòдя насàм-натàm **3. в сýчет. sem~, sem a~, tu a~, tu i~** тýк-тамè (за място): **tu a~ roste tráva** тýк-тамè растè тревà **4. в сýчет. sem~, tu a~** от врèме на врèме, понякога (за време): **tu a~ ho vidím** виждам го от врèме на врèме
tamaryšek, -ku м. бот. тàmарикс, ракитица (Tamarix)
tambor, -a м. остар. воен. барабàнчик
tamburaš, -e м. тамбурист, мандолинист
tamburin|a, -y ж., по-рядко **tamburín, -u** м. муз. тамбурин (вид барабан)
tamějš|í, -í, -í тàmошен, мèстен
tamhle нар. разг. èй-тàm
tamhleten местоим. разг. òнзи тàm, èй-тòзи тàm
tamhletudy нар. разг. èй-оттàm, през оновà място
tamn|í, -í, -í малко книж. тàmошен
tampon, -u м. мед. тампòн
tampon|ovat, -uji|разг. -uju неск. и св. мед. (со) тампонирам (нещо)
tamtam, -u м. муз. тамтàm
tamten, tamta, tamto местоим. **1.** òнзи тàm, тòзи тàm, òнзи, (х)èй-òнзи: **podej mi tamtu knihu** подàй ми (èй-)òнàзи книга **2. в сýчет. tento ..., tenhle ...** тòзи ..., òнзи ...: **tento (chlapec) už chodí do školy a ~ přijde za rok** товà (момчè) вèче хòди на училище, а оновà ще трèгне след годýна
tamtěž нар. книж. на сýщото място, пàк тàm
tamtudy нар. оттàm, през оновà място
tancechtiv|ý, -á, -é кòйто обича да танцúва; кòйто е зажаднял за тàнци; кòйто е любител на тàнците, голям танцòр
tancovačk|a, -y ж. разг. обикн. експр. тàнцова вечеринка, тàнцова забàва
tanc|ovat, -uji|разг. -uju, tanč|it, -ím неск. (со, s kým) танцúвам (нещо, с някого): **~ovat valčík** танцúвам вàлс, валсýрам; **celý den ~ovala při vaření** прен. тjà цял дèн не вдигна глава от гòт-вèштò
танцúват тòй/тjà ÿ вèрви по гàйдата; **~ovat/по-рядко тан-чít podle нèčí noty** вèрвя по гàйдата на някого
tančír|n|a, -y ж. малко остар. разг. обикн. експр. танцувàлна зàла
tančít вж. **tancovat**
tandem, -u м. тандèm
tan|ec, -ce м. **1.** танц: **společenský ~ec** салòнен тàнц; **klasický ~ec** класически тàнц; **lidový ~ec** нарòден тàнц; **kolový ~ec** хорò; **požadat o ~ec** покàня на тàнц; **vyzvat přítomné k ~ci** по-

кàня присèстващите да танцúват; **Dvořákovy Slovanské ~ce** „Славянски тàнци“ от Двòржак
2. експр. бъркотия, суматòха: **to bude ~ec!** голямà суматòха ще йма! **ten zas dělal ~ec** тòй пàк буйстваше
taneč|ek, -ku м. умал. танц
tanečn|í I, -í, -í ж. тàнцов, танцувàлен: **~í večírek** тàнцова вечеринка, тàнцова забàва; **~í sál** зàла за тàнци; **~í hodiny** урòци по тàнци; **~í mistr** учител по тàнци; **~í pár** танцúваща двòйка; **~í parket** тàнцова площàдка, дàнсинг; **~í soubor** тàнцов състàв, ансàмбъл за тàнци; **~í dvojice sport.** тàнцова двòйка
tanečn|í II, -ích само мн. разг. урòци по тàнц, кúрс по тàнци, шкòла за тàнци: **chodit do ~ích** хòдя на урòци по тàнци, хòдя в шкòла за тàнци; **šaty do ~ích** рòкля за салòнни тàнци
tanečnic|e, -e ж. танцòрка, танцувàчка, балерина: **revuální ~e** танцòрка в ревю; (**circusová**) **~e na provaze** (циркова) вèжеиграчка
tanečn|ík, -a м. танцòр, балетист: **sólový ~** солист от балèта
tangenciáln|í, -í, -í тангенциàлен, допирàтелен, тангèнтен
tangens неизм. м. мат. тàнгенс
tangent|a, -y ж. мат. геом. тангèнта, допирàтелна (линия)
tangentoid|a, -y ж. геом. тангентòйда
tangentov|ý, -á, -é в сýчет. **~á věta** мат. тàнгенсова теорèма
tanglo, -a ср. тангò: **argentinské ~o** аржентинско тангò
tán|í, -í ср. **1.** топèне, стопяване, разтопяване, размразяване: **nastalo jarní ~í** настèпи прòлетно топèне на снеговèте **2. физ.** топèне: **bod ~í** тòчка на топèне
танin [-пу-/пи-], **-u** м. хим. танин
танinov|ý [-пу-/пи-], **-á, -é** хим. танинов
tank, -u **1.** воен. танк: **obojživelný ~** тàнк амфибия; **lehký, těžký ~** лèк, тèжък тàнк; **posádka ~u** екипаж на тàнк **2.** цистèрна, резервоàр, бидòн **3.** фотогр. вàничка
tankist|a, -y м. воен. танкист
tankoborn|ík, -a м. воен. тàнков изтребител
tankovac|í, -í, -í в сýчет. **~í lod'** тàнкер; **~í vůz** вагòн-цистèрна
танк|ovat, -uji|разг. -uju неск. зарèждам с гориво
tankov|ý, -á, -é воен. **1.** тàнков: **~ý útvar** тàнкова чàст; **~ý výsadek** тàнков десàнт; **~é vojsko** бронетàнкови войски **2. в сýчет. ~á lod'** тàнкер; **~ý vůz** вагòн-цистèрна
тан|out, третол. -e неск. книж. **1. в сýчет. -e na mysli (kòmu)** занимàва мисълтà (на някого); (някой) мисли за нèщо; (някой) йма нèщо предвид: **to mu stále ~ulo na mysli** тòй по-

- стоянно мýслеше за това; **~ula mu na myslí jedna myšlenka** занимаваше го една мýсль; **~ulo mu na myslí něco jiného** той имаше пред вид нещо друго **2. в съчет. ~e mi před očima** нещо ми се мержелее, нещо ми се мýрка
- Tantal|os, Tantal|us, -a м.** Тантал: **~ova muka** прен. Танталови мýки
- tantiém|a [-tu-], -у ж.** фин. тантиема, командирóвъчни парй
- tantiémov|ý [-tý-], -á, -é фин.** тантиёмов
- ťap, řapity, řapy** междум. трóп-трóп, тýп-тýп, щýпýк-щýпýк
- ťap|at, -u/-ám, řap|at, -ám** неслв. експр. трóп-кам, тýпкам, щáпкам (с краченца), двýжа се с дрéбни крачки, щýпýкам
- ťap|at, -u/-ám** неслв. **1.** (*kde, kam, kudy*) двýжа се несйгурно, предпазливо, óпипом; вървя пип-нешкóм (*нанякъде*) **2.** (*v čet*) действам, правя (*нещо*) слепешкáта, наслýки, напосóдка **3.** лý-там се
- ťapavě** нар. слепешкáта, несйгурно, неувèрено, пипнешкóм, óпипом
- ťapav|ý, -á, -é** неувèрен, несйгурен: **~ý krok** несйгурна походка
- ťapav|at** **hýtuně**
разг. експр. стáна предмет на хóрски приказки
- tapet|ovat, -uji/разг. -uju** неслв. (*co*) покрýвам, облéпам (*нещо*) с тапéти
- tapetov|ý, -á, -é** тапéтен
- tapír, -a м.** зоол. тапйр (Tapirus)
- ťap|ka, -у ж.** разг. **1.** лáпичка **2.** рядкó експр. мáлка рýкá, мáлък крак **3.** следá, стýпка
- ťap|nout, -nu** св. (*kam*) експр. шляпна, плясна, трóпна, тýпна, цапна (*някъде*)
- ťapot|a, -у ж.** експр. следá, стýпка
- ťar|a, -у ж.** търг. фин. тáро, дáра
- taras|it, -ím** неслв. (*co*) **1.** затрýпвам, задрýствам (*нещо*): **~it dopravu** задрýствам (ýлично) дви-жéние **2.** преграждам (*нещо*) с натрýпване; барикадйрам (*нещо*)
- tarasnic|e, -e ж.** **1.** воен. гранатомёт, противо-танково оръжие **2.** истор. воен. оръдие (*при хуситите*)
- tarif, -u м.** тарифа: **podle ~u** по тарифата; **denní, noční ~ (za elektrický proud)** днёвна, нóшна тарифа (за електрически тóк); **celní ~** мйтни-ческа тарифа; **dopravní ~** транспортна тарифа; **železniční ~** железопýтна тарифа; **mzdový ~** тарифна стáвка
- tarifn|í, -í, -í** тарифен: **~í stupnice** икон. тарифна тáблица; **~í sleva** тарифно намалéние, нама-лéние по тарифа; **~í sazba** наднична тáблица, тáблица за заплáти
- tarok, -u м.** само мн. **tarok|y, -ů** картоигр. тарóк (*вид игра на карти*)
- tařic|e, -e ж.** бот. цвеклó (Alyssum)
- tasemnic|e, -e ж.** зоол. тéния (Taenia, Cittotaenia)
- tas|it, -ím** св. (*co; co na koho, proti komu*) вáдя от нóжница (*меч срещу някого*)
- tašk|a, -у ж.** **1.** чáнта, торбá: **cestovní ~a** пýтни-ческа чáнта; **nákupní ~a** пазáрска чáнта **2.** порт-фéйл: **náprsní ~a** портфéйл; **~a na cigarety** табакéра **3.** керемйда
- taškář, -e м.** шегобийец, веселýк, лудéтина, хит-рéц, шмéкер, мошéник, шарлатáнин
- taškařic|e, -e, taškařin|a, -у ж.** експр. дяволйя, лудорйя, хитринá, шмекерйя, мошéничество, шарлатáнство
- taškař|it, -ím** неслв. (*–; s kým*) лудýвам; върша дяволйи, лудорйи; шмекерýвам
- taškářsk|ý, -á, -é** игрив, закачлив, немйрен: **~é kousky** дяволйи, лудорйи, хитринйи, шмеке-рйи, мошéничества, шарлатáнии
- taškářstv|í, -í** ср. пáлавост, игривост, закачлив-вост, дяволйитост, шмекерлýк, мошéничество, шарлатáния
- taškov|ý, -á, -é** керемйден
- taštičk|a, -у ж.** умал. **1.** чáнтичка, торбйчка **2.** готв. бáничка с плóдов, зеленчýков, мёсен пълнёж **3.** керемйдка
- tát, обикн. третол. táje** неслв. топй се, разтопява се, размразява се
- tát|a, -у м.** разг. **1.** тáтко, бащá: **je ~a dvou dětí** тóй е бащá на двé деца **2.** фам. „тáтко“ (*обръ-щение на възрастна жена към съпруга и – когато имат деца*)
- Tatar, -a м.** татáрин и истор.
- tatarský** нар. татáрски, по татáрски
- tatarsk|ý, -á, -é** татáрски: **~ý vpád** татáрско нашéствие; **~ý biftek** готв. татáр бифтёк; **~á omáčka** готв. сòс „татáр“ (*майонеза с под-правки*)
- tatarštin|a, -у ж.** татáрски език
- tatáz** вж. **týž**
- tatíč|ek, -ka м.** умал. експр. тáтенце
- tatín|ek, -ka м.** умал. експр. тáтко, тáте, тáтенце
- taťk|a, -у м.** разг. експр. тáте, тáтко
- tátovsk|ý, -á, -é** бáщински, тáтковски
- tatrman, -a м.** остар. нейор. палячо, шут, ко-медиáнт, фóкусник: **dělat ze sebe ~a** правя се на палячо
- tatrmansv|í, -í** ср. нейор. палячовщина, шý-товщина
- tautolog|ie, -ie ж.** тавтологйя
- tavb|a, -у ж.** метал. топéне, стопяване (*на метали*)
- tavenin|a, -у ж.** метал. разтопён метáл; стопйлка
- taven|ý, -á, -é** топён, разтопён: **~ý sýr** топéно сýрене; **~ý křemen** топён квáрц
- tavic|í, -í, -í** метал. топйлен, разтáпящ, флю-

сүващ: **~í pec** топилна пещ; **~í teplota** температурата на топене, на разтопяване
tavič, -e м. метал. леяр, стоманолеяр, металург, работник при металургична пещ
tavidl|o, -a ср. метал. флос (вещество, което улеснява разтопяването на металите)
tavírn|a, -y ж. 1. металургичен завод 2. леярна, леярна работилница, леярен цех
tavitelnost, -i ж. спец. топимост, разтопимост
taviteln|ý, -á, -é спец. топим, разтопим: **těžko ~é sklo** трудноразтопимо, мъчноразтопимо стъкло
tav|it, -ím неск. (со) техн. топя, разтопявам, стопявам (метал и под.)
tav|it se, обикн. третол. -í se неск. техн. топя се, разтапя се (за метал и под.)
tax|a, -y ж. такса
taxace|, -e ж. таксация, оценка, установяване на такса
taxometr, -u м. таксиметър
taxi неизм. ср., рядко м. такси: **dodávkové ~** товарно такси
taxík, -u/-a м. разг. такси
taxikář, taxikář, -e м. разг. шофьор на такси
tax|ovat, taxír|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со, -; разг. кохо, со) спец. оценявам, таксувам (някого, нещо), установявам такси (за някого, за нещо)
tázací, -í, -í език. въпросителен: **~í věta** въпросително изречение
tazatel, -e м. запитвач; човек, който пита, който задава въпрос
tazatelk|a, -y ж. запитвачка; жена, която пита, която задава въпрос
tázat se, tážu se|книж. táži se неск. (кохо на со, по-рядко на кохо, ро чет; кат; со) малко книж. питам, разпитвам (някого за нещо, за някого)
tázavě нар. въпросително: **~ se na někoho podívat** погледна някого въпросително
tázav|ý, -á, -é въпросителен, питащ: **~ý pohled** въпросителен поглед
tažen|í, -í ср. поход, настъпление: **křížácké ~í** кръстоносен поход; **fejtonistické ~í** експр. фетонизъм
~í експр. **hýpkání** разг. намирам се в агония, в последно издишане съм
tažn|ý, -á, -é 1. впрегатен; който превозва; теглителен: **~ý kůň** впрегатен кон, работен кон; **~ý dobytek** впрегатен, работен добитък; **~á síla** физ. теглителна сила 2. прелетен: **~ý pták** прелетна птица
té, thé [té] ср. неизм. остар. чай
team вж. tým
teatrálně нар. книж. пейор. театрално

teatrál|ní, -í, -í книж. пейор. театрален: **~í gesto** театрален жест
teatrálnost, -i ж. книж. пейор. театралност
těbůh междум. грубо 1. здравей, здрасти 2. ха сегà де! ама че работа: **no ~, tohle si odnese** сегà я втасахме, тоя път няма да ни се размине
téci, разг. téct, týct, обикн. третол. teče неск. течё: **řeka teče údolím** реката течё през долината; **teče mu z nosu krev** от носà му течё кръв
♦ tečemi(voda)dobot|експр. тесяме чепикът, намирам се в затруднено положение; **ještě mu teče mléko po bradě** разг. той има още мляко по устата; **z cizího krev neteče** на чужд гръб и стò тояги са малко; **tečou mu nervy** жарг. нєрвите му не издържат
teč|a, -y, ж. точка ♦ udělat z něč|a -u|ст. ж. точка точка, сложа край на нещо
tečkovaně нар. пунктирано, на точки
tečkovan|ý, -á, -é пунктиран; който е на точки: **~é šaty** рокля на капки, на точки; **~á čára** пунктирана линия
tečk|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) пунктирам (нещо), нанасям пунктир (на нещо)
tečkov|ý, -á, -é точков
tečn|a, -y ж. геом. тангента, допирателна
ted', разг. ted'ka, ted'ko нар. сегà: **~ se na to dívám jinak** сегà глєдам на това другояче; **počkejte, ~ nemám čas** почакайте, сегà нямам време; **musí se udělat hned ~** това трябва да се направи веднага; **co ~?** ами сегà? (какво да правим)? **~ (a)nebo nikdy** сегà или никога; **až do ~, do ted'ka** разг. досегà; **od ted'ka** разг. отсегà (нататък)
tedy I, разг. teda II съюз следователно, и така, значи, така че: **mlčí, ~ souhlasí** той мълчи, следователно, значи е съгласен; **nic neví, ať ~ mlčí** той нищо не знае, така че да мълчи
tedy II, разг. teda II част. 1. значи: **tak je to ~!** такава била значи работата! **2.** ама: **to je ~ nesmysl!** ама че глупост!
tehdejší, -í, -í тогавашен
tehdy, разг. tehda нар. тогàва, по това време
těhotensk|ý, -á, -é който се отнася до бременност: **~é potíže** неразположение при бременност; **~é šaty** рокля за бременна (жена)
těhotenstv|í, -í ср. мед. бременност: **rizikové ~í** патологична бременност; **mimoděložní ~í** извънматочна бременност
těhotn|á, -é ж. бременна жена
těhotn|ý, обикн. само ж. -á бременна
technickohospodářsk|ý [-пу-], -á, -é техникоикономически
technickoinženýrsk|ý [-пу-], -á, -é технико-инженерен

technickoorganizační [-ny-], -á, -é технико-органizaціонен

technickoprůmyslový [-ny-], -á, -é технико-промишлен

technicky [-ny-] *нар.* технически, в техническо отношение: ~ **vyspělá země** развита, напреднала в техническо отношение страна; ~ **zaměřené školství** образование, ориентирано към техниката; **domácí mužstvo bylo ~ lepší** отборът на домакините беше технически подобър

technický [-ny-], -á, -é технически: ~ **ú pokrok** технически прогрес; **vysoká škola ~á** висш технически институт; технически университет; политехника; ~ **é kreslení** *спец.* техническо чертане; ~ **á kontrola** технически контрол; ~ **á zkouška (motorového vozidla)** технически преглед (на моторно превозно средство); ~ **é plodiny** *спец.* технически култури; ~ **é železo, sklo** *спец.* техническо желязо, стъкло; **z ~ých důvodu** по технически причини

technička [-ny-], -у *ж.* 1. техничка, жена-техник 2. студентка във висш технически институт

technik [-ny-], -а *м.* 1. техник: **stavební** ~ строителен техник; **důlní** ~ минен техник; **televizní** ~ телевизионен техник; **zubní** ~ зъботехник 2. студент във висш технически институт

technik[a] [-ny-], -у *ж.* 1. техника: **rozvoj vědy a ~у** развой на науката и техниката; **sdělovací ~а** съобщителна техника; **raketová ~а** ракетна техника; **měřicí ~а** измервателна техника; **bojová ~а** *воен.* бойна техника; **osvojit si ~у** овладява техниката; **nová ~а sváření** нова техника на заваряване 2. технически университет; висш технически институт; политехника

technizace [-ny-], -е *ж.* технизация

technizovat [-ny-], -uji/*разг.* -uju *несв. и св. (со)* внедрявам/внедря техника

technokracie, -е *ж.* технокрация

technolog, -а *м.* технолог

technologicky *нар.* технологично, технологически

technologický, -á, -é технологичен, технологически

technologije, -е *ж.* технология: ~ **e výroby** технология на производство; **zavést novou ~i** внедря нова технология

technoložka, -у *ж.* техноложка, жена-технолог

techtle, -ů *м. и -í ж.* само *мн. обикн. им. и вин. в съчет.* ~ **e mechtle** *разг. експр.* шүшу-мүшу, машинация, интриги: **má s ním ~e mechtle** *разг. експр.* има си тя нещо с него

tein, -у *м.* *хим.* тейн

teismus, **theismus** *вж.* **teizmus**

teist[a], -у *м.* *филос.* тейст

teistický [-ty-], -á, -é теистичен

teizm|us, teism|us [-zm-], -у *м.* *филос.* теизъм

těkat, -ám *несв.* 1. (*kudy, kde*) бягам, тичам насам-наттам (*без цел*): ~ **at z místa na místo** снова от място на място 2. *в съчет.* ~ **at očima, pohledem** блужда с очи: ~ **al očima** прочете му блуждаеха; **oči mu ~aly po řádcích** прочете му блуждаеха по редовете 3. *обикн. трепол.* -á *хим.* изветрява

těkavost, -i *ж.* 1. непостоянство, разсеяност 2. *хим.* летливост

těkav|ý, -á, -é 1. блуждаещ: ~ **ý pohled** блуждаещ поглед 2. палав, непостоянен, разсеян 3. *хим.* летлив

tekoucí, -í, -í *течащ:* **byť s ~í vodou** жилище с течаща вода

tektonický [-ny-], -á, -é *геом.* тектонически, тектоничен

tektonik[a] [-ny-], -у *ж.* *геол.* тектоника

tekutin[a], -у *ж.* течност

tekutost, -i *ж.* течно състояние

tekut|ý, -á, -é *спец.* течен: ~ **á látka** течна маса, течно вещество; **v ~ém stavu** в течно състояние; ~ **á strava** течна храна; ~ **ý plyn** *физ.* течен газ, втечнен газ; ~ **é palivo** *техн.* течно гориво

telátko, -a *ср.* *умал.* теленце

tele, -ete *ср.* **chov ~at** *сел. стоп.* отглеждане

teleskop, -u *м.* **kulčlo-anténa** *грубо* гледа като гръмнат, гледа като ударен, гледа като тел в железница; **klanět se zlatému ~eti** *библ.* прекланям се пред златния телец

telecí I, -í, -í *телешки:* ~ **í řízek** телешки шницел

telecí II, -ího *ср.* телешко месо, телешко

telefon, -u *м.* 1. телефон: **oznámít něco ~em** съобщя нещо по телефона; **mobilní** ~ мобилфон; мобилен, портативен телефон; GSM; **zavolat ~em někomu** обадя се на някого по телефона; **být na ~u** *разг. жарг.* на телефона съм 2. (телефонен) номер; телефон: **zapiš si můj ~** *разг.* запиши си моя телефон 3. *разг.* телефонен разговор: **máš tu ~** търсят те по телефона

telefonát, -u *м.* *обикн. канц.* телефонен разговор (*записано съобщение по телефона*)

telefonicky [-ny-] *нар.* по телефона, телефонически: **objednat něco ~** поръчам нещо по телефона; ~ **se spojit** свързва се по телефона

telefonický [-ny-], -á, -é телефонен; ~ **ý hovor** телефонен разговор; ~ **é spojení** телефонна връзка

telefonie [-ny-], -е *ж.* телефония, телефонно дело: **bezdrátová ~e** безжична телефония

telefonist[a] [-ny-], -у *м.* телефонист

telefonistka [-ny-], -у *ж.* телефонистка

telefonní, -í, -í *телефонен:* ~ **í přístroj** телефонен апарат; ~ **í sluchátko** телефонна слушалка; ~ **í budka** телефонна будка; ~ **í automat** телефонен

автомат; **~í seznam** телефонен указател; **~í hovorna** телефонна кабина; **~í ústředna** телефонна централа; **~í číslo** телефонен номер; **~í linka** вътрешен телефон, вътрешен номер

telefonizace [-пу-], -е ж. телефонизация

telefonovat, -uji/разг. -uju неск. (коти, с кým, kam) телефонирам (на някого, някъде)

telefot|o, -a ср. телефото, фототелеграма

telegraf, -u м. телеграф: **podat zprávu ~em** съобщя по телеграфа; **bezdrátový** ~ безжичен телеграф

telegraficky нар. телеграфически, по телеграфа

telegrafický, -á, -é телеграфичен, телеграфен, телеграфически: **~á zpráva, depeše** пощ. телеграма; **~á poukázka** пощ. телеграфен запис; **~ý sloh** прен. телеграфичен стил

telegrafije, -e ж. телеграфия, телеграфно дело: **bezdrátová ~e** безжичен телеграф

telegrafista, -y м. телеграфист

telegrafistka, -y ж. телеграфистка

telegrafní, -í, -í телеграфен, телеграфичен: **~í úřad** телеграф; **~í abeceda** пощ. телеграфически код, морзова азбука; **~í klíč** телеграфен ключ; **~í blanket** бланка за телеграма

telegrafovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (kam, komu) телеграфирам (някъде, на някого нещо)

telegram, -u м. телеграма: **blahopřejný** ~ поздравителна телеграма; **soustrastný** ~ съболезнователна телеграма; **ozdobný** ~ луксозна телеграма; **pilný** ~ пощ. бърза телеграма; **bleskový** ~ пощ. светкавична телеграма; **listovní** ~ телеграма-писмо

telekomunikace [-пу-], -е ж. спец. далекосъобщителни средства, връзки; телекомуникация

telekomunikační, -í, -í далекосъобщителен, телекомуникационен

telemechanický, -á, -é телемеханически, телемеханичен

telemechanika [-пу-], -у ж. телемеханика

telemetrický, -á, -é телеметричен

telemetrie, -e ж. спец. телеметрия, телеизмерване

teleobjektiv [-ty-/tý-], -u м. физ. телеобектив

teleologický, -á, -é филос. телеологичен, телеологически

teleologie, -e ж. филос. телеология

telepatický, -á, -é телепатичен, телепатически

telepatie [-ty-], -e ж. псих. телепатия

teleskop, -u м. физ. телескоп

teleskopický, -á, -é телескопичен, телескопически, телескопски

tělesně нар. телесно, в телесно отношение, физически, във физическо отношение: **~ zdatný** физически здрав, телесно развът; **~ vadný**

който е с физически недостатък; **~ pracovat** работя, върша физическа работа

tělesnost, -i ж. 1. телесност, материалност 2. сластолубие, чувственост 3. материализъм 4. остар. физика, тяло

tělesný, -á, -é 1. телесен, физически: **~á konstrukce** телосложение; **~á váha** тегло (на тялото); **~á výška** височина на тялото, ръст; **~á teplota** температура на тялото; **~ý stav** физическо състояние; **~á námaha** физическо усилие; **~á vada** физически, телесен недостатък, недъг; **~ý trest** физическо наказание; **~á práce** физическа работа; **~á výchova** физкулт. учил. физическо възпитание, физкултура; **léčebná ~á výchova** мед. лечебна физкултура; **~á schránka, ~é pozůstatky** само мн. телесни останки 2. плътски, полов: **~á láska** плътска любов; **~ý styk** полово сношение 3. личен: **~á stráž** лична охрана; телохранител(и)

těles|o, -a ср. 1. физ. геом. мед. тяло: **tvrdé ~o** твърдо тяло; **cizí ~o (v oku)** чуждо тяло (в окото); **osvětlovací ~o** осветително тяло; **~o ústředního topení** радиатор (за парно отопление); **topné ~o** калорифер; **nebeská ~a** небесни тела 2. техн. корпус: **~o kompresoru** корпус на компресор; **lodní ~o** корабен корпус 3. книж. ансамбъл, художествен колектив, състав: **pěvecké ~o** хор, певчески ансамбъл; **hudební ~o** оркестър, музикален ансамбъл; **divadelní ~o** театрална трупа, театрален ансамбъл

teletext, -u м. телетекст

teletin|a, -y ж. телешка кожа

teletník, -u м. телчарник

televize, -e ж. 1. телевизия: **černobílá, barevná ~e** черно-бяла, цветна телевизия; **průmyslová ~e** промишлена телевизия; **dívat se na ~i** гледам телевизия; **vystupovat v ~i** участвам в предаване по телевизията 2. телевизия (институция): **Česká ~e** Чешка телевизия 3. разг. телевизор: **koupit si ~i** купя си телевизор

televizní, -í, -í телевизионен: **~í obrazovka** телевизионен екран; **~í přijímač** телевизор, телевизионен апарат; **~í anténa** телевизионна антена; **~í obraz** телевизионна картина; **~í přenos, vysílání** телевизионно предаване; **~í přenosový vůz** подвижна телевизионна станция, подвижно телевизионно студио, телевизионна кола; **~í kamera** телевизионна камера; **~í studio** телевизионно студио; **~í pořad** телевизионно предаване, телевизионна програма; **~í inscenace** телевизионна постановка; **~í seriál** телевизионен сериал

televizor, -u м. телевизор

telex, -u м. телекс

těličk|o, -a ср. умал. телце

tělišk|o, -a *ср. умал.* 1. *мед.* телце, тяло: **krevní** ~о *биол.* кръвно телце; **cizí** ~о *в оку* чуждо тяло в окото 2. *техн.* частица
tel|it se, третол. -í se *несв.* телѝ се, отѝлва се
tělk|a, -y *ж. теат.* грѝм с телѝсен цвѝят
tellur, -u *м. хим.* телѝр (Те)
tělnat|ět, -ím *несв.* дебелѝя, пълнѝя, едрѝя
tělnatost, -i *ж.* дебелѝна, пълнотѝ: **sklon k** ~i склѝнност към пълнѝене
tělnat|ý, -á, -é дебѝл, пълѝен, едѝр: ~á **postava** пълѝна, едра фѝгура
těln|í, -í, -í *анат.* телѝсен: ~í **tekutina** телѝсна тѝчност
teln|ý, -á, -é *обикн. ж.* **telná** *в съчет.* ~á **kráva** стѝлна крѝва
tělo, -a *ср.* тяло: **lidské** ~о човѝшко тяло; **části** ~а чѝсти на тялото; **držení** ~а стѝйка, осѝнка; **je při** ~e пълѝен/пълѝна е; **třást se na celém** ~e цѝлият/цѝлата трѝпѝря; **kabát k** ~u *втѝлено* палтѝо; **ubírat** ~e *оидлѝе* **ubírat** ~e **držet někoho od** ~a *разг.* дѝржѝ някого на разстоянѝе; **pustit si někoho k** ~u *разг. експр.* позволя ѝ на някого твѝрде мнѝго; **je sportovec** ~em *и duší* тѝй е спортѝст с цѝлата си душѝ; **pracovat do roztrhání** ~а рабѝтя до послѝдно издѝхѝание, до скѝсване, до капване; **má rtuť v** ~e голяѝ живѝак е; **chodit jako** ~o **bez duše** *експр.* ходѝ като мухѝ без главѝ; **dát někomu do** ~a *разг. експр.* озѝря някого, накарѝм някого да се поизпотѝ (*от работа, от усилие и под.*); **dostal do** ~a *разг. експр.* тѝй видѝ голяѝ зор, озѝри се; **tnout do živého** ~a *разг. експр.* за-сѝгна деликатѝно мѝсто; **sedřít, stáhnout někomu kůži z** ~a *разг. експр.* одѝрѝ кожѝтата на някого; **je to šito na** ~o *прен.* по порѝчка, по кроѝйка е шѝто; **hra na** ~o *жарг.* твѝрда игрѝ; **v zdravém** ~e **zdravý duch** *пословица* здѝрав дѝх в здѝраво тяло
tělocvič|n|a, -y *ж.* гимнастѝчески салѝн, физкултѝрен салѝн, салѝн за гимнастѝчески упражнѝения и спѝрт
tělocvič|n|ý, -á, -é гимнастѝчески, гимнастѝчен, физкултѝрен; ~é **nářadí** гимнастѝчески уред/гимнастѝчески уреди
tělocvik, -u *м.* гимнастѝка, физкултѝра: **provozovat** ~ игѝрая гимнастѝка, физкултѝра; **nápravný** ~ *мед. физкулт.* лечѝбна физкултѝра
tělocvikář, -e *м. разг.* 1. гимнастѝк, физкултѝрник 2. учѝтел по физкултѝра
tělocvikář|k|a, -y *ж. разг.* 1. гимнастѝчка, физкултѝрничка 2. учѝтелка по физкултѝра
tělověd|a, -y *ж.* соматолѝгия
tělov|ý, -á, -é 1. койтѝ се отнѝся до тялото; телѝсен 2. койтѝ е с телѝсен цвѝят

tělovýchov|a, -y *ж.* физкултѝра, физическо възпитѝние
tělovýchov|n|ý, -á, -é физкултѝрен: ~ý **pracovník** физкултѝрник
telur *вж.* tellur
téma, -tu *ср.* тѝма: **přednáška na** ~ ... лѝкция на тѝма...; ~ **s variacemi** *муз.* тѝма с вариѝции
tematicky [-ty-] *нар.* тематѝчно, в тематѝчно отношѝение
tematick|ý [-ty-], -á, -é тематѝчен: ~ý **plán** тематѝчен плѝн; **po** ~é **stránce** в тематѝчно отношѝение; ~á **slovesa** *език.* тематѝчни глаголѝ
tematik|a [-ty-], -y *ж.* темѝтика
témbr, timbre [témbr], -u *м.* темѝбр
temenn|í, -í, -í *книж.* темѝнен: ~í **kost** *анат.* темѝнна кѝст
temeno, остар. témě, род. temena/temene *ср. книж.* 1. тѝме 2. бѝло (*на планина*)
téměř *нар. книж.* почтѝ, кажѝ-речѝ; **je to** ~ **nemožné** товѝ е почтѝ невъзмѝжно; ~ **jsem na to zapomněl** за мѝлко щѝх да забѝрава за товѝ, почтѝ бѝх забѝрѝвил за товѝ; **bylo mu** ~ **dvacet let** тѝй бѝше на почтѝ двѝйсет годѝни; ~ **nespal** тѝй почтѝ не спѝл
temně *нар.* тѝмно: ~ **zbarvený** тѝмен, в тѝмен цвѝят; ~ **červený** тѝмночервѝен
temn|ět, обикн. третол. -í *несв.* тѝмнѝе, потѝмнѝява
temn|ět se, обикн. третол. -í se *несв. книж.* тѝмнѝе, тѝмнѝе се: ~í **se** *безл.* здѝрачава се, при-тѝмнѝява
temno I *нар. предикатѝвно* тѝмно: **je** ~ тѝмно е
temn|o II, -a *ср.* тѝма, тѝмнина, мрак: **doba** ~а *прен.* врѝме на мрак; епѝха на упадѝк, на мракобѝсие, на реакѝия
temnook|ý, -á, -é тѝмноѝк
temnot|a, -y *ж.* тѝмнина, тѝмнотѝ, мрак: **neproniknutelná** ~а непроѝицаѝма тѝмнина, непрогледѝен мрак
temn|ý, -á, -é 1. тѝмен: ~ý **les** тѝмна, гѝста горѝ; ~é **síly reakce** *прен.* тѝмни сили на реакѝията; ~á **komora** *фотогр.* тѝмна кѝмера 2. не-ясен, тѝмен, глух: ~é **samohlásky** *език.* тѝмни глѝсни 3. *книж.* мрѝчен, безутѝшен, несимпатѝчен: ~é **myšlenky** мрѝчни мѝсли, тѝмни пѝмисли; ~é **zoufalství** безутѝшно отчаяние 4. *книж.* неясен, неопределѝен, тайнствен: ~é **parážky** неясни наѝмеци 5. *книж.* изостѝнал, отживѝл: ~é **předsudky** отживѝли предразсѝдѝци
temper|a, -y *ж. изк.* 1. темѝпера, темѝперни бой 2. картѝна, изпѝлнена с темѝпера
temperament, -u *м.* темѝперамент, нрав, при-рѝда: **živý, prudký** ~ бѝен темѝперамент; порѝ-

вист характер; **to neodpovídalo jeho ~u** това не отговаряше на неговия темперамент
temperamentně нар. темпераментно, живо, енергично, буйно
temperamentní, -í, -í темпераментен
temperamentnost, -i ж. темпераментност
temperatur|a [-ura/-úra], **-y** ж. книж. обикн. спец. температура: **kolísání ~y** колебания в температурата, температурни колебания
temperovan|ý, -á, -é 1. муз. temperiran **2. техн.** temperiran: **~á litina** метал. temperiran чугун, ковък чугун
temper|ovat, -uji|разг. -uju неск. и св. **1. техн.** метал. temperiram **2. муз.** temperiram
temperov|ý, -á, -é темперов: **~á barva** темперна, минерална боя; **~á technika** темперна техника
temp|o, -a ср. **1.** темпо, скорост, бързина: **zvýšit, zpomalit ~o** увеличи, забавя темпото; **volné, rychlé ~o** спокойно, бързо темпо; **postupovat rychlým ~em** напредвам с бързо темпо; **přijít, dostat se do ~a** вляза в темпо; **nasadit ~o** ускоря темпото; **ztratit ~o** изгубя темпото;
covat plným ~em работя с всички сили; **jít, vléci se hlemýždím ~em** вляча се, мъкна се, пълзя като костенурка; носья се като народна песен **2.** загръбване (при плуване): **plavec udělal několik ~ů** ~ плувецът загръбна няколко пъти
ten, toho м., **ta, té** ж., **to I, toho** ср., мн. **ti, ty, ta, rod. těch** местоим. **1.** този, тази, това, тези; разг. тоя, тая, туй, тия: **toho člověka neznám** не познавам този човек; **čí je ~ klobouk?** чия е тази шапка? чия е шапката? **tady ~ pán** (ето) този човек; **to je můj známý** това е мой познат, той е мой познат; **to je pravda** това е вярно, вярно
te засяга това? **co na srdci, to na jazyku** каквото в душата, това и на устата; **dejme tomu, že...** да кажем, че...; да предположим, че...; **byl ~tam** той изчезна, изпари се яко дим, офейка; **být v tom** разг. в положение съм, бременна съм **2.** онзи, онази, онова, онези; разг. она, оная, онуй; онья: **bydlí (tam) v tom domě na rohu** той живее в онази къща на ъгъла, живее в къщата на ъгъла; **vidíš tam toho pána?** виждаш ли онзи човек? **kde jsou ty časy!** експр. къде са ония времена! къде са ония години! **3.** той, тя, то (обикн. след точка или пауза): **zeptej se ho, ~ ví všechno** попитай го, той знае всичко; **fotbal, ~ on nevynechá nikdy** разг. ако става дума за футбола, него той не пропуска никога; **pracovat, to mu moc má!** експр. кой като него! блазе му! добре му е на него! **~ má odehráno** неговата е свърше-

на, изпята му е песента; **komu se nelení, tomu se zelení** пословица който не мързелува, той ще добрува **4.** употребява се вместо определителен член: **jen kdyby mě ta hlava přestala bolet!** експр. ех, да беше престанала да ме боли главата! **přiveďeš taky toho svého?** разг. експр. ще доведеш ли и твоята половинка? в съчет. **jsem toho názoru, že...** аз съм на мнение, че... **5.** само **to** безл. то, това, него, го, нещо: **zabilo to dva lidi** (при това) бяха убити двама души; **v hodinách to hrklo** нещо изскърца в часовника; **dost na tom, že..., ale...** не стига, че..., ами и...; **co ty na to?** разг. каквò ще кажеш за това? каквò мислиш за това? **čert aby to vzal!** дявол да го вземе! **hrom do toho (uhod')!** дявол да го вземе! **to je to celé** разг. експр. там е работата; **to je toho!** експр. пренебр. голяма работа! много важно! **jde to s ním s kopce** експр. лоша му е работата, работите му вървят зле; **do toho! do toho!** (при спортни състезания) хайде наш'те! давай, давай! **jen ven s tím!** казвай веднага! изплой камъчето! **6.** в съчет. **čím..., tím...** колкото..., толкова (пò-)...; (колкото)..., все пò...: **čím (je) starší, tím (je) hloupější** колкото пò(вече) остарява, толкова пò(вече) оглупява; **čím dále, tím hůře** все пò-зле, все пò-лошо **7.** в съчет. **~ samý** разг. същият **8.** в съчет. **~ a ~** разг. еди кой си **9.** в съчет. **nějaký ~** разг. някой и друг: **nějakou tu korunu jsme už našetřili** вече спестихме някоя и друга корона, някой и друг лев
ten|ata, -at ср. само мн. (ловна) мрежа, клопка, китирма
~at хвана се в нечий капан; **dostat někoho do svých ~at** хвана, уловя някого в своята клопка
tence нар. тънко, с тънък слой
tenč|it se, обикн. třetol. -í se неск. изтънява се, изтънява се, става тънък, отгнява: **zásoby se ~ily** прен. запасите намаляваха, отгняваха
tendenc|e, -e ж. тенденция: **pokrokové ~e** прогресивни тенденции; **vzestupná, sestupná ~e** възходяща, низходяща тенденция; **~e k zlepšení** тенденция към подобряване
tendenci|o|zn|í, tendencio|sn|í вж. **tendenční**
tendenč|ně нар. тенденциозно, с тенденция: **psát ~ně** пиша тенденциозно, с тенденция
tendenč|ní, -í, -í тенденциозен, едностранчив: **~í umění** тенденциозно изкуство; **~í informace** тенденциозна, едностранчива информация; **~í výklad** тенденциозно тълкуване, тенденциозна интерпретация
tendenč|nost, -i ж. тенденциозност

tendr, -u м. тендер

tenhle, tahle, tohle местоим. разг. този, тази, това; разг. тоя, тая, туй; ей-този/тоя, ей-тази/тая, ей-това/туй: **libí se mi ~ klobouk** (ето) ти ми харва

ani tohle! ей-тоничко не направи за нас! **no tohle!** това пък сега какво е? това пък сега що за чудо е? моля ви се! това на какво прилича!
tenhleten, разг. **tenhlecten, tendlecten** местоим. (ето) този, (ето) тази, (ето) това; (ей-)тоя, (ей-)тая, (ей-)туй

tenis [-пу-], -u м. спорт. 1. тенис 2. в съчет. **stolní** ~ тенис на маса, пинг-понг

tenis|ka [-пу-], -ky ж., обикн. мн. **tenis|ky, -ek** разг. леки обувки за тенис, маратонки

tenisov|ý [-пу-], -á, -é тенисов, тенисен: ~á **raketa** ракета за тенис; ~ý **kurt, dvorec** тенискорт; ~ý **mič** топка за тенис; ~ý **turnaj** тенис-турнир, турнир по тенис

tenist|a [-пу-], -y м. тенисист

tenistk|a [-пу-], -y ж. тенисистка

tenkost, -i ж. тънкост, изтънченост

tenkostěnn|ý, -á, -é тънкостенен

tenkozob|ec, -ce м. зоол. сабълкълон (Recurvirostra)

tenkrát, остар. **tenkráté** нар. 1. тогава, по това време: ~ **jsme to nevěděli** тогава не знаехме за това 2. тогава, в (такъв) случай: **všimá si ho jen ~, když...** обръща му внимание само в случай, че ..., само тогава, когато ...

tenk|ý, -á, -é 1. тънък, слаб: ~á **vrstva** тънък слой; ~ý **sešit** тънка, малка тетрадка; ~á **postava** тънка, слаба фигура; ~é **střevo** анат. тънко черво

♦ **má-áť** (о)малкост, (о)малък
nám flustě do ~ého експр. работата става дебела 2. нежен, тих, слаб: ~ý **hlásek** нежно гласчѐ; ~é **hvízdnutí** тихичко подсвиркване

tenor, -u м. муз. тенор (глас): **lyrický** ~ лиричен тенор

tenorist|a, -y м. муз. тенор (певец)

tenorov|ý, -á, -é муз. теноров, тенорен

tenoučce, tenounce нар. тъничко, с тъничко гласчѐ

tenoučk|ý, tenounk|ý, по-рядко **tenounink|ý, tenoulink|ý, -á, -é** умал. експр. тъничък, много тънък

tento I, tato, toto I местоим. 1. този, тази, това: **na této straně a)** от тази страна **б)** на тази страна; **na tomto místě** на това място; **za těchto okolností** при тези обстоятелства; **z tohoto hlediska** от тази гледна точка; ~ **týden** (през) тази седмица; **v těchto dnech** (през) тези дни; 1. **září tohoto roku** на първи септември тази година; **do této doby a)** до този момент, досега **б)** дотогава; **в съчет.** ~ **onen, ~ tamten**

тн. ов. снн. днн

to světě на този свят 2. следният, следната, следното; ето какъв, ето каква, ето какво: **došli jsme k tomuto názoru** стигнахме до следното становище; **zvolili jsme tuto metodu** избрахме следния метод; **nakonec mi řekl toto** накрая той ми каза следното; **naše důvody jsou tyto** нашите съображения са следните; **poskytli nám tyto důležité informace** те ни съобщиха следните важни сведения

tento II част. такъва, така: **já bych od vás ... ~ ... něco potřeboval** аз ... такъва ... бих ви помо-

лял

малко така **tentokrát** нар. този път, в този случай: **pro ~ ti to prominu** този път ще ти простя

tentýž вж. **týž**

teodolit, -u м. геол. теодолит

teolog, -a м. теолог, богослов

teologick|ý, -á, -é теоложки, теологичен, теологически, богословски: ~ý **traktát** теологически трактат; ~á **fakulta** богословски факултет

teolog|ie, -e ж. теология, богословие

teorém, -u м. теорема

teoreticky [-ту-] нар. теоретично, теоретически

teoretick|ý [-ту-], -á, -é теоретичен, теоретически: ~á **fyzika** теоретична физика

teoretik [-ту-], -a м. теоретик: **literární** ~ литературовѐд, литературен теоретик, теоретик на литературата

teoretiz|ovat [-ту-], -uji/разг. -uju несов. теоретизирам: **planě ~ování** безплодно теоретизиране

teori|e, -e ж. теория: **spojovat ~i s praxí** свързвам теорията с практиката; ~e **odrazu** филос. теория на отражението; ~e **poznání** филос. теория на познанието, гносеология; ~e **relativit|y** физ. теория на относителността; ~e **pravděpodobnost|í** мат. теория на вероятностите; ~e **informace** теория на информацията

tep, -u м. мед. пулс, биене, туптѐне, тупане: ~ **srdce** сърдечен пулс, биене на сърцѐто; **nahmatat** ~ напипам пулс; **slabý** ~ слаб пулс; **zrychlený** ~ ускорѐн пулс; **nepravidelný** ~ нередовен пулс; аритмия; ~ **života** прен. поет. пулс на живота

tepan|ý, -á, -é кован: ~é **stříbro** ковано сребро

tep|at, -u/-ám несов. 1. бия, пулсирам: **krev mu ~e ve spáncích** кръвта пулсира в слепо̀дчията му 2. (do čeho, co) малко книж. бия, удрям, чукам (по нещо, в нещо, нещо) 3. (co) кова, изковавам (нещо) 4. книж. прен. експр. порицавам, бичувам, заклеявам (някого, нещо): ~at **autora článku** заклеявам автор на статия

tepelně нар. топлинно, по отношение на топли-

на̀та: ~ **izolovat** снабдявам/снабдя с топло-изолация; ~ **izolační** топлоизолационен

teplný, -á, -é топлинен, термичен: ~á **vodivost** физ. топлопроводимост; ~á **kapacita** топло-вместимост, топлоемкост; ~é **záření** физ. топлоизлъчване; ~é **zpracování (kovů)** техн. термична обработка (на метали); ~á **energie** топлинна енергия; ~á **elektrárna** топлоелектро-центра̀ла, ТЕЦ; ~ý **zdroj** топлинен източник

tepenný, -á, -é анат. артериален

teplákov|ý, -á, -é който се отна̀ся до а̀нцуг; а̀нцугов: ~á **souprava** а̀нцуг, тренировъчен костюм; ~á **bunda** горнище на а̀нцуг

teplák|y, -ů м. само мн. 1. а̀нцуг 2. спортни панталони (за тренировка)

teplárensk|ý, -á, -é 1. който се отна̀ся до топло-електроцентра̀ла; тецов 2. топлофикационен

teplárn|a, -y ж. топлоелектрическа центра̀ла, ТЕЦ

tepl|at, *третол.* -á неск. стóпля се, стáва то̀пъл, сгря̀ва се, загря̀ва се (за напитка и под.)

teple нар. то̀пло: ~ **se obléci** облекá се то̀пло

teplíčko вж. **teploučko**

tepl|o I, -o ср. 1. топлина: **sluneční ~o** слънчева топлина; **živočišné ~o** животинска топлина, топлина на жив организъм; **rozpouštěcí ~o** физ. температура на топене́то; **skupenské ~o** физ. скрита топлина; **specifické ~o** относителна топлоемкост, топлинен капацитет; **reakční ~o** физ. топлинна реакция, топлинен ефект; **odpadové ~o** техн. отпа̀дъчна топлина; **uvolněné ~o** отделена топлина; **mít nohy v ~e** кракáта ми са на то̀пло; **sedět v ~e** се́дя на то̀пло; **vydávat, vyzářovat ~o** излъчвам топлина; **venku je 5 stupňů ~a** навън е 5 градуса над нулата; **zavírejte, uteče ~o** затвáряйте, че то̀плото ще избя̀га; затвáряйте да не избя̀га птйчето; **rodinné ~o** прен. топлина на семѐйно огнище 2. прен. топлотá

teplo II нар. *предикативно* то̀пло: **v pokoji bylo ~** в стáята бѐше то̀пло; **bylo mu střídavě ~ a zima** бѐше му ту̀ то̀пло, ту̀ студено

teplifikace, -e ж. техн. топлофикация

teplokrevn|ý, -á, -é топлокръвен: ~ý **živočich** биол. топлокръвно животно

teploměr, -u м. термоме́тър, топлoméр: **lékařský ~** медицински термоме́тър; **rtuťový ~** живачен термоме́тър; **dát nemocnému ~** да̀м, слóжа на бо̀лен термоме́тър

teplomet, -u м. електрическа рефлeкторна пeчка, електрическа ка̀мина

teplomiln|ý, -á, -é топлолюбив: ~á **rostlina** бот. топлолюбиво расте́ние

teplot|a, -y ж. температура: **průměrná roční ~a** срѐдна годишна температура; **pokojevá ~a**

ста̀йна температура; **tělesná ~a** телeсна температура, температура на тя̀лото; ~а **tání, tuhnutí, varu** физ. температура на топене́, на втвeрдяване, на кипене́; ~а **klesá, stoupá** температура спáда, температура се покáчва; **dostat ~u** вдигна температура; **zvýšená ~a** повишена температура; **srazit ~u** смькна температура

teplotn|í, -í, -í температурен: ~í **změny** температурни изменeния; ~í **křivka** температурна крива, температурна диаграма; ~í **koeficient** физ. температурен коефициент

teploučko, teplounko, teplíčko нар. умал. експр. то̀пличко

teplvod, -u м. техн. отоплителна инсталация; топлопровод

teplvodn|í, -í, -í техн. топлопроводен: ~í **potrubí** тръбопровод за парно, за водно отопление; ~í **zařízení** инсталация за парно, за водно отопление

tepl|ý I, -á, -é 1. то̀пъл: **vaří denně ~é večere** то̀й/тя̀ все́ки ден го̀тви то̀пла вече́ря; **našel si ~é místočko** прен. то̀й си намeри то̀пло местeнце

♦ **рađиmнoчaзbъq**
съобщя̀ на някого съвсeм пря̀сна новина 2. прен. то̀пъл, сърдeчен, ласкав, приветлив: **řící několik ~ých slov** кажа няколко то̀пли, ласкави думи; ~ý **vztah** то̀пло, сърдeчно, приветливо отношение 3. *грубо* хомосексуален, педерáстки

tepl|ý II, -ého жарг. педерáст, хомосексуалист

tepl|a, -y ж. 1. анат. артерия: **plícní ~a** белодробна артерия; **spánková ~a** сьнна артерия; **kornatění tepen** мед. артериосклерoза 2. в сьчет. **dopravní ~a** комуникационно-съобщителна, транспортна артерия, магистрала

teprv, teprve нар. 1. едвá: **ted' ~ tomu uvěřil** едвá сегá то̀й повя̀рва (на това̀); ~ **dnes jsem hotov** едвá днeс сьм готoв, свeршвам; **je jí ~ dvanáct let** тя̀ е едвá на дванáйсет години 2. тепeрва: **musíme ji ~ na to připravit** тепeрва тря̀бва да я подгoтвим (за това̀); ~ **to uvaří** тепeрва ще го сгoтви 3. то̀лкова повeчe; а каквo оcтáва да ...; а да не говoрим за ...: **neumí hrát na klavír, a což ~ zpívat** не мoже да свири на пиано, а каквo оcтáва за пeенeто; **hokej nemá rád a fotbal ~ ne** не обича хо́кея, а да не говoрим за футбoла; **to ~ nemohu udělat** а това̀ пьк съвсeм не мoга да напра̀ва

tér, -u м. разг. катра̀н, зифт/дзифт

terakot|a, -y ж. спец. теракoта

terakotov|ý, -á, -é теракoтов, теракoтен

terapeut, -a м. терапевт, лечител

terapeutick|ý [-tu-], -á, -é терапевтичен

terapeutk|a, -y ж. терапевтка, лечителка

terapije, -e *ж. мед.* терапия, лечене: **spánková** ~e сънна терапия; **fyzikální** ~e физиотерапия
terárium, -a *ср.* терариум
teras|a, -y *ж.* тераса
terasovitě *нар.* терасовидно, терасообразно, на тераси
terasovitý, -á, -é терасовиден, терасообразен; който е на тераси
terasov|ý, -á, -é терасен, терасов; който се отнася до тераса
tercet [-ce/-če-], -u *м. муз.* терцет
tercet|o [-ce/-če-], -a *ср. муз.* терцет
tercián, -a *м. остар.* ученик в трети гимназиален клас, третокласник
terciánk|a, -y *ж. остар.* ученичка в трети гимназиален клас, третокласничка
terci|e, -e *ж.* 1. *остар.* трети гимназиален клас 2. *муз.* терца
terč, -e *м.* 1. мишена, прицел: **pochyblivý** ~ подвизна мишена; **střílet do** ~e стрелям в мишена; **zasáhnout** ~ улуча, уцеля мишена; **být ~em posměchu** прицел на насмешки съм 2. диск: **sluneční** ~ слънчев диск; **návěstní** ~ сигнален диск
terčet, **terčeto** *вж.* **tercet**, **terceto**
terčov|ý, -á, -é който се отнася до мишена
terče|j, -e *м. зоол.* рибояд, сұла (*Sula balsama*)
terén, -u *м.* терен, местност: **členitý** ~ пресечена местност; **nepřehledný** ~ закрыта местност; **schůdný**, **sjízdný** ~ достъпна, проходима местност; **pracovat v ~u** работя на открито; **filmovat v ~u** *разг.* снимам филм на открито; **zkoumat**, **zkoušet** ~ *прен.* сондирам почвата; **ovládat**, **ovládnout** ~ *прен.* владя, овладя положението
terénn|í, -í, -í който се отнася до терен; теренен: ~í **vůz**, **vozidlo** всъдеход, вездеход; ~í **automobil** джип; ~í **závod** *спорт.* крос
teriér, -a *м.* териер (*порода кучета*)
teritoriáln|í, -í, -í териториален: ~í **požadavky** териториални претенции
teritori|um [-to/-tó-], -a *ср.* територия
těrk|a, -y *ж.* разтривалка (*за стриване на ситно на различни вещества*), чукълце (*за хаван*)
termáln|í, -í, -í термален, термичен, горещ: ~í **vody** *геол.* термални води; ~í **koupele** термални бани; ~í **kalení** *техн.* термично закаляване
termín I, -u *м.* срок, определена дата, термин: **určit** ~ определя срок; **prodloužit** ~ продължа срок; **přeskočit** ~ не спазя срок, пресроча; **do-držet** ~ спазя срок; ~ **už prošel** срокът вече изтече; **odevzdat práci v ~u** предам работа в срок; **před stanoveným ~em** предсрочно, преди определена дата; ~ **splatnosti** срок за изплащане; **nástupní** ~ срок за постъпване (*на*

работа); **náhradní** ~ допълнителна дата, допълнителен срок; **zkušební** ~ изпитателен срок, пробен срок; ~ **porodu** термин на раждане; **platební** ~ платен срок
termín II, -u *м. език.* термин, название: **normalizace** ~ú нормализация, нормиране, стандартизация на термини; **odborný** ~ специален термин
terminologick|ý, -á, -é *език.* терминологичен, терминологически
terminologi|e, -e *ж. език.* терминология
terminovan|ý, -á, -é насрочен; който е с определен срок, с установен срок
termin|ovat, -u|j|разг. -u|j *несв. и св. (со)* насрочвам/насроча (*нещо*); определям/определя срок (*за нещо*)
termínov|ý, -á, -é който се отнася до срок
termit, -u *м. зоол.* термит (*Isoptera*)
termit|í, -í, -í термитов
termitov|ý, -á, -é който се отнася до термит; термитен
termočan|ek, -ku *м. физ.* термоелемент
termodynamick|ý, -á, -é *физ.* термодинамичен: ~é **zákony** закони на термодинамиката
termoelektrick|ý, -á, -é *физ.* термоелектрически, термоелектричен: ~é **napětí** термоелектрическо напрежение; ~ý **článek** термоелемент, термоелектрически елемент
termofor, -u *м. мед.* малко остар. термофор, грейка
termojadern|ý, -á, -é *физ.* термоядрен: ~á **reakce** термоядрена реакция
termonukleárn|í, -í, -í *физ.* термоядрен: ~í **zbraň** термоядрени оръжия; ~í **pokusy** термоядрени опити
termostat, -u *м. техн.* термостат
termostatick|ý [-ty-], -á, -é *техн.* термостатичен, термостатически
termosk|a, -y *ж.* термос
tern|o, -a *ср. остар.* три числа, тройка числа (*не-четно*)
teror, -u *м.* терор
terorist|a, -y *м.* терорист
teroristk|a, -y *ж.* терористка
teroristick|ý [-ty-], -á, -é терористичен
terorizm|us, **terorism|us** [-iz-], -u *м.* тероризъм
teroriz|ovat, -u|j|разг. -u|j *несв. (кого)* тероризирам (*някого*)
těrov|ý, -á, -é катранен, дзифтов, смóлен: ~ý **papír** насмолена, дзифтова хартия (*за покрив*)
terpentýn, -u *м.* терпентин
terpentýnov|ý, -á, -é терпентинен, терпентинов
terylén, -u *м.* терилен (*синтетично влакно*)

terylénový, -á, -é терилéнов; който е от терилéн
tesák, -u м. 1. кучешки зъб (*на животно*) 2. лов-
 джийски нòж

tesář дърводелец

kulj

kde nechal ~ díru! измíтай се! изчезвай! изпа-
 рявай се! дим да те няма! **i mistr ~ se utne**
разг. всéки мòже да сгрéши; и мáйсторът не è
 безгрéшен

tesařík, -a м. зоол. дървояд (*бръмбар*) (Ergates):
 ~ **kozlík** бръмбар-сечко (Monochamus)

tesařin|a, -u ж. *разг.* дърводелство, дюлгёрство,
 дърводелски занаят

tesař|it, -ím *несв.* дюлгёрствам, дърводелствам,
 занимавам се с дърводелство

tesařsk|ý, -á, -é дърводелски, дюлгёрски: ~é
řemeslo дърводелски занаят

tesařstv|í, -í *ср.* дърводелство, дюлгёрство, дър-
 воделски занаят

tesat, **tešu/tesám** *несв. (со)* 1. тесам, дялам (*нещо*)
 2. вая, издълбавам (*нещо в камък*)

tesil, -u м. тесил (*синтетично влакно*)

tesilov|ý, -á, -é тесилов; който е от тесил

tesklivě *нар. книж.* унило, скръбно, тъжно, мъ-
 чително

tesklivost, **tesknost**, -i ж. *книж.* униlost, скръб,
 тъга, печал

teskliv|ý, -á, -é *книж.* унил, скръбен, тъжен,
 мъчителен, печален

teskně *нар.* скръбно, тъжно, унило

teskn|it, -ím *несв. (po kot, po čet)* тъгувам,
 копнèя, изпитвам мъка (*по някого, по нещо*);
 мъчно ми е (*за някого, за нещо*): ~it **po ženě**,
po dětech тъгувам за женà си, за децата си

teskno *нар. предикативно книж.* тъжно, тъ-
 жовно, скръбно, мъчително, печално: **bylo mi**
(po něm) ~ тъжно, мъчно ми бèше (*за него*)

tesknost *вж.* **tesklivost**

tesknot|a, -u ж. *книж.* униlost, тъга, печал,
 мъка по нещо

teskn|ý, -á, -é тъжен, тъжовен, печален, скръбен,
 мъчителен, унил

těsně *нар.* 1. тясно, плътно, отблизко: ~ **se k ně-
 komu přitisknout** притисна се плътно към ня-
 кого; ~ **přiléhající kabát** палтò, опънато плътно
 по тялото; **na policiče byly ~ narovnány knihy**
 на полицата имаше книги, наредени плътно
 една до другá; ~ **souviset (s něčím)** тясно сьм
 свързан (с нещо); **výpovědi svědků do sebe ~
 zapadají** показанията на свидетелите съвпа-
 дат; ~ **s někým spolupracovat** *прен.* отблизко
 си сътруднича с някого; ~ **k někomu přilnout**
прен. силно се привържа към някого 2. непо-
 средствено (пред, зад, до, към и др. *предлози*
за място): ~ **u někoho**, **u něčeho** сьвсём бли-
 зо, непосредствено до някого, до нещо; ~ **u**

zdi досамí стенàта; **auto zastavilo ~ u domu**
 колàта спря до самàта къща; **seděli ~ vedle**
sebe тè седяха непосредствено, плътно един
 до друг; **připlout ~ k lodi** доплавам (непосред-
 ствено) до самия кòраб; **stála ~ za ním** тя
 стоèше тòчно зад нèго 3. непосредствено (пре-
 ди, след и др. *предлози за време*): ~ **před kon-
 cem** непосредствено преди края; ~ **před vál-
 kou** непосредствено преди войнàта, в самòто
 навечèрие на войнàта; ~ **před vánocemi** тòчно
 преди Кòледа(та); ~ **po svatbě** веднàга, непо-
 средствено след свàтбата; ~ **po mém odchodu**
 веднàга слèд като си отидох 4. *в съчет.* ~ **vyhrát**
спорт. спечèля с минимàлно предимство (*в*
резултата); ~ **zvítězit na body** *спорт.* победя
 по тòчки с минимàлно предимство

těsně|í, -í *ср. техн.* уплътнение, уплътнител,
 уплътняване, набивка

těsnič|í, -í, -í *техн.* уплътнителен, уплътняващ:
 ~í **kroužek** уплътнителен пръстен

těsn|it, -ím *несв. 1. (со)* уплътнявам (*нещо*) 2. при-
 лèпвам, прилягам: **ventil dobře ~í** вентилът
 добрè прилèпва, приляга

těsnopis, -u м. стенограффия

těsnopis|ec, -ce м. стенограф

těsnopisn|ý, -á, -é стенографски: ~ý **znak** стено-
 графска сèгла; ~ý **záznam** стенографски запис

těsnost, -i ж. 1. теснотà 2. плътност

těsn|ý, -á, -é 1. тесен (*противопол.* ширòк): ~é
šaty тясна рòкля; ~é **boty** тесни обувки 2. не-
 посредствен, близък: **v ~ém sousedství** в близ-
 ко съседство; **v ~é souvislosti (s něčím)** в тяс-
 на, в непосредствена връзка (с нещо); ~á **spo-
 lupráce** *прен.* тясно, близко сътрудничество
 3. незначителен: ~ý **poměr branek** *спорт.* не-
 значителна гòлова рàзлика; ~é **vítězství**, ~á **po-
 rážka** *спорт.* побèда, загуба с минимàлна
 рàзлика

test, -u м. тест

testament, -u м. *остар.* завещание

těst|o, -a *ср.* тестò: **zadělávat, misit ~o** мèsя,
 замèsвам тестò; **kynuté ~o** тестò с мая; **líst-
 kové ~o** тестеници

jsou stejného

разг. тè са от един дòл дрèнки, от едно тестò
 са замèsени: **je z jiného ~a** *разг.* тòй/тjà е (за-
 мèsен/а) от другò тестò

test|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* тестувам, из-
 вършвам тèст, подлàгам на тèст

těstov|na, -ny ж., обикн. мн. **těstov|ny**, -n тес-
 тèни изделия

těstovit|ý, -á, -é тестообразен

těstov|ý, -á, -é тестèн; който е от тестò

těsn|ý, -á *в съчет.*

~á **jablka**

гòли обещания; **krmit někoho ~ými jablky**
 залъгам някого с обещания

těšitel, -e м. утешитель

těšitelk|a, -y ж. утешителька

těš|it, -ím нескв. 1. (koho – вин. čím) утешавам (някого с нещо): **~it přítele v jeho zármutku** утешавам приятел в скръбта му 2. (koho – вин.) успокоявам (някого): **~it plačící dítě** успокоявам плачещо дете 3. *третол.* -í (koho – вин.) теши, радва (някого), доставя удоволствие (на някого): **práce, četba ho ~í** работата, четенето му доставя удоволствие; **~í mě tvůj úspěch** твоят успех ме радва, радвам се на твоя успех; **nic mě tu ne~í** експр. тук нищо не ме радва, тук всичко ми е криво; **to mě ~í** това ме радва; **~í mě** приятно ми е (при запознаване)

těš|it se, -ím нескв. 1. (na koho, na co) очаквам с радостно нетърпение (някого, нещо); радвам се при мисълта (за нещо): **~it se na prázdniny** очаквам с нетърпение ваканцията; **jen se těš!** ирон. ще видиш какво те чака! (заплашително) 2. (z koho, z čeho) радвам се (на някого, на нещо): **~it se z úspěchu** радвам се на успех 3. (čím) утешавам се (с нещо): **~it se klamnou nadějí** утешавам се с лъжлива надежда 4. *книж.* (čemu) радвам се (на нещо); ползвам се (с нещо): **~it se dobrému zdraví** радвам се на добро здраве; **~it se úctě, důvěře** ползвам се с уважение, с доверие

tet|a, -y ж. 1. леля, лелка 2. вуйна 3. стринка

tetan, **tetan|us**, -u м. мед. тетанус

tetanov|ý, -á, -é тетанусов; който се отнася до тетанус

tetel|it se, -ím се нескв. (čím) трептя, трепя (от нещо): **~it se zimou, strachy** трепя от студ, от страх; **vzduch se ~í žářem** във въздуха трепти мараня

tetičk|a, **tetink|a**, -y ж. експр. умал. 1. леличка, лелка 2. вуйничка 3. стринчица

tětiv|a, -y ж. тетива

tetk|a, -y ж. експр. умал. 1. тетка, лелка, стринка, вуйна 2. *пейор.* сваха, сплетница

tetován|í, -í ср. татуировка, татуиране

tetovan|ý, -á, -é татуиран

tet|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho, co) татуирам (някого, нещо)

tetraedr, -u м. геом. тетраедър

tetralogije, -e ж. лит. тетралогия

tetřev, -a м. зоол. глухар, див петел (Tetrao urogallus)

tetřev|í, -í, -í който се отнася до глухар; глухаров: **~í slepice** женски глухар, дива кокошка

tetřív|ek, -ka м. зоол. тетрев (Zugurus tetrix)

texas|ky, -ek ж. само мн. ковбойски панталони; джинси, дънки

text, -u м. текст

textář, -e м. автор на текст(ове)

textil [-tyl], -u м. 1. текстил 2. *разг.* текстилна промишленост: **pracoval v ~u** той работеше в текстилната промишленост

textilačk|a, **textilářk|a** [-tyl-], -y ж. *разг.* текстилка

textilák, -a, **textilář** [-tyl-], -e м. *разг.* текстилец **textilije** [-ty-/tý-], -e ж., обикн. мн. **textilije**, -í *сбир.* текстил, текстилни изделия

textilk|a [-tyl-], -y ж. *разг.* текстилна фабрика **textil|ní** [-tyl-], -ní, -ní, *по-рядко* **textil|ový** [-tyl-],

-ová, -ové текстилен: **~ní průmysl** текстилна промишленост; **~ní surovina** текстилна суровина; **~ní rostliny** влакнодайни растения; **~ní výrobky** текстилни изделия; **~ní zboží** текстилни стоки; **~ní prodejna** магазин за текстил; **~ní dělník** текстилец, текстилен работник; **~ní továrna** текстилна фабрика; **~ové střevíce** платнени обувки

textilnictv|í [-tyl-], -í ср. текстилна промишленост

textolog, -a м. тестолог

textologick|ý, -á, -é текстологичен, текстоложки

textologije, -e ж. текстология

textov|ý, -á, -é текстов; който се отнася до текст:

~á úprava обработка на текст; **~á část knihy**

текст на книга; **~á kritika** *език. лит.* критика

на текста; **~á zkouška** *театр.* репетиция на маса

textuáln|í, -í, -í текстуален

tezur|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (co) *икон.* тезаврирам, включвам (нещо) в тезаурус

tezur|us, -u м. тезаурус, пълен речник

tez|e, -e ж. теза, тезис: **vyvrátit ~í** опровергва теза

těž *част. книж.* също, и: **to platí ~ o vás** това важи и за вас; **vztahuje se to ~ na tebe** това те засяга и тебе

těžář, -e м. 1. работник, човек, който разработва

мина; добивник 2. *остар.* собственик на мина

těžářsk|ý, -á, -é рудодобивен: **~á společnost** рудодобивна компания; **~ý průmysl** рудодобивна промишленост

těžb|a, -y ж. 1. добив (*количество*): **denní ~a** дневен добив; **roční ~a** годишен добив 2. добив, добиване, разработка, експлоатация: **~a uhlí** въгледобив; **~a nafty** нефтодобив; **~a dřeva** дърводобив; **povrchová ~a** експлоатация на открит рудник

těžce *нар.* 1. тежко, с голяма тежест: **~ dopadnout na zem** падна тежко на земята 2. тежко, силно, много: **~ nemocný člověk** тежко болен човек; **~ se provinít** провиня се тежко 3. трудно: **~ stravitelné jídlo** трудносмилаемо ястие; **~ vydělané peníze** трудно спечелени пари; **~ chápe** той/тя трудно схваща; **~ srozumitelný** трудно-

разбираем; ~ **rozpustné látky** трўдноразтворими вещества
těžební|-í, -í *минно* добивен; кўйто се отнася до добив: ~í **kapacita dolu** (добивен) капацитет на мина; ~í **metody** методи за добив, добивни методи; ~í **plán** план за добив
těžení|-í *ср.* минно добиване, извличане
těžisko|-a *ср.* книж. център на тежестта
těžišťe|-ě *ср.* физ. център на тежестта
těžít|-ím *несв.* 1. добивам, копая: ~it **uhlí** добивам, копая вглища 2. експлоатирам, работвам: ~it **přirodní bohatství** експлоатирам природни богатства 3. (со з *čeho*) ползвам се (от нецо); извличам полза, изгода (от нецо): ~it ze **svých zkušeností** ползвам се от опита си, извличам полза от опита си 4. (з *koho*, з *čeho*) възползвам се (от някого, от нецо), използвам (някого, нецо): ~it ze **situace** възползвам се от положението; ~it z **něčí lehkomyslnosti** използвам нечие лекомислие
těžítka|-a *ср.* прес-папиè (тежък предмет от бронз, мрамор и под. за притискане на книжа)
těživ|ec|-ce *м.* минер. барит, бариев сулфат
těživ|o|-a *ср.* минно добита руда, добити полезни изкопаеми
těžko *нар.* 1. тежко, трўдно, мъчно: ~ **chápe** той/тя трўдно схваща; **matematika mu jde** ~ математиката му върви трўдно; ~ **řící** трўдно е да се каже; ~ **dostupný materiál** трўдно достъпен материал; ~ **stravitelný** трўдносмилаем; ~ **srozumitelná slova** трўдно разбираем думи; ~ **rozpustné látky** трўдно разтворими вещества; ~ **něco snášet** тежко понасям нецїмїнамъонїцїр♦ **hůlo**|-směla трўдно, едва-едва, гьре-дўлу, криво-ляво; **je mi ~ od žaludku** тежко ми е на стомаха 2. едва ли, надали, съмнително: **to půjde** ~ това едва ли ще стане, това едва ли ще се уреди
těžkomyslnost|-i *ж.* меланхолия, угнетено състояние (на духа), унїние
těžkomyslně *нар.* меланхолично, угнетено, унїло
těžkomysln|ý|-á, -é меланхоличен, угнетен, унїл
těžkooděň|ec|-ce *истор.* войник в броня, тежковъоръжен войник, хоплит
těžkopádně *нар.* трўмаво, недодялано, непохватно: ~ **se pohybovat** движа се трўмаво; ~ **se vyjadřovat** изразявам се недодялано
těžkopádnost|-i *ж.* трўмавост, недодяланост, непохватност; ~ **řečí** трўмавост на речта; ~ **staveb** неугледност, недодяланост на сгради
těžkopádn|ý|-á, -é трўмав, грубоват, недодялан, непохватен, неповратлив: ~á **chůze** трўмава походка; ~á **postava** грубовата фигура; ~ý **překlad** недодялан, трўмав превод; ~ý **sloh**

трўмав стил; **administrativa je ~á** администрацията е неповратлива; **je ~ý** тої бавно съобразява, бавно мисли

těžkost|-i *ж.* 1. тежина, тежест: ~ **kovu** тежина на метал 2. тежест, степен на трўдност: ~ **zranění** сериозност на нараняване; **platy podle ~i práce** запла̀ти според трўдността на работата; ~ **závodu** трўдност на състезание 3. *обикн. мн.* **těžkost|j**|-í трўдности, затруднения, мъчнотїя, мъчнотїи: **zásobovací ~i** трўдности в снабдяване; **peněžní ~i** парични затруднения; **narážet na ~i** натъквам се на трўдности; **dělat někomu ~i** създавам на някого затруднения; **překonat počáteční ~i** преодоля начални трўдности; **mít ~i** имам затруднения, имам проблеми

těžkotonážn|í|-í, -í *ж. п.* тежкотонажен: ~í **vlak** тежкотонажен влак

těžk|ý|-á, -é 1. тежък, нелек (в тегловно отношение): ~ý **náklad** тежък товар; ~ý **kufr** тежък кўфар; ~ý **průmysl** тежка промишленост; ~ý **vodík** *хим. физ.* тежък водород; ~á **voda** *хим. физ.* тежка вода; ~é **dělostřelectvo** *воен.* тежка артилерия; ~ý **kulomet** *воен.* тежка картечица; ~á **atletika** *спорт.* тежка атлетика; ~á **váha** *спорт.* тежка категория; ~ý **krok** тежка крачка, тежка стъпка, тежка походка; **jak je těžko**♦ **mládko**

това много го тревожи, безпокой; това му създава големи грижи; **nedělej si z toho ~ou hlavu** не се тревожи за това; **měl ~é nohy** краката му бяха натежали; тої залиташе, едва вървеше; **měl ~á víčka** клепачите му бяха натежали; беше много сънен; страшно му се спеше; **měl ~ý jazyk** езикът му беше натежал; езикът му едва се превърташе; тої фьфлеше (беше пиян) 2. *прен.* тежък, нелек, нелесен: ~á **strava** тежка храна, трўдносмилаема храна; ~ý **vzduch** тежък, спарен въздух; ~ý **případ** тежък слўчай; ~ý **život** тежък живот; **klást ~é podmínky** поставям тежки условия; **prošel ~ými zkouškami** тої премїна през тежки изпитания♦ **dlásky**|-stompa

нещо с натежало сърце 3. тежък, сериозен, голям: ~á **nemoc** тежка болест; ~ý **zločin** тежко престъпление; ~ý **trest** тежко наказание; ~ý **úraz** тежка контузия, тежка телесна повреда; ~é **následky** тежки последици; ~á **ztráta** тежка загуба; ~á **práce** тежък трўд; ~á **rána osudu** тежък удар на съдбата; ~ý **kuřák** *прен.* страшно грубиян♦ **včape**

níze *разг. експр.* печели големи пари, печели луди пари 4. трўден, тежък: ~á **úloha** трўдна, тежка задача; ~á **doba** трўдно, тежко време; ~á **situace** трўдно, тежко положение; **to je ~á**

věc трудна работа; **přežíval ~é chvíle** той преживяваше трудни, тежки моменти, трудни, **těžn|í, -í, -í, по-рядко těžn|ý, -á, -é** добивен, подемен, шахтен, извозен: **~í věž** кула на шахта; **~í jáma** подемна шахта; **~é uhlí** обикновени въглища
těžnic|e, -e ж. геом. медиана
thé *вж. té*
thema *вж. téma*
thematický, thematický, thematika *вж. tematický, tematický, tematika*
Thomas|ův [to-], -ova, -ovo *в съчет. ~ova struska* метал. томасшлак
thori|um [to-], -a *ср. хим.* торий (Th)
tchán, -a *м.* 1. тъст 2. свекър
tchoř, -e *м. зоол.* пор (Gutorius purorius)
tchoř|í, -í, -í който се отнася до пор; поров
tchýn|í, -ě ж. 1. тъща 2. свекърва
tiár|a [ty-], -u ж. църк. тиара
tíh|a, -u ж. тежест: **prohýbat se pod ~ou něčeho** огъвам се под тежестта на нещо; **celá ~a domácnosti spočívala na ní** цялата тежест на домакинството тежеше на плещите ѝ; **přiznat se pod ~ou důkazů** *прен.* призна под натиска (някаква) тежест от плещите си
tíh|nout, -nu *несв. (ке коти, к щети)* книж. ймам склонност, клоня (към някого, към нещо), влечё ме (към някого, към нещо): **~nout k domovu** влечё ме към дома
tíhov|ý, -á, -é *физ. обикн. в съчет. ~é zrychlení* ускорение от силата на тежестта; **~é pole** полё на тежестта
tíh|nout, -nu *несв. книж.* стяхвам, утихвам, притяхвам, замйрам, замлъквам, заглъхвам: **hluk ~l** шумът утихваше; **bouře ~la** бурята заглъхваше
tíh|o I, -a *ср.* тишина: **hrobové, mrtvé ~o** гробна, мъртва тишина; **~o před bouří** затишие пред буря; **v sále se rozhostilo ~o** в залата настъпи тишина; **uctít památku zemřelého minutou ~a** почета паметта на покойник с едноминутно мълчание
tícho II *нар. предикативно* тихо: **bylo ~** беше тихо, цареше тишина; **bud' ~!** тихо! мълчи!
tichost, -i ж. *в съчет. udělat něco v ~i* направа нещо тихомълком, без думи
tíchošláp|ek, -ka *м. експр. пейор.* тих, потаен човек; извънредно предпазлив човек

tichoučce, tichounce, tichoučko, tichounko *нар. умал. експр.* тихичко
tichoučk|ý, tichounk|ý, -á, -é *умал. експр.* тихичък
tich|ý, -á, -é 1. тих: **~ý rozhovor** тих разговор; **~ý pláč** тих плач; **~é kroky** тихи стъпки 2. тих, мълчалив, безмълвен: **~ý souhlas** мълчаливо съгласие; **~á úmluva** мълчалива уговорка
~á události съпрузите са скарани и не си говорят 3. тих, скромен, спокоен, кротък, мирен: **vést ~ý život** вода тих живот; **~á povaha** тих, кротък, благ характер; **dítě je ~é** детето е тихо, кротко; **~ý spánek** спокоен сън; **~á svatba** тиха сватба; **~ý blázen a)** чудак; странен, чудноват човек б) *шегов.* рибар 4. тих, потаен, прикрит: **~á nenávisť** тиха омраза; **~á dohoda** неписано съглашение; **~ý společník** *търг.* скрит съдружник
~á vodá břehy mele *поговорка* тиха вода бряг рони
tík I *междум. обикн. в съчет. ~ tak* тик-так
tík II [tyk], -u *м. мед.* тик
tík|at, обикн. третол. -á *несв.* тиктака (за часовник)
tiket [ty-], -u *м.* фиш, бланка: **vyplnit ~** попълня фиш; **sázkový ~** фиш за спорт-то
tikot, -u *м.* тиктакане (на часовник)
tíktak, tyktak *междум.* тик-так
tílk|o, -a *ср.* 1. умал. телце 2. спортна фланелка
timbre *вж. témbř*
tinktur|a [ty-tu-/ty-tú-], -u ж. *мед.* тинктура: **jódová ~a** йодна тинктура
típ [tyr], -u *м.* предположен, предсказан резултат
~á dáma дам добра идея на някого; подсказва на някого сполучливо хрумване
típ|at, -ám *несв.* пипкам, писукам, пиукам (за птици)
típ|ec, -ce, típ|ek, -ku *м.* пипка, пипе (кокоша болест)
típ|nout, -nu *св.* 1. изписукам, изпиукам (за птици) 2. *в съчет. ~nout cigaretu* загася цигара
típ|ovat [ty-], -uji/разг. -uju *несв. (со) експр.* предпологам, предказвам (резултат при състезания): **~oval zápas na nerozhodný** той смяташе, че срещата ще завърши наравно; **~oval domácí za vítěze** според него победители щяха да станат домакините; **na kolik to ~uješ?** *прен. експр. а)* какъв ще бъде резултатът според тебе? б) според тебе това колко струва?
típ-top [ty-] *нар. разг.* тип-тот
tírád|a [ty-], -u ж. тирада
tíráz [ty-], -e ж. издателско каре
tíret [ty-], -u м., tíré [ty-] *ср. неизм. език.* тире

tis, -u м. бот. тис, тисово дърво (Taxus)
tis|eň, -ně ж. 1. притеснение, трудност, затруднение, недостиг: **bytová ~eň** недостиг на жилища, жилищна криза, трудни жилищни условия; **časová ~eň** недостиг на време, шахм. цайт-нот; **finanční, peněžní ~eň** парични затруднения, безпаричие, затруднено финансово положение 2. потиснатост, скръб, депресия: **padá na mě ~eň** обзема ме мъка; нещо ме потиска, гнетѝ; **setřásl ze sebe ~eň** той се отърси от потиснатостта си

tisíc, -e м. числ. хиляда: **ztráty jdou do ~ů** загубите се изчисляват в хиляди; **rozházet ~e (korun)** експр. изхарча, пропиляе хиляди (крони); **mít ~ chutí něco říct** експр. сърби ме езикът да кажа нещо; **mít ~ chutí něco udělat** експр. сърбят ме ръцете, ймам голямо желание да направя нещо; ~ **hromů!** експр. дявол да вземе сърмьни! ♦ **homádkat** ~ прен. върхушката, върховете, горните десет хиляди

tisiceronásobný вж. **tisicínásobný**

tisíc|er|ý, -á, -é числ. 1. който е от хиляда вида 2. хиляди: ~é **myšlenky** хиляди мисли, какви ли не мисли, разни мисли; ~é **díky!** хиляди благодарности!

tisíc|í, -í, -í числ. хиляден

tisic|ihlav|ý, -á, -é хилядоглав

tisic|ikilometrov|ý, -á, -é в съчет. ~á **vzdálenost** разстояние от хиляда километра

tisic|ikoron|a, -y ж. банкнота от хиляда крони

tisic|ilet|í, -í ср. хилядолетие, хиляда години

tisic|ilet|ý, -á, -é хилядолетен, хилядогодишен
tisic|imetrov|ý, -á, -é хилядометров, дълъг хиляда метра

tisic|in|a, -y ж. една хилядна, хилядна част
tisic|inásobn|ý, по-рядко **tisiceronásobn|ý**, -á, -é числ. хиляда пъти по-голям; хилядократен

tisic|krát числ. нар. хиляда пъти, хилядократно: ~ **větší** хиляда пъти по-голям

tisic|ovk|a, -y ж. разг. хилядарка, банкнота от хиляда крони

tisic|ov|ý, -á, -é хиляден

tisk, -u м. 1. печат, печатане: **vynálezce ~u** откривателят на печатането; **chyba ~u** печатна грешка; ~ **z hloubky** полигр. дълбок печат; ~ **z výšky** полигр. висок печат; ~ **z plochy** полигр. плосък печат; **ofsetov|ý** ~ полигр. офсетов печат; **odevzdat rukopis do ~u** предам ръкопис за печат; **článek vyšel ~em v tomto čísle** статията беше отпечатана в този брой; **uverejnit ~em** отпечатам, публикувам; **kniha je v ~u** книгата е под печат; **svoboda ~u** юрид. свобода на печата 2. издание: **bibliofilsk|ý** ~ библиофилско издание; **star|ý** ~ старо издание,

старопечатна книга; **vzácn|ý** ~ рядко издание 3. събир. печат, преса: **denní** ~ ежедневен печат; **periodick|ý** ~ периодичен печат; **zahranic|ní** ~ чуждестранен печат; **světov|ý** ~ световна преса 4. текст. щампа, щамповане
tiskac|í, -í, -í печатен: ~í **písmena** печатни букви
tiskárensk|ý, -á, -é печатарски, полиграфичен: ~ý **zaměstnanec** печатарски работник; ~ý **průmysl** полиграфична промишленост
tiskárn|a, -y ж. 1. печатница 2. комп. принтер
tiskárničk|a, -y ж. умал. печатничка (детска играчка)

tiskař, -e м. 1. печатар 2. текст. щамповач
tiskařsk|ý, -á, -é печатарски, печатен: ~á **čerň** печатарски ♦ ~á **čerň** печатарска, която променя смисъла

tiskát|k|o, -a ср. 1. печатче, шемпел (за игра) 2. бутон, копче за натискане

tisk|nout I, -nu нескв. 1. (koho, co) стискам (някого, нещо): ~nu **vám ruku** стискам ви ръката; ~**nout někoho v objetí** стискам някого в прегръдките си 2. (koho, co ke komu, k čemu) притискам (някого, нещо към някого, към нещо): ~**nout dítě k sobě** притискам дете към гърдите си; ~**li se k sobě** те се притискаха един към друг ♦ ~**nout někoho v ruku** стискам някого до стената, хващам някого на тясно

tisk|nout II, -nu нескв. (co) 1. печатам (нещо): ~**nout knihy, noviny** печатам книги, вестници ♦ ~**nout někoho v ruku** стискам някого до стената, хващам някого на тясно

lže, jako když ~ne лъже като дърт циганин; лъже, без да му мигне окото 2. публикувам (нещо): ~**ne pod svým jménem** той публикува под своё име, подписва се под публикациите си, публикува с името си (противопол. с псевдоним или анонимно) 3. текст. щамповам (нещо)

tisk|nout se, -nu се нескв. (ke komu, k čemu) притискам се (към някого, към нещо): **dítě se ~ne k matce** детето се притиска към майка си

tiskopis, -u м. 1. бланка, формуляр: **vyplnit ~** попълня бланка 2. пощ. печатно (произведение)
tiskovin|a, -y ж. 1. пощ. печатно (произведение) 2. обикн. мн. **tiskovin|y**, -n полигр. печатни произведения, печатни материали: **ilegáln|í** ~у нелегални печатни материали; **propagačn|í** ~у пропагандни (печатни) материали

tiskov|ý, -á, -é печатен: ~á **chyba** печатна грешка; ~ý **arch** печатна кола; ~á **agentura** телеграфна агенция; ~á **kancelář** пресбюро, телеграфна агенция, агенция по печата; **Česká ~á kancelář** Чешка телеграфна агенция

tisn|ít, -ím нескв. (koho) 1. притеснявам, угнетявам, безпокоя (някого): **samota ji ~ila** самотата я гнетеше; ~ily **ho dluhy** прен. при-

тискаха го дѣлгове **2.** стѣскам, стѣгам (няко-го): **kabát ho ~il** палтото го стѣгаше, палтото му бѣше тѣсно

tísn|ít se, -ím se *несв.* **1.** тѣлпѣ се, блѣскам се **2.** *прен.* живѣя натѣсно

tísnivě *нар.* тѣгостно, угнетѣващо, потѣскащо, мѣчѣтелно

tísniv|ý, -á, -é тѣгостен, угнетѣващ, потѣскащ, мѣчѣтелен: **~é poměry** тѣгостни условѣя (на живѣт); **~ý nedostatek něčeho** потѣскащ недѣстѣг на нѣщо

tísov|ý, -á, -é тѣсов; който се отнѣся до тѣсово дѣрвѣ

tíše *нар.* тѣхо: **~ hvízdnout** тѣхо подсвѣрна; **byl ~** тѣй стоѣше тѣхо, пѣзеше тишина, мѣлчѣше, не вдѣгаше шѣм; **bud' ~!** тѣхо! не вдѣгай шѣм! тишина! пази тишина!

tíš|ít, -ím *несв.* **1.** (со) приглушѣвам (нещо): **~it hlas** приглушѣвам глас **2.** (кого, со) успокоявам, усмирявам, укротявам (някого, не-що): **~it plačící dítě** успокоявам плачѣщо детѣ; **~it bolest** успокоявам бѣлка

tíš|ít se, обикн. третол. -í se *несв.* стѣхва, утѣхва: **bouře se ~í** бѣрѣята утѣхва

tíštěn|ý, -á, -é печѣтен, печѣтан

tít, tnout, tnu *св. книж. 1.* (čím do čeho, do koho, po kom) нанесѣ удар и под. сѣс сѣбя, с брѣдва, с нѣж (врѣху някого, по някого) **2.** (кого – вин.) *прен.* ѣстро засѣгна, уязвѣя (някого): **její slova ho řala** нѣйните дѣми го уязвѣха, наранѣха

♦ **titán** [ty-], **-u** *м. хим.* тѣтан (Ti)

títán [ty-], **-a** *м. експр. книж.* тѣтан, гигѣнт, колос

títánov|ý [ty-], **-á, -é** *хим.* тѣтанов

títánsk|ý [ty-], **-á, -é** *експр. книж.* тѣтанѣчен, тѣтански, колосѣлен, гигѣнтски

títěr|a, -y *м. и ж. пренебр.* дребосѣк, тѣпичка, човѣче, завѣрзѣк

títěrnost, -í *ж.* **1.** дреболѣя, джунджурѣя **2.** нѣщо незначѣтелно

títěrn|ý, -á, -é **1.** мѣничѣк, дрѣбничѣк **2.** дрѣбнѣв, пѣпкав: **~á práce** пѣпкава рѣбота **3.** пейор. незначѣтелен, маловѣжен

títř [ty-], **-u** *м. спец.* тѣтр

títřac|e [ty-], **-e** *ж. хим. биол.* тѣтрѣране, тѣтрѣция

títř|ovat [ty-], **-uji/разг. -uju** *несв. хим. биол.* тѣтрѣрам

títul [ty-], **-u** *м.* **1.** тѣтла, звѣние: **udělit ~** присѣдя звѣние; **doktorský ~** дѣкторска тѣтла, дѣкторско звѣние; **čestný ~** пѣчетно звѣние **2.** заглавѣе, назвѣние (на книга): **zvolit vhodný ~** подбѣра подхѣдящо назвѣние; **vydat plánovaný počet ~ů** издѣм планирѣния брой заглавѣя **3.** в сѣчет. **z ~u** (čeho) на основѣние, по

сѣлата на (нещо): **udělat něco z ~u své funkce** напрѣвя нѣщо по сѣлата на положѣниѣто си

títulárn|í [ty-], **-í, -í** *остар. книж.* тѣтулѣрен

títul|ek [ty-], **-ku** *м.* **1.** заглавѣе **2.** субтѣтѣр, текст (на филм)

títulkov|ý [ty-], **-á, -é** в сѣчет. **~é písmo** полигр. тѣтулен шрѣфт, заглавен шрѣфт

títuln|í [ty-], **-í, -í** **1.** заглавен; който се отнѣся до заглавѣе: **~í stránka** заглавна, тѣтулна стрѣница **2.** главен: **~í role** главна рѣля

títul|ovat [ty-], **-uji/разг. -uju** *несв. (кого – вин.)* тѣтулѣвам, назовѣвам (някого), обрѣщам се (към някого) с...

títž|e, по-рядко tíž, -e *ж.* **1.** тѣжест, теглѣ: **ohýbat se pod ~í něčeho** огѣвам се под тежестѣ на нѣщо; **přiznat se pod ~í důkazů** *прен.* признѣя под натѣска на ѣликите **2.** физ. сѣла на тежестѣ: **zemská ~e** гравѣтация, зѣмно прѣтегляне **3.** в сѣчет. **k ~í** (кого, čeho) тѣрг. в пасѣв (на някого, на нецо): **připsat někomu něco k ~í** задѣлѣж сѣтѣката на някого

títž|ít, -ím *несв.* **1.** тежѣ, тѣгна **2.** третол. **-í** (кого – вин.) угнетѣва, измѣчва (някого): **~í ho svědomí** мѣчи го сѣвестѣтѣ; **~í ho dluhy** измѣчват го дѣлгове; **co tě ~í?** каквѣ те измѣчва?

títživě *нар.* тѣгостно, потѣскащо, угнетѣващо, мѣчѣтелно

títživ|ý, -á, -é тѣгостен, потѣскащ, угнетѣващ, мѣчѣтелен: **~ý pocit viny** потѣскащо чѣвство на винѣ

tkac|í, -í, -í тѣкѣчен: **~í stroj** текст. тѣкѣчна машинѣ

tkac|dlec, -lce *м.* тѣкѣч

tkad|len|a, -y *ж.* тѣкѣчка

tkac|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* тѣкѣ, занимѣвам се с тѣкѣчество

tkalcovín|a, -y *ж. разг.* тѣкѣчество

tkalcovn|a, -y *ж.* тѣкѣчница; тѣкѣчен цѣх, завѣд

tkalcovsk|ý, -a, -é тѣкѣчески, тѣкѣчен: **~ý stav** текст. (тѣкѣчен) стѣн; **~ý člunek** текст. со-вѣлка

tkalcovstv|í, -í *ср.* тѣкѣчество

tká|ň, -ně *ж. биол.* тѣкан: **buněčná ~ň** клѣтѣчна тѣкан

tkanic|e, -e *ж.* врѣзка, ширѣт

tkaničk|a, -y *ж. умал.* **1.** врѣзчица, ширѣтче **2.** врѣзка (за обувка)

tkanín|a, -y *ж. текст.* тѣкан

tkaniv|o, -a *ср.* прѣжда, материѣл за тѣканѣ

tkáňov|ý, -á, -é биол. тѣканен

tkan|ý, -á, -é тѣкан

tkát, tkám *несв. (со)* тѣкѣ, тѣчѣ (нещо)

tklivě *нар. книж.* трѣгѣтелно, печѣлно: **~ se loučit** трѣгѣтелно се прощѣвам

tklivost, -í *ж. книж.* трѣгѣтелност

tklivý, -á, -é книж. трогателен, печален
tkn|out se, -u se св. (čeho) докосна се, допра се
 (do нецо): **jídla se ani netkl** той даже не сѣ
 докосна до яденето; **matčina slova se ho ani
 netkla** прен. думите на майката го оставиха
 безразличен

tkv|ět, tkv|ít, обикн. третол. -í, 3. мн. -í/-ějí
 неск. (v čem) книж. заключава се, крие се,
 корени се (в нецо): **význam ~í v tom, že ...**
 значението се заключава в това, че ...; **příčiny
 ~í hlouběji** причините се крият по-дълбоко
tlačenic|e, -e ж. експр. блѣсканица, бутаница,
 тълчаница ◆ **vytlač|ím**
 оправям се във всяко положение; оправен/
 оправна съм

tlačenk|a, -y ж. готв. пача

tlačen|ý, -á, -é 1. печатен 2. шампосан, шам-
 пован

tlač|ít, -ím неск. 1. (koho, со kat; na кого, на
 со) натискам, притискам (някого, нецо ня-
 къде): **~it čelo k oknu** притискам чело към
 прозореца; **~it na tužku** натискам молива
 (при писане); **~it někoho ke zdi** прен. експр.
 притискам някого до стената, хващам някого
 на тясно; **~ili na ni, aby se stěhovala** прен.
 експр. упражнявах я върху нея натиск да се
 изнесе 2. (koho, со) тикам, бутам (някого, не-
 цо): **~it před sebou kočárek** бутам пред себе
 си количка; **~it auto do garáže** бутам кол в
 гараж 3. (со) изтисквам (нецо): **~it víno (z
 hroznů)** изтисквам вино (от грозде) 4. третол.
 -í (koho – вин.) стяга, притеснява, гнетя
 (някого): **~í ho boty** обувките го стягат; **~í ho
 žaludek** усеща тежест в стомаха; **~í ho na
 prsou** безл. нещо го дави в гърдите; **~í ho
 svědomí** прен. измъчват го угризения на
 съвест ◆ **~ím ti vnitřní srdce**

ví, kde ho bota ~í знае къде го стяга чепикът

tlač|ít se, -ím se неск. 1. блѣскам се, трупам се,
 тълпя се: **~it se ve frontě** блѣскам се на опашка;
ne~te se! не сѣ блѣскайте! 2. (kat) напирам,
 натискам се (нанякъде): **~it se do obchodu** на-
 пирам да вляза в магазин; **~it se ze dveří** на-
 тискам се да изляза; **slzy se mu ~ily do očí** в
 очите му напиреха сълзи 3. (kat, на со) прен.
 експр. навирам се, натискам се (да заема опре-
 делена длъжност): **nikdy se nikam ne~í** той
 никога за нищо не сѣ натиска; **~í se na jeho
 místo** натиска се да заеме мястото му

tlač|ítk|o, -a ср. бутон

tlač|ítkov|ý, -á, -é бутонен

tlach, -u м., често мн. **tlach|y, -ů** експр. бръ-
 щолѣвене, брътвѣж, приказки, сплетни, клюки
tlachal, -a м. експр. бърбица, дърдорко, дрънкало
tlachalk|a, -y ж. експр. бърбица, бърбивка

tlach|at, -ám неск. експр. бърбря, бръщолѣвя,
 дърдоря, дрънкам, чѣша си езика: **~al hlou-
 postí** той дрънкаше глупости

tlachavost, -i ж. експр. бърбривост

tlachav|ý, -á, -é експр. бърбрив

tlak, -u м. налягане: **atmosférický ~** физ. техн.
 атмосферно налягане; **barometrický ~** баро-
 метрическо налягане; **hydrostatický ~** гидро-
 статично налягане; **~ vzduchu** въздушно наля-
 гане; **krevní ~** мед. кръвно налягане; **snížený,
 zvýšený ~** понижено, повишено налягане; **po-
 litický, hospodářský ~** политически, иконо-
 мически натиск; **pod ~em veřejného mínění**
 под натиска на общественото мнѣние; **odo-
 lávat, podlehnout ~u** удържам, поддавам се
 на натиск; **ustoupit ~u** отстъпя под натиск;
vyvíjet ~ упражнявам, оказвам натиск

tlakoměr, -u м. физ. 1. барометър 2. манометър

tlakov|ý, -á, -é напорен, натисков; който се от-
 нася до налягане: **~á vlna** въздушна, взривна
 вълна (при експлозия); **~é svařování** техн. за-
 варяване под налягане; **~é ložisko** техн. опо-
 рен, осов лагер; **~é potrubí** техн. напорен
 тръбопровод; **~á níže** метеорол. област на
 ниско, на понижено налягане; **~á výše** ме-
 теорол. област на високо, на повишено на-
 лягане; **~ý hrnc** тенджера под налягане

tlam|a, -y ж. муцуна, грубо уста: **držet ~u** грубо
 мълча, затварям си устата

tلاميčk|a, -y ж. умал. муцунка

tlamov|ec, -ce м. зоол. пѣстра мряна (Haplo-
 chronis)

tampač, -e м. 1. остар. сватѡвник 2. остар.
 експр. плямпало 3. остар. рядко високого-
 ворител, репродуктор

tlap|a, -y ж. лапа

tlap|at, -u неск. експр. 1. (do čeho; kat; po čem,
 po kot; na со, на кого) тълча, гъза 2. (-; со;
 po čem) шляпам (при ходене)

tlapičk|a, -y ж. умал. експр. лапичка

tlapk|a, -y ж. умал. експр. лапичка

tlap|nout, -nu св. експр. 1. (do čeho; kat; po
 čem, po kot; na со, на кого) стѣпя, нагъзя
 (нецо, някого; върху нецо, върху някого)
 2. (-; со; po čem) шляпна (нецо; на нецо)
 (при ходене)

tlapot|a, -y ж. експр. стѣпка, следа (от стѣпка)

tlen|í, -í ср. спец. тленене, гниене

tlesk|at, -ám неск. (koti) пляскам, ръкопляскам
 (на някого), аплодирам (някого): **~at radostí**
 пляскам от радост

tlesk|nout, -nu св. плѣсна: **~nout na znamení**
 а) плѣсна по даден знак б) плѣсна в знак

tleskot, -u м. пляскане, ръкопляскане, апло-
 дисменти

tlít, tlím, 3. мн. **tlejí/tlí** неск. тлѣя, гнѣя, изгнѣвам
tlouci, разг. **tlouct, tluču**/книж. **tluku** неск.

1. (*čít do čeho*) ўдрям, блѣскам, чўкам, бѣя (с нецо по нецо): ~ **(na) buben** бѣя барабан; ~ **na dveře** чўкам (силно) на вратата; ~ **pěstí do stolu** ўдрям с юмрук по масата; ~ **hlavou o** ~~хўма~~ **rádij** ~~радио~~ **tloučou na dveře** ваканцията чўка на вратата; ~ **do očí** експр. бѣя на очи; **tluče hubou** грубо мѣли, плѣщи, приказва врѣли-некипѣли; ~ **špačku** експр. клўмам, климам, дрѣмя 2. (*so kat*) забѣвам, набѣвам (нецо някъде): ~ ~~hlavou o~~ **někomu něco do hlavy** прен. експр. набѣвам нецо в главата на някого 3. (*so*) чўкам, очўкам, кўлцам (*нецо*): ~ **ořechy** кўлцам орехи; ~ **kámen** чўкам камък 4. (*so*) бѣя, разбивам (*нецо*): ~ **máslo** бѣя маслò 5. обикн. *третол.* **tluče** бѣе, туптѣ: **hodiny tlučou pŕlnoc** часовникът бѣе полунòщ; **srdce tluče** сърцето бѣе, туптѣ; **s tlukoucím srdcem** с разтуптѣно сърце 6. в *сѣчет.* **slavík tluče** славеят пѣе, лѣе трѣли 7. в *сѣчет.* **tluče to všelijak** разг. експр. кáра я, преживява криво-ляво

tlouci se, разг. **tlouct se, tluču se**/книж. **tluku se** неск. 1. (*s kým, s čím*) бѣя се (с някого, с нецо): **tloukli se hlava nehlava** бѣеха се здравата, бѣз да глѣдат кѣдѣ ўдрят 2. (*s čím*) не си подхòждам (*с нецо*): **ty barvy se (spolu) tlučou** тѣзи цветовѣ не си подхòждат 3. обикн. ~ **sebou** мѣтам се, блѣскам се, ўдрям се: ~ **sebou na posteli** мѣтам се в леглòто 4. (*kudy, kde*) експр. разг. лашкам се, влáча се, шлѣя се, клáтя се, дрўсам се (*нанякъде*): ~ **se po světě, světem** влáча се, блѣскам се по светá; ~ **se po hospodách** влáча се по крўчмите; ~ **se vlakem několik hodin** дрўсам се с влáка няколко часа

tlouk, -u м., **tlukadljo, -a** ср. чукáло, набивáчка, трамбòвка

tloustnout, -nu неск. пълнѣя, дебелѣя, тлѣстѣя, шишкавѣя

tloustnutí, -í ср. пълнѣене, дебелѣене, затлѣстѣяване, шишкавѣене: **je náchylný k ~í** той има склòнность към пълнѣене

tlouštík, -a м. експр. шѣшко, дебелáнко

tloušťka, -ky ж. 1. пълнòтá, дебелѣнá, тлѣстинá, затлѣстѣялòст: **pro nadměrnou ~ku se nemůže ani hýbat** от прекаленá пълнòтá не мòже дáже да се двѣжи 2. шѣрочѣнá: **zed' o ~ce jeden a půl metru** стѣнá с дебелѣнá едѣн и половѣна мѣтра **tlučhub|a, -y** ж. разг. експр. дърдòрко, бѣбрыца, празнодўмец, плямпáло

tlukadlo вж. **tlouk**

tlukot, -u м. 1. чўкане, ўдряне 2. бѣене, туптѣне:

~ **srdce** бѣене, туптѣне на сърцето 3. в *сѣчет.* **slavičí** ~ слáвееви трѣли

tlumeně нар. глўхо, приглушѣно, сподáвено **tlumení, -í** ср. техн. намалѣяване, снишáване силата (*на нецо*), заглушáване, приглушáване, прѣтѣпяване, амортизѣране

tlumený, -á, -é глух, приглушѣн, сподáвен: ~ **ý hlas** глўх глáс; ~ **ý výkřik** сподáвен вѣк; ~ **á barva** мáтов, убѣт цвѣт; ~ **é světlo** мѣждѣва, блѣда светлѣнá; ~ **ý hovor** прѣтаѣн, затаѣн, тѣх гòвор; ~ **ý smích** сподáвен, сдѣржан смѣх

tlumič, -e м. техн. устрòйство за намалѣяване, за смекчáване (*на*) силата (*на нецо*), заглушѣтел, модерáтор, амортисьòр, бўфер: ~ **zvuku** звўкозаглушѣтел; ~ **kmitů** антѣвѣбрáтор, дѣмѣфер; ~ **nárazu** амортисьòр

tlumit, -ím неск. (*so*) 1. заглушáвам, смекчáвам (*нецо*); намалѣявам силата (*на нецо*): ~ **it náraz** смекчáвам ўдар (*при сблѣскване*); ~ **it světlo** намалѣявам светлѣнá; ~ **it rádio** намалѣявам звукá на рáдио; ~ **it hlas** снишáвам глáс; ~ **it kašel** сподáвам кáшлицата си; ~ **it bolest** заглушáвам, успокоявам бòлка 2. прен. сдѣржам, сподáвам (*нецо*): ~ **it nadšení** сдѣржам вѣзтòрг; ~ **it nespokojenost** сподáвам недовòлство

tlumit se, обикн. *третол.* ~ **í se** неск. заглѣхва: **bouře se ~í** бўрѣта заглѣхва, утѣхва

tlumitk|o, -a ср. муз. сурдѣнка

tlumivk|a, -y ж. електр. дрòселна бòбина, дрòсел, дрòселна лáмпа

tlumočít, -ím неск. (*so*) 1. прѣвѣждам (*нецо*) (*ўстно*) 2. *книж.* прѣдáвам (*нецо*): ~ **it někomu pozdravy** прѣдáвам пòздрави на някого

tlumočnice, -e ж. (*ўстна*) прѣводáчка **tlumočnick|ý, -á, -é** прѣводáчески: ~ **ý kurz** кўрс по (*ўстен*) прѣвод, кўрс за (*ўстни*) прѣводáчи **tlumočnictví, -í** ср. дѣйност на (*ўстен*) прѣводáч **tlumočník, -a** м. (*ўстен*) прѣводáч

tlumok, -u м. рáница

tlup|a, -y ж. бáнда, шáйка: **lupičská ~a** разбòйническá бáнда, шáйка

tlust|é, -ého ср. тлѣсто месò

tlustě нар. дебѣло, на дебѣл слòй: ~ **namazaný krajíc** дебѣло намáзана филѣя; **chci to ~ podtrhnout** ѣскам дебѣло да подчертáя товá

tlustěoch, -a м. разг. експр. шѣшко, дебелáн, дебелáк

tlustokož|ec, -ce м. дебелокòжо живòтно

tlustonoh|ý, -á, -é дебелокрáк

tlustopis, tlustospis, -u м. разг. експр. обѣмѣсто произвѣдениѣ, дебѣла кнѣга; тўхла

tlustostěnn|ý, -á, -é кòйто е с дебѣли стѣни; дебелостѣнен: ~ **á nádoba** сѣд с дебѣли стѣни

tlustoučk|ý, tlustounk|ý, -á, -é умал. експр. дебѣличьк, тлѣстичьк

tlustý, -á, -é 1. дебел: **~á kniha** дебела книга; **~é sklo** дебело стъкло; **~á peněženka** *прен.* портфейл, нагъпан с пари; **~é střevo** *анат.* дебело чрво

да виждам, прaviш ми сянка; **leze nám ~é do tenkého** *експр.* работата става дебела **2.** тлъст, дебел, охранен, угоен: **~ý obličej** охранено лице; **~á husa** угоена гъска; **~é vepřové** тлъсто свинско (*месо*)

tma I, tmy ж. 1. тъма, тъмнина: **tápat ve tmě** лутам се, блуждая в тъмнина; **vstávat za tmy** ставам по тъмно, преди разсъмване; **vracel se za tmy** той се връщаше по тъмно; **dřít od tmy do tmy** бѣхтам се от мрак до мрак; **neproniknutelná** ~ непрогледна тъмнина; **~ tmoucí** пълна тъмнина, непрогледна тъмнина

očima se mu udělala ~ *прен.* пред очите му падна тъмнина, причерня му; **~ jako v pytli, v hrobě, v ranci** *експр.* тъмно като в рог; **pod svícнем bývá** ~ *пословица* недостатъците често биват там, където най-малко ги очакваш; **крадецьт вика:** „дръжете крадеца!“ **2.** *книж. прен.* мрак, безпросветност: **~ středověku** средновековен мрак

tma II нар. предикативно тъмно: **venku je ~** навън е тъмно; **brzy bude ~a** скоро ще се стъмни

tmář, -e м. книж. пейор. мракобѣсник
tmářský, -á, -é книж. пейор. мракобѣснически, мракобѣсен

tmářství, -í ср. книж. пейор. мракобѣсие:
středověké ~í средновековно мракобѣсие

tmavě нар. тъмно

tmav|nout, третол. -ne; tmav|ět, третол. -í, 3. мн. -ějí/-í нескв. тъмнеє, потъмнява, става тъмен

tmavočerven|ý, -á, -é тъмночервен

tmavohněd|ý, -á, -é тъмнокафяв

tmavokaštanov|ý, -á, -é тъмнокаштанен

tmavomodr|ý, -á, -é тъмносин

tmavook|ý, -á, -é тъмноок

tmavošed|ý, -á, -é тъмносив

tmavovláška, -y ж. тъмнокоса жена, девойка; жена, девойка с тъмни коси

tmavovlas|ý, -á, -é тъмнокос

tmavozelen|ý, -á, -é тъмнозелен

tmav|ý, -á, -é тъмен: **~á pleť** мургава кожа

tmel, -u/-e м. спец. маджун, кит, замазка: **skle-nářský** ~ маджун, кит за прозорци

tmel|it, -ím нескв. (со) 1. маджунирам, китвам (*нещо*); замазвам с маджун, с кит (*нещо*): **~it okenní rámy** маджунирам, китвам прозоречни рамки; **~it šterbiny** замазвам, китвам пукнатини **2.** *книж. прен.* сплотявам, обеди-

нявам, споявам (*нещо*): **~it pracovní kolektiv** сплотявам трудов колектив

tmít se, третол. и безл. tmí se, 3. мн. tmějí se/ tmí se нескв. 1. тъмнеє, тъмнеє се, потъмнява: **tmí se mi před očima** притъмнява ми пред очите **2.** стъмва се

tnout вж. tít

to I вж. ten

to II нар. 1. тогава; в такъв случай: **přijď až večer, ~ už budeme doma** ела довѣчера, тогава ще си бѣдем у дома; **jestli tomuhle říkáš umění, ~ tedy promiň** и ако на това му казваш изкуство, прощавай (*ама не е така*); **všichni se tam přišli podívat, ~ já půjdu taky** всички отидоха там, (*следователно*) ще отида и аз **2. в съчет. a to и to; а именно: zpívala, a ~ velmi dobře** тя пѣеше, и то твърде добре; **zkoušku neudělali dva studenti, a ~ Novák a Veselý** изпита не са издържали двамата студенти, а именно Новак и Вѣсели

to III част. разг. то, това, такoва, всѣщност, ама (в зависимост от контекста не се превежда или нюансира емоционално обикн. реплика от пряка реч): ~ máte pravdu прав(а) сте; **co ~ nesete?** каквo (е това, коѣто) носите? **o čem jsme ~ mluvili?** за каквo (тoчно, всѣщност) говорехме? **~ ti to sluší!** ъй, ама ти отива (това)! **~ přší!** *експр.* ама вали! ама здравата вали, а? **kam si ~ šineš?** *разг. експр.* накъде (си трѣгнал) така?

toalet|a, -y ж. 1. тоалет, рoкля, костюм, дрѣха: **plesová ~a** бален тоалет; **večerní ~a** вечерен тоалет **2.** тоалет, привѣждане в ред на външността: **ranní ~a** утринен тоалет **3.** тоалетна масичка **4.** тоалетна, тоалет, клoзѣт

toaletk|a, -y ж. умал. тоалетна масичка, тоалетка **toaletn|í, -í, -í** тоалетен: **~í potřeby** тоалетни принадлежности; **~í mýdlo** тоалетен сапун; **~í papír** тоалетна хартия; **~í stolek** тоалетна масичка; тоалетка

toast [toust], -u м. гoтв. препѣчена филийка, препѣчен сандвич

tobogan, -u м. водна пързалка

tobolk|a, -y ж. 1. портмонѣ, портфейл **2. бoт.** шуцълка

toč, -e м. спорт. завъртване, оборoт, винт

toč|it, -ím нескв. 1. (čít; со) въртя (нещо): ~it kohoutkem въртя кран (*на чешма*); **~it maso na rožni** въртя месo на шиш; **~it piruetu** въртя се в пирует **2. (со)** навивам, намотавам (*нещо*): **~it si vlasy na natáčku** навивам си косата на рoлки; **~it si kníry kolem prstu** засъквам мустака, суча мустаци **3. (со)** свивам (*нещо*): **~it si cigaretu** свивам си цигара **4. (со ke kоти, ро кот, ро čет)** обръщам, извивам (*нещо към*

toliker|ý, -á, -é числ. който е тълкова вида, от еди-кòлко си вида
tolikhle нар. (ето) тълкова
toliko нар. книж. сáмо, единствено
tolikrát(e) числ. 1. тълкова пѣти: ~ **jsem ti to říkal** тълкова пѣти сѣм ти кáзвал 2. в сѣчет. **kolikrát ...** ~ кòлкото пѣти... тълкова пѣти
toluen [-én], -u м. хим. толуòл
tomahavk, -u м. томаха̀вка
Tomáš, -e м. в сѣчет. **nevěřící** ~ библи. Томá невѣрни
tomat, tomát, -u м., **tomat|o, tomát|o, -a** ср. в сѣчет. v ~ě/v ~u в домáтен сòс
tomatov|ý, tomátov|ý, -á, -é домáтен: ~ý **protlak** домáтено порè; сáлца
tombola, -y ж. тòмбола, лотáрия: **vyhrát v -e** спечèля на тòмбола
tón, -u м. 1. тон: **falešný** ~ фалшив тòн; **udat** ~ **ladičkou** дáм тòн с камертòн 2. тон, звучèне, в сѣчет. **vážný, žertovný, vyzývavý** ~ (řeči) сериòзен, шеговít, предизвикáтелен тòн (на речтá); **spodní** ~ прен. скрít смýсъл 3. отгèнък, тен: **bronzový** ~ **opálených těl** брòнзов тèn на обгорèли от слънцето телá 4. тон, стил (на поведèние), харáктер, бòнтòн: **slavnostní** ~ **projevu** тържèствен тòн на изкáзване; **udávat** ~ прен. дáвам тòн (за поведèние, за мода и под.); диктýвам мо̀да; **společenský** ~ поведèние в обществòто; **pravidla dobrého** ~u правилáта на добрия тòн 5. сигнал: **ob-sazovací** ~ спец. сигнал „заèто“ (за телефон)
tonalit|a, -y ж. муз. тонáлност
tonáž, -e ж. тонáж, вместимост на кòраб
tonick|ý [-ny-], -á, -é мед. тонизýрац: ~é **pro-středky** тонизýраци срдèства, биостимулáтори
tonick|ý [-ny-], -á, -é тонически: ~ý **vers** лит. тоническо стихотворèние
tonik|a [-ny-], -y ж. муз. тòника
tonik|um [-ny-], -a ср. мед. тонизýращо срдèство, биостимулáтор
tónin|a, -y ж. 1. муз. тонáлност 2. книж. прен. тон: **odpovědět ve stejné** ~ě отговòря в сѣщия тòн
тонифицир|а ~и
stébla chytá пословица уда̀вникът и за слáмка се хвáща
ton|out, -u неск. (v čet) книж. 1. дáвя се (в нецò) 2. прен. тъ̀на, потъвам (в нецò): ~out v **nevědomosti** тъ̀на в невèжество; ~out v **dluzích** затъвам в д̀лгове; ~out v **rozpacích** м̀но̀го се смущáвам, м̀но̀го сѣм смутèn; ~out v **slzách** обливáм се в сълзì
ton|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. придáвам/придám определèn отгèнък на цвýt; н̀о̀ан-сýрам цвýt

tónov|ý, -á, -é който се отнáся до тòн; тòнов: ~á **soustava** муз. систèма от тòнове
ton|us, -u/-usu м. биол. мед. тòнус
tonzur|a [-zu/-zú-], -y ж. рел. тòнзура (из-бръ̀снат кръ̀г коса на темето на католи-чески свецèник или монах)
topas, topaz, -u м. минер. топáз
topasov|ý, topazov|ý, -á, -é топáзов, топáзен
topenář, -e м. огнýр (в жилищна сграда)
topen|í, -í ср. отоплèние: **elektrické, plynové** ~í електрическо, гáзово отоплèние; **ústřední** ~í центрáлно отоплèние; **etážové** ~í етáжно ото-плèние; **dálkové** ~í топлофика́ция
topenišť|ě, -ě ср. котèлна, помещèние за ото-плителен котèл
topič, -e м. огнýр
topink|a, -y ж. филия препèчен, п̀ржен хлýб (с чèsън)
top|it I, -ím неск. 1. кладá, пáля òгън: v **kamnech se** ~í безл. пèчката е запáлена 2. (čím) отоплýвам (с нецò): ~it **uhlím, plynem, elektřinou** отоплýвам с в̀глища, с гáз, с електричество; **ne~ená místnost** неотоплèно, неотоплýвано помещèние
top|it II, -ím неск. (koho – вин.) дáвя (някого)
top|it se, -ím se неск. (v čet) 1. дáвя се (в нецò) 2. експр. тъ̀на, затъвам (в нецò): ~it se v **blátě** тъ̀на в кáл; ~it se v **dluzích** тъ̀на, затъвам в д̀лгове
topiv|o, -a ср. топливо, горívо
topk|a, -y ж. диал. 1. пýйка 2. прен. пýйка (за жена)
topn|ý, -á, -é отоплителен: ~é **těleso** радиáтор; ~á **nafta, voda** техн. отоплителна нафта; пàра, вода
topograf, -a м. топогрáф
topografick|ý, -á, -é топогрáфски
topograf|e, -e ж. топогрáфия
topol, -u м. бот. топòла (Populus): ~ **bílý** кавáк, бýла топòла
topologi|e, -e ж. геом. тополòгия
topolov|ý, -á, -é топòлов
toponomastik|a [-ty-], -y ж. език. топонимия, топономáстика
topor, -u м. 1. топòр, топòришка 2. остар. брáдвa, секира
toporně нар. нелòвко, непохвáтно, тèжко, трòмаво
toporn|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. втвърдýвам се и набъ̀бвам
topornost, -i ж. нелòвкост, непохвáтност, трòмавост
toporn|ý, -á, -é непохвáтен, нелòвък, тèжък, трòмав: ~é **rýmu** непохвáтни рýми; ~ý **styl** тèжък стил, трòмав стил

topořit se, -ím se *несв.* втвърдявам се и набъбвам
topůrk|o, -a *ср.* топорийшка
torb|a, -y *ж.* торбà; (ловджийска) чанта; (вой-
 нийска) мѣшка
toreador, -a *м.* тореадор, бикоборец
torium *вж.* thorium
torn|a, -y *ж.* *воен. спорт.* раница
tornád|o, -a *ср.* *метеорол.* торнадо, ураган
torpéd|o, -a *ср.* *воен.* торпедо, торпила: **vzdušné**
 ~o въздушно торпедо
torpédobor|ec, -ce *м.* *воен.* миноносец, тор-
 пильор
torpéd|ovat, torped|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и*
св. воен. торпилйрам
torpédovk|a, -y *ж.* *воен.* торпеден кàтер, тор-
 пильор
torpédov|ý, -á, -é *воен.* торпедов, торпеден: ~ý
člun торпеден кàтер, торпедна лодка; ~é **le-
 tadlo** самолёт-торпедоносец
torz|o, -a *ср.* торс; незавършена творбà: ~o
románu незавършен роман; **rukopis zůstal**
 ~em ръкописът остана незавършен
toť *нар.* малко остар. това, ето, на: ~ vše това е
 всёчко
totalit|a, -y *ж.* **1.** *книж.* цялост, цялостност, съв-
 купност **2.** *полит.* тоталитарност, тоталитарен
 режим
totalitn|í, -í, -í *книж.* тоталитарен: ~í **system,**
stát, režim тоталитарна система, държава, то-
 талитарен режим
totalně *нар.* тотално, изцяло, съвсѣм, напълно,
 пълно, абсолютно: **je ~ hluchý, blbý** *разг.* той
 е напълно глух, абсолютно тъп; ~ **nasazený**
жарг. мобилизиран на принудителна работа
(по време на хитлеристката окупация)
totaln|í, -í, -í *книж.* тотален, абсолютен, пълен:
 ~í **krach** абсолютен крах; ~í **válka** *полит.*
 тотална война; ~í **pracovní nasazení** всеобща
 трудова мобилизация *(по време на хитле-
 ристката окупация)*
totem, -u *м.* *етногр.* тотем
totemizm|us, totemism|us [-iz-], **-u** *м.* *рел.* то-
 темизъм
totemov|ý, -á, -é тотемен, тотемов
totěž *вж.* týž
totiž **I** *связ* **1.** *тдест, съкр.* т.е., йскам да кажа:
upadl jsem, ~ neupadl, ale uklouzl аз паднах,
 т.е. не паднах, а се подхлъзнах **2.** защото, тъй
 като: **nemohu přijít, pracuji ~ do šesti hodin**
 не мога да дойда, защото работя до шест часа
totiž **II** *част.* всъщност; а именно; работата е в
 това, че ...: **znám ho dobře, to je ~ můj spolu-
 žák** познавам го добре – той е мой съученик;
bylo to ~ tak: ... всъщност това стана така: ...
toto **I** *вж.* tento

toto **II** *част. разг.* къде ти! моля ви се! **omluvil**
se ti? – ~! извини ли ти се? – къде ти! амй!
totožně *нар.* тъждествено, идентично, еднакво
totožnost, -i *ж.* **1.** тъждественост, тъждество,
 съвпадение, еднаквост: ~ **názorů** общност,
 еднаквост на възгледите; **znaménko ~i** *геом.*
 знак за тъждество; **princip ~i** *лог.* принцип на
 тъждествеността **2.** самоличност, идентич-
 ност: **průkaz ~i** удостоверение за самолич-
 ност; **zjistit, ověřit si něčí** ~ установя, проверя
 нечия самоличност; **prokázat svou** ~ удосто-
 веря самоличността си
totožn|ý, -á, -é тъждествен, еднакъв, идентичен,
 съвпадащ
touh|a, -y *ж.* *(po kot, po čem)* мечтà, копнѣж
(по някого, по нещо); силно желàние, жàжда,
 стрѣв *(за нещо):* **splnit, ukojit ~u** изпълня
 мечтà, задоволя копнѣж; ~a **po věděni** жàжда
 за знàния; ~a **po svobodě** копнѣж по свободà;
 ~a **po penězích** стрѣв за пари; ~a **po odplatě**
 жàжда за мѣст; ~a **po vlasti, po domově** тъгà
 по родината, ностàлгия; **hořet ~ou** *експр.* горя
 от желàние; **moře, to je moje ~a** морето –
 това е моятà мечтà
toulačk|a, -y *ж.* *разг.* скитничество, скитане,
 странничество, лутане
toul|at se, -ám se *несв.* **1.** скйтам, скйтам се, лү-
 там се, бродя: ~ám **se po světě/světém** скйтам
 по светà; ~ám **se bez cíle** бродя, скйтам без-
 целно **2.** *прен.* блуждàя: **myšlenky se mu ~ají**
 мйслиите му блуждàят
toulavost, -i *ж.* **1.** скитничество, странничество
2. склонност към скитничество, към странни-
 чество
toulav|ý, -á, -é скитнически, чергарски, стран-
 стващ: ~í **cikáni** цигани-чергари; ~ý **pes** без-
 домно куче; ~ý **život** скитнически живот
toul|ec, -ce *м.* *истор.* колчан за стрели
toul|ka, -ky *ж.*, *често мн.* **toul|ky, -ek** лутане,
 скйтане *(обикновено без цел),* странстване:
 ~ky **světem** странствания по светà; **noční ~ky**
 нощни скйтания
touš, -e *м.* *спорт.* шайба *(хокейна)*
toužebně *нар.* с копнѣж, с желàние, с нетърпѣние,
 страстно: ~ **si něco přát** страстно желàя нещо;
 ~ **někoho očekávat** очàквам някого с копнѣж
toužebn|ý, -á, -é изпълнен с копнѣж, копнѣещ, за-
 вѣтен: ~é **přání** завѣтно желàние, завѣтен блян
toužen|ý, -á, -é желан, мечтан, бленуван
touž|it, -ím *несв.* *(po kot, po čem)* горещо желàя
(някого, нещо), копнѣя *(по някого, по нещо),*
 мечтàя, бленувам, тъгувам, жадувам *(за ня-
 кого, за нещо):* ~it **po vlasti** тъгувам по роди-
 ната; ~it **po milované dívce** бленувам за лю-
 бимата девойка; ~it **po míru** горещо желàя мйр;

~it **po pomstě** жадувам за мѣст; ~il **si s ním pohovořit** той копнѣеше да поговори с него
tovar, -u *м. книж. остар.* фабрикат, фабрично изделие, стока: **prumyslové ~y** промишлени изделия
továrenský, -á, -é фабричен, заводски: ~ý **způsob výroby** фабричен начин на производство; **vyrábět po ~u** произвеждам по промишлен начин; ~á **značka** фабрична марка
továrna, -y *ж.* фабрика, завод: ~a **na automobily a traktory** автомобилно-тракторен завод; ~a **na lokomotivy** локомотивен завод; ~a **na obuv** обувен завод; ~a **na letadla** авиационен завод
továrně *нар.* фабрично, заводски, по фабричен начин: ~ **vyráběné zboží** фабрично произведена стока
továrník, -í, -í фабричен, заводски: ~í **komín** фабричен комин; ~í **hala** фабрично хале
továrník, -a *м.* фабрикат
tovaryš, -e *м. остар.* калфа: **krejčovský ~** шивашки калфа
tovaryšský, -á, -é *остар.* калфенски; който се отнася до калфа: ~é **zkoušky** испити за калфа, калфенски испити
toxický, -á, -é *спец.* токсичен: ~é **látky** токсични вещества
toxikologický, -á, -é *мед.* токсикологичен, токсикологически
toxikologie, -e *ж. мед.* токсикология
toxikoman, -a *м. мед.* токсикоман
toxikomanie [-mánu/-mánu-], -e *ж. мед.* токсикомания
toxikomanka, -y *ж. мед.* токсикоманка
toxin [-ksi-/ksi-], -u *м. мед.* токсин
tož *част. експр.* е; е, хайде; тогава; и така; значи; следователно: ~ **co myslíte?** е, каквò мислите? ~ **nashledanou** и така, довиждане; е, хайде довиждане
trable, -ů *м. само мн. разг. експр.* неприятности: **jsou s ním jen ~e** той само неприятности, само ядове ни създава
tradicje [-dy-], -e *ж.* традиция: **rodinná, národní, revoluční ~e** семейна, национална, революционна традиция; **podle ~e** по традиция, според традицията; **stát se ~í** стана традиция; **pokračovat v ~ích** продължавам традициите; **porušit ~i** наруша традицията
tradicionalizm, **tradicionalism** [us [-dy- -iz-], -u *м.* традиционност, традиционалност, традиционализъм
tradičně [-dy-] *нар.* традиционно, по традиция
tradiční [-dy-], -í, -í традиционен
tradičnost [-dy-], -i *ж.* традиционност, традиционалност

tradovat, -uji/*разг.* -uju *несв. (со)* 1. предавам, разпространявам (*нещо*) (устно) по традиция: **pohádky ~ované po staletí** приказки, предавани устно цели векове 2. схващам, тълкувам (*нещо*) традиционно: **jednostranné ~ování literatury** традиционно едностранчиво тълкуване на литературата
trádovat *вж. štrádovat*
trafik, -a, -y *ж.* магазинче за цигари, за вестници, за марки и под.; будка
trafikant, -a *м.* продавач в магазинче за цигари, за вестници и под.; будкаджия
trafikantka, -y *ж.* продавачка в магазинче за цигари, за вестници и под.; будкаджийка
tragéd, -a *м.* трагик, трагичен актьор; изпълнител на трагически роли
tragédie [-dy-], -e *ж.* трагедия: **antická, klasická ~e** *театр.* антична, класическа трагедия; **rodinná, osobní ~e** *прен.* семейна, лична трагедия
tragédka, -y *ж.* трагичка, трагична актриса; изпълнителка на трагически роли
tragicky *нар.* трагично, трагически: ~ **zemřít** загина
не бива да го възприемате толкова трагично
tragický, -á, -é 1. трагичен: ~á **smrt** трагична смърт; ~ý **omyl** трагична грешка, трагично недоразумѣне 2. *театр.* трагически: ~á **role** трагическа роля; ~á **opera** трагическа опера
tragičn, -o, -a *ср.* трагичното (*като естетическа категория*)
tragičnost, -i *ж.* трагичност, трагизъм, трагика
tragika, -y *ж.* трагизъм, трагичност, трагика
tragikomedi, -e [-dy-], -e *ж. театр.* трагикомедия
trache, -a, -y *ж. анат.* трахèя
trachom [-óm], -u *м. мед.* трахòма
trajdat, -ám *несв. разг. експр.* шляя се, скитам, скитòсвам
trajekt, -u *м.* фèрибот
trajektový, -á, -é фèриботен
trajektorie, -e *ж. геом.* траектория
trápa, -y, -y *ж.* тропаносица
kdyby ~e padaly ако щè камъни да падат от небèто
trakt, -e *ж. спец.* тяга: **parní ~e** парна тяга
trakční, -í, -í *спец.* тягов
trakt, -u *м.* 1. *архитект.* крилò, пристрòйка: **jižní ~ zámku** южно крилò на замък 2. *анат.* тракт, път, пътища, сèстèма: **trávicí ~** храносмилателна сèстèма; **zaživací ~** храносмилателен, стомашно-чревен тракт; **dýchací ~** дишателна сèстèма
traktát, -u *м.* трактат

traktor, -u *м.* трактор: **pásový** ~ гъсѣничен трактор
traktorist|a, -y *м.* тракторист
traktoristk|a, -y *ж.* трактористка
traktorov|ý, -á, -é тракторен: **strojn|í** ~á stanice по-рано машинно-тракторна станция, МТС
trakt|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со) книж.* трактувам, обсъждам, третирам (нещо)
tralala, **tralalá** *междум.* тра-ла-ла
trám, -u *м.* гредá: **opěrný** ~ трѣгер; **příčný** ~ напрѣнапредá ♦ **křáslá, žněňáko** ~ *експр.* голýма любóв, страшна жажда
trám|ec, -ce, **trám|ek**, -ku *м.* умал. малка гредá, гредичка
trámov|í, -í *ср.* събир. греди; конструкция от греди; гредорѣд
trámov|ý, -á, -é който се отнася до гредá; направен от греди: ~á **konstrukce** гредорѣдна конструкция
tramp I [tra-/tre-], **trempe I**, -a *м.* турист
tramp II [tra-/tre-], **trempe II**, -u *м.* разг. екскурзия: **jít na** ~ отивам на екскурзия
tramping [tra-/tre-], **trempling**, -u *м.* туризъм: **pěstovat** ~ занимавам се с туризъм
trampk|a [tra-/tre-], **trempk|a**, -y *ж.* туристка
trampolín|a, -y *ж.* спорт. трамплин; батут
trampol|ta, -ty *ж.*, обикн. *мн.* **trampoly**, -t грижи, теглá, кахъри, мъчнотии, несгоди, неприятности: **cestovní** ~ty пѣтнически несгоди; ~ty s **děti** грижи около децáта; **svěřit se někomu se svými** ~tami доверя на някого своите грижи; **zapomenout na své** ~ty забравя грижите си, неприятностите си
tramp|ovat [tra-/tre-], **trempe|ovat**, -uji/разг. -uju *несв.* живѣя, скитам като турист; ходя на екскурзии: ~ovat **ve volné přírodě** живѣя в лóното на природата, сред природата
trampsk|ý [tra-/tre-], **trempsk|ý**, -á, -é туристически: ~á **píseň** туристическа пѣсен
tramtáři|e, -e *ж.* разг. *експр.* краят на светá, джендѣм, дива Индия: **jít do** ~e отида на майната си; **bydlí někde v** ~i живѣе някъде в джендѣма, в дивата Индия, някъде на майната си
tramvaj, -e *ж.* трамвай: **stanice** ~e трамвайна спирка; **jezdit** ~í пѣгýвам с трамвай; **nastupovat do** ~e качвам се в трамвай, на трамвай; **vystupovat z** ~e **do** ~e слизам от трамвай; **přestupovat z** ~e **do** ~e смѣням трамвай, прекáчвам се от трамвай на трамвай; **už mi jede** ~ мóят трамвай вѣче идва; **která ~ tam jede?** кой трамвай отива дотáм?
tramvajáck|ý, -á, -é разг. трамвайджийски
tramvajačk|a, -y *ж.* разг. трамвайджийка
tramvaják, -a *м.* разг. трамвайджия
tramvajenk|a, -y *ж.* разг. трамвайна кáрта:

studentská ~a студѣнтска трамвайна кáрта (*с намаление*)
tramvajov|ý, -á, -é трамваен: ~á **stanice** трамвайна спирка
trans, -u *м.* разг. транс: **být v** ~u в транс съм;
upadnout do ~u изпáдна в транс
transakc|e, -e *ж.* трансакция, сдѣлка
transakčn|í, -í, -í който се отнася до трансакция; трансакционен
transatlantick|ý [-tu-], -á, -é трансатлантически:
~á **plavba** трансатлантическо плáване; ~ý **parník** трансатлантически параход
transcendentalizm|us, **transcendentalism|us** [-zm-], -u *м.* филос. трансцендентализъм
transcendentáln|í, **transcendentn|í**, -í, -í филос. трансцендентáлен, трансцендентен
transfer, -u *м.* фин. трансфѣр
transformac|e, -e *ж.* спец. трансформация: ~e **napětí**, **kmitočtu** *техн.* трансформация на напрежѣние, на честотá; ~e **rovnic** преобразуване на уравнѣния
transformačn|í, -í, -í трансформационен: ~í **stanice** *техн.* трансформаторна подстанция; ~í **gramatika** *език.* трансформационна граматика
transformátor, -u *м.* *техн.* трансформатор: **jednofázový** ~ еднофáзен трансформатор; **regulační** ~ регулирац трансформатор
transform|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со) книж.* трансформирам, преобразувам (нещо): ~ovat **rovnic** *мат.* преобразувам уравнѣние
transfúze|e, -e *ж.* мед. трансфузия, преливане на крýв: **provést** ~i прелѣа крýв, извърша трансфузия
transfúzn|í, -í, -í мед. трансфузионен, който се отнася до крýвопреливане: ~í **stanice** станция за крýвопреливане
transkontinentáln|í, -í, -í трансконтинентáлен
transkrib|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со) език.* транскрибирам (нещо)
transkripce|e, -e *ж.* език. транскрипция
transkripčn|í, -í, -í език. транскрипционен; който се отнася до транскрипция, до транскрибиране: ~í **pravidla** правилá за транскрибиране
translac|e, -e *ж.* спец. транслация
translačn|í, -í, -í спец. транслационен
translátor, -u *м.* спец. транслатор, прѣходен трансформатор
transliterac|e, -e *ж.* език. транслитерация
transliteračn|í, -í, -í език. транслитерационен
transliter|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со) език.* транслитерирам (нещо)
transmis|e, -e *ж.* *техн.* трансмисия
transmisn|í, -í, -í *техн.* трансмисионен

transmutace, -e ж. хим. трансмутация, превръщане (на елементи)

transoceánský, -á, -é трансокеански, презокеански: ~ý **parník**, ~á **lod'** презокеански параход, презокеански кораб

transparent, -u м. транспарант (плакат)

transparentní, -í, -í транспарантен

transplantace, -e ж. мед. трансплантация, присаждане (на орган)

transplantační, -í, -í мед. трансплантационен; който се отнася до трансплантация

transplantovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (со) мед. трансплантирам (нещо); извършвам/извърша трансплантация, присаждане (на орган)

transponovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (со) муз. транспонирам (нещо)

transport, -u м. 1. транспорт, превоз 2. транспорт, ешелон, композиция (влакова)

transportér, -u м. техн. транспортър, конвейер: **pásový** ~ конвейер, лентов транспортър

transportní, -í, -í транспортен

transportovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (со) транспортiram, превозвам/превозя, пренасям/пренеса (нещо)

transpozice, -e ж. муз. транспозиция

tranzistor, -u м. 1. техн. кристален, полупроводников диод 2. разг. транзистор

tranzistorový, -á, -é техн. транзисторен: ~á **technika** транзисторна техника; ~é **rádio** транзисторен радиоприемник, транзистор

tranzit, -u м. спец. транзитно преминване, транзит

tranzitivita [-ty-], -y ж. език. транзитивност, преходност

tranzitivní [-ty-/tý-], -í, -í език. транзитивен, преходен: ~í **sloveso** преходен глагол

tranzitivum [-ty-/tý-], -a ср. език. преходен глагол

tranzitně нар. транзитно, транзит

tranzitní, -í, -í транзитен: ~í **hotel** хотел за транзитни пътници; ~í **sál** транзитна зала; ~í **clo** мито за транзитно преминване (на стока)

tranzitivita ◆ **jetov-u** изчезна, изпари се яко дим; **všechno je v ~u** всичко отиде по дяволите

trapas, -u м. разг. конфузия, резил, конфузно положение

trápení, -í ср. 1. мъки, измъчване: **ukončit své ~í** сложа край на мъките си 2. (s kým, s čím) разг. експр. грижи, ядове, неприятности, главоболія (заради някого, заради нещо): **mám já to s tebou ~í!** с тебе имам само ядове! **s tím klukem je ~í** това момче създава само ядове; **má ~í se školou** той/тя има неприятности с учението

trapič, -e м. мъчител, изтезател, душевадник

trapičk(a), -y ж. мъчителка, изтезателка, душевадница

trápit, -ím неск. (koho – вин.) мъча, измъчвам, тормозя, гнетя (някого): ~í **ho žízeň** мъчи го жажда; ~í **ho nemoc** налегнала го е болест; ~í **ho výčitky svědomí** измъчват, гнетят го угризения на съвестта; ~í **ho láska** тормози се от любов, мъчи го любов; **co tě ~í?** разг. какво те измъчва? **s tím si netrap hlavu** не си блъскай главата (с това); **odpusťte, že vás s tím ~ím** извинете, че ви безпокоя заради това; ~it **zvířata** измъчвам животни

trápit se, -ím se неск. 1. (čím, nad čím) мъча се, измъчвам се, страдам (от нещо, заради нещо): ~it se **žárlostí** страдам от ревност; ~it se **pochybnostmi** измъчват ме съмнения, разяждам се от съмнения; ~it se **nad něčím neštěstím** страдам заради нещастieto на някого; **dlouho se ne~il** той не се мъчи дълго 2. експр. (s čím) блъскам се, блъскам си главата (над нещо): ~it se **s úkolem** блъскам си главата над задача

trapně нар. мъчително, неприятно, неудобно, неловко: ~ **působit** праява лошо, неприятно впечатление; **je mi ~** неприятно, неудобно ми е; чувствам се неловко

trapnost, -i ж. неудобство, неловкост, тягостност, конфузност

trapný, -á, -é мъчителен, неприятен, неудобен, неловък, конфузен, досаден: ~ý **dojem** конфузно впечатление; ~ý **výstup** неприятна сцена; скандал; ~é **ticho, mlčení** тягостна тишина, неловко мълчание; **octnout se v ~é situaci** попадна в неловко положение; **žít v ~é nejistotě** живя в мъчителна несигурност; ~ý **případ**, ~é **nedorozumění** досаден случай, досадно недоразумение; ~á **porážka** конфузна загуба, конфузно поражение; **je ~é, že...** неудобно ми е, че...; **je mi ~ prosit ho** неудобно ми е да го моля

tras(a), -y ж. 1. спец. трасе: ~a **železnice** железопътна трасе; ~a **dálnice, plynovodu** трасе на магистрала, на газопровод; **vytyčovat ~u** определям трасе, трасiram 2. маршрут: ~a **zájezdu** маршрут на екскурзия; **turistická ~a** туристически маршрут 3. в съчет. **letecká ~a** въздушен коридор

trast вж. **trust**

trať, -ti/-tě ж. 1. път, линия: **železniční ~ť** железопътна линия; **přechod přes ~ť zakázán** преминването през линията (е) забранено; **letecká ~ť** въздушна линия, въздушен път; **hlavní ~ť** главна линия, магистрала; **okružní ~ť** околоръстна линия; ~ť **elektrické dráhy** трамвайна линия; **elektrifikace ~ti** електри-

- фикация на линия; **širá** ~**ť** *ж. п.* междугарие
2. спорт. разстояние: **dlouhá, střední, krátká**
 ~**ť** дълго, средно, късо разстояние **3. в съчет.**
válcovací ~**ť** метал. прокатен валец
- tratjit, -ím** *несв.* **1. (со)** гъбя, изгъбвам, пилѐя
(нещо): **zbytečně** ~**it slova** излишно, напрáзно
 но хабя дүми; ~**it čas** гъбя време; ~**it na síle**
 гъбѐва ♦ **duhaté** ~**it** *ж. п.* ността не е порѓк **2. (на ѓет)** понáсям щетá,
 понáсям загуба *(от нещо)*: **na tom zboží jen**
 ~**ím** от тази стѓка понáсям сáмо загуби, тази
 стѓка ми нѓси сáмо загуби
- tratjit se, -ím se** *несв.* **1.** гъбя се, изгъбвам се,
 изчѓзвам, няма ме: **snih se** ~**í** снегът изчѓзва
2. линѓя, чѓзна, вѓхна, крѓя: ~**í se den ze dne**
 линѓе от дѓн на дѓн
- trativod, -u** *м. техн.* водопровѓден канáл,
 дренажен канáл
- trativodní, -í, -í** *техн.* дренажен, отвѓден, от-
 воднителен
- traťmistr, -a** *м.* пѓтен надзѓрник
- tratolištĕ, -ě** *ср. в съчет.* ~**ě krve** лѓква крѓв,
 крѓви
- traťovĕj, -á, -é** пѓтен; кѓйто се отнáся до ж. п. или
 трамвáйна линия: ~**ý úsek** пѓтен учáстĕк, ж. п.
 учáстĕк; ~**á služba** пѓтна слѓжба; **měsíční** ~**ý**
lístek мѓсечна трамвáйна кáрта
- trauma, -tu** *ср. мед.* трáвма
- traumatickĕj, -ý [-ty-], -á, -é** *мед.* травмáтичен
- traumatologie, -e** *ж. мед.* травмáтология
- tráva, -y** *ж.* **1. само ед.** събир. тревá: **sekat, sušit**
 ~**u** кося, сѓща тревá; **mořská** ~**a** *спец. само*
 зраци посред бял дѓн; прекалѓно недоверчѓв,
 мнителен сѓм; **kam šlápne, tam (sedm let) ~a**
neroste кѓдѓто стѓпи кракѓт му, тáм тревá не
 никне; с каквѓто и да се залѓви, ще го развалѓ;
lidská sláva polní ~a *пословица* слáвата е прѓ-
 ходна; **roste nad ním ~a** тѓй (отдáвна) е мър-
 тѓв **2. ед. и мн.** тревá, тревѓ: ~**у** *бот.* (Poaceae,
 Graminae); **jednoroční** ~**у** еднѓгодишни тревѓ;
pícní ~**у** *земед.* фуражни тревѓ
- trávenĕj, -í** *ср.* **1.** ханосмилане **2. в съчет.** ~**í**
času прекáрване на врѓмето
- travertĕn [-ty-/-tý-], -u** *м. геом.* травертĕн, бѓгор
- travertĕnovĕj, -ý [-ty-/-tý-], -á, -é** травертĕнов; кѓйто
 се отнáся до бѓгор
- traverzĕ, -y** *ж.* трáверса
- traverzovĕj, -á, -é** трáверсов
- travestĕje [-ty-], -e** *ж. лит.* трáвестѓя
- trávicĕj, -í, -í** ханосмилáтелен: ~**í trakt** *анат.*
 ханосмилáтелна систѓма
- travič, -e** *м.* отровител
- travičkĕ I, -y** *ж.* отровителка
- travičkĕ II, -y** *ж. умал.* тревѓчка, тревѓца
- travĕjna, -ny** *ж., обикн. мн.* **travĕjny, -n** *събир.*
книж. тревá, тревѓ
- trávĕjit I, -ím** *несв. (со)* **1.** обикн. *трѓтол.* ~**í** смѓла,
 асимилѓра (*храна*) (*за стомах*): **žaludek**
dobře, špatně ~**í** стомáхĕт добрѓ, лѓшо ус-
 стѓят вѓздух предѓзвѓква апѓтит, на чѓст
 вѓздух бързо се оглáднѓва **2. книж.** прекáрвам
(време): ~**it prázdniny na venkově** прекáрвам
 вакáнциѓта на сѓло; ~**it večery četbou** пре-
 кáрвам вѓчерите в чѓтене
- trávĕjit II, -ím** *несв.* трѓвя, отрáвям
- travnatĕj, -á, -é** тревѓст, трѓвен, затрѓвен
- trávnĕj, travnĕj, -í, -í** трѓвен: ~**í semeno** *земед.*
 трѓвно сѓме; ~**í žací stroj** сенокосáчка
- trávnĕje, -e** *ж. бот.* ягода (*коѓто расте по*
ливади), зелѓна ягода
- trávník, -u** *м.* трѓвна плѓщ, морáва, ливáда,
 трѓвна полѓна
- trávopolnĕj, -í, -í** *земед.* трѓвопѓлен
- trávově** *нар. в съчет.* ~ **zelený** тревѓстозелѓн
- trávovĕj, -á, -é** тревѓст: ~**á zeleň** тревѓстозелѓно
- trčĕt, -ím** *несв.* **1. (odkud; -)** стърчá, подáвам се
(отнякъде): **vlasý mu ~í na všechny strany**
 косáта му стърчѓ на всѓчки страни; **klíč ~í v**
zámku клѓчѓт се подáва от клѓчáлката; **kůl**
 ~**í z vody** кѓлтĕт се подáва от водата **2. (kde; -)**
 издѓгат се, извѓсявам се: **tovární komíny ~í**
k obloze фабричните комѓни се издѓгат кѓм
 небѓто **3. (kde) разг. експр.** вися, кѓсна, гъбя
 се, закѓсвам (*някъде*): ~**el ve frontě celou**
hodinu тѓй вися на опáшка цѓл чáс; **kde po-**
řád ~íš? кѓдѓ се гъбиш тѓлково врѓме? **celý**
den ~í v hospodě по цѓл дѓн кѓсне в крѓчма-
 та; **vlak zůstal ~et na tratĕ** влáкĕт закѓса на
 линѓията
- trdlĕje, -e** *ж. остар.* бухáлка (*за чуќане на лен*
 или коноп)
- trdlĕ, -a** *ср. грубо пейор.* тѓпáк, простáк, глупáк,
 будалá, пѓн, дрѓвник, смѓтаняĕ, вѓрзаняĕ
- trefĕ, -y** *ж. разг.* кѓсмѓт, спѓлуќа, попадѓние:
mít dobrou ~u умѓя да се цѓля добрѓ; ~**a do**
černého попадѓние в целтá; **to je ale ~a!** ѓй, че
 кѓсмѓт! **s tím autem je to ~a** тáзи колá е голѓм
 кѓсмѓт
- trefĕjit, -ím** *св.* **1. (koho, co; koho kam; do čeho)**
 уцѓля, улѓча (*някого, нещо някъде*); попадна
 в целтá: ~**ila ho kulka** улѓчи го курщѓм; ~**it**
 падна тѓчно в целтá; ~**it vedle** не попадна в
 целтá; ~**it do živého** засѓгна бѓлното мѓсто;
 ~**it hřebík na hlavičku** улѓча тѓчно целтá,
 направя нѓщо тѓчно на мѓсто; ~**it někomu do**
noty попадна в тѓн с някого; ~**il ho šlak** тѓй
 полѓчи ўдар **2. (со) разг.** улѓча, спѓлуќа, прá-

вилно определя, налúčкам, сполучливо изобразя (*нещо*): **~it správnou velikost šatů** определя правилния размер на дрехи, на рокля; **~it vhodnou barvu kravaty** налúčкам подходящ цвят на вратовръзка; **malíř ~il dobře jeho podobu** художникът добре е изобразил лицето му **3. (na koho, na co) разг.** натъкна се, попадна (*на някого, на нещо*): **~il jsem na pěkný byt** намерих, натъкнах се на хубав апартамент; **ještě že jsme ~ili na hodného člověka** добре че попаднахме на добър човек **4. (kam, kde) разг.** ориентирам се (*някъде*), намера пътя (*за някъде*), добера се (*до някъде*): **~iš domů?** ще се добереш ли до къщи? ще намериш ли пътя за къщи? **~ím v Praze** ориентирам се в Прага; **ne~ím klíčem do zámku** не мога да уцеля с ключа ключалката **trefit se, ~im se св. (do čeho)** уцеля, улуча (*нещо*); **попадна** **~it se** точно в целта; **разг.** уцеля десетката; **~it se vedle** не попадна в целта **trefně нар. разг.** точно, върно, успешно, подходящо, сполучливо **trefn|ý, -á, -é разг.** точен, верен, успешен, подходящ, уместен, сполучлив: **~á poznámka** подходяща забелжка **tref|ovat se, ~uji se/разг. -uju se нескв. (do čeho)** улучвам, уцелявам (*нещо*); попадам в целта; мера се, прицелявам се (*в нещо*) **trém|a, -y ж.** притеснение, вълнение, примесено със страх; сценична треска (*преди излизане пред публика, преди изпит и под.*): **dostat ~u** започна да се притеснявам, да се вълнувам; **má ~u** той/тя се притеснява, вълнува се **trémist|a, -y м.** мъж, който се притеснява, който страда от сценична треска, който се вълнува (*преди излизане пред публика, преди изпит и под.*) **trémistk|a, -y ж.** жена, която се притеснява, която се страхува, която страда от сценична треска, която се вълнува (*преди излизане пред публика, преди изпит и под.*) **tremolo нар. муз.** тремола **trém|ovat, ~uji/разг. -uju нескв. (koho – вин.) разг.** притеснявам, смущавам (*някого*); причинявам смущение (*у някого*) **trep нар. треп** **trenažér, -u м. спец.** тренажор **trend, -u м. спец. публ.** тенденция, насока, направление **trenér, -u м. спорт.** треньор **trenérk|a, -y ж. спорт.** треньорка **trenérsk|ý, -á, -é спорт.** треньорски **trenérstv|í, -í ср. спорт.** треньорска професия, треньорство

trénink [-ny-], -u м. спорт. 1. тренировка, тренинг 2. тренираност, тренинг **tréninkov|ý [-ny-], -á, -é спорт.** тренировъчен **trenky вж. trenýrky** **trénovan|ý, -á, -é спорт.** трениран **trén|ovat, ~uji/разг. -uju нескв. (koho, co; –) спорт.** тренирам (*някого, нещо*): **~ovat tvrdě** тренирам сериозно, здравата **trenýr|ky, разг. tren|ky, -ek ж. само. мн.** гащета (*спортни*) **trepanace, -e ж. мед.** трепанация **trepan|ovat, ~uji/разг. -uju нескв. и св. (co) мед.** трепанирам (*нещо*), извършвам/извърша трепанация (*на нещо*) **trep|ka, -ky ж., обикн. мн. trep|ky, -ek** пантофи, чехли **tresč|í, -í, -í** който се отнася до риба треска: **~í játra** (черен) дроб от треска **tresk|a, -y ж. зоол.** треска (*риба*) (*Gadus collarias*) **trest, -u м.** наказание, присъда, възмездие: **ukládat ~** налагам наказание; **odsoudit k ~u odnětí svobody** осъжда на лишаване от свобода, на затвор; **uniknout ~u** избягна наказание; **odpykat si ~** излеж, изтърпя наказание; **tělesný ~** физическо наказание; **peněžité ~** парична глоба; **~ smrti** смъртно наказание, смъртна присъда; **disciplinární ~** дисциплинарно наказание; **stranický ~** партийно наказание; **výše ~u** размер на наказание; **zmírnění, prominutí ~u юрид.** намаляване, опрощаване на присъда, на наказание; **za ~ nesmíš jít ven** за наказание няма да излизаш; **psát ~ учил.** преписвам нещо за наказание **tres|ť, -ti ж.** есенция, екстракт **trestan|ec, -ce м.** затворник; арестант, който изтърпява наказание **trestaneck|ý, -á, -é** който се отнася до затворник, до арестант; затворнически, арестантски: **~ý oddíl** арестантска рота; **~é šaty** затворнически дрехи **trestankyn|ě, -ě ж.** затворничка, арестантка **trestan|ý, -á, -é** съден, осъждан, наказан: **tříkrát ~ý** три пъти осъждан **trest|at, -ám нескв.** наказвам, налагам наказание: **tělesně ~at** налагам телесно наказание; **~at smrti** осъждам на смърт; **nedodržení předpisů se ~á pokutou** неспазването на правилника се наказва с глоба **trestně нар.** наказателно, ъгловно: **~ stíhat юрид.** подлагам на наказателно преследване; **~ odpovídat za něco** нось ъгловна отговорност за нещо **trestn|í, -í, -í** който се отнася до наказание; наказателен: **~í právo юрид.** наказателно право;

някого, към нещо): **~it k někomu hlavu** извивам глава към някого; **~it po někom očima** обръщам очи към някого; **~it lod' po větru** обръщам кораб по посока на вятъра **5. (co)** точка, наливам (*течност*): **~it pivo do sklenic** наливам бира в халби; **~it pivo ze sudu** точка наливам бира **6. (co)** снимам (*снимка, филм и под.*): **~it film** снимам филм; **~í exteriéry na zámku** той/тя снима външни сцени в замък

toč|ít se, -ím se нескв. **1. (kolem koňo, kolem čeho)** въртя се, кръжа (*около някого, около нещо*): **země se ~í kolem slunce** земята се върти около слънцето; **~it se před zrcadlem** въртя се пред огледалото; **~it se na místě** въртя се на едно място

toč|it se, -ím se нескв. **там се около момиче; ухажвам момиче; všechno se ~í kolem ní** всичко се върти около нея, тя е център на вниманието; **řeč, hovor se ~í kolem něčeho** разговорът се върти около нещо; **~í se mi hlava** вие ми се свят; **~í se mu z toho hlava** свят му се вие от това; **~it se jako holub na báni** въртя се като калайджия; **~í se jako korouhvička** той/тя мені възгледите си като ветропоказател; обръща се, накъдето духа вятърът; обръща се като фурунаджийска лопата **2. обръщам се: ~it se k někomu zády** обръщам се с гръб към някого; **~it se za někým** обръщам се подир някого **3. завивам, извивам: cesta se ~í vpravo** пътят извива надясно **4. работя пъргаво, сръчно: hospodyně se ~í kolem plotny** домакинята пъргаво се върти, шета около печката

toč|ít нар. спиралообразно, винтообразно

toč|ít|ý, -á, -é вит, спирален, спираловиден: **~é schody** вита стълба

toč|iv|ý, -á, -é въртелив, въртящ; който причинява въртене; въртящ се: **~ý pohyb** физ. въртеливо движение; **~ý moment** техн. момент на въртене, въртящ момент

toč|n|a, -y ж. **1. геогр.** (земен) полюс **2. ж.п.** ваганообръщател, ваганообръщателна плоча

toč|nic|e, -e ж. техн. обръщателно устройство, ваганообръщател

tó|g|a, -y ж. тога

tok, -u м. **1. течение: horní, střední, dolní** ~ горно, средно, долно течение; **na horním ~ u řeky** в горното течение на реката; **podél ~u** по течението; **proti ~u** срещу течението **2. само мн. събир.** **tok|y, -ů** водни пътища, реки, ручей: **stav vody na českých tocích** ниво на водата в чешките водни пътища, реки; **regulace vodních ~ů** регулиране на нивото на водните пътища, на реките **3. прен. спец.** поток: **v ~u řeči** в потока на речта; **~ informací** информационен поток; **~ neutronů** физ. неутронен поток **4. книж. прен.**

течение, ход, развитие: **~ událostí** ход, развитие на събитията; **~ dějin** ход на историята; **život plynul obvyklým ~em** животът следваше по обичайния си ход, течеше в руслото си

tokaj, -e м. разг. токай, токайско вино

tokajsk|ý, -á, -é токайски

tokajsk|é, -ého ср. токайско вино

tok|at, -ám нескв. токам (*за глухар*)

tolar, -u м. истор. талер

toleranc|e, -e ж. **1. толерантност, търпимост: náboženská ~e** религиозна търпимост, веротърпимост **2. техн.** толеранс: **~e teploty** температурен толеранс

toleranč|n|í, -í, -í който се отнася до толерантност, до търпимост, в съчет. **~í patent** истор. указ за веротърпимостта, указ за свобода на вероизповеданието

tolerantn|e нар. толерантно, търпимо

tolerantn|í, -í, -í толерантен, търпим; който се отнася с търпимост

tolerantnost, -i ж. толерантност, търпимост

toler|ovat, -uji| разг. **-uju** нескв. (*кого, що*) толерирам (*някого, нещо*); проявявам търпимост (*към някого, спрямо някого, към нещо*)

tolik I местоим. нар. **1. тълкова: ~ to nestojí** това не струва тълкова; **dejte mi také ~** дайте и на мене тълкова; **ještě jednou ~** още тълкова; два пъти по тълкова; **dvakrát ~** два пъти повече; **má ~ peněz, že neví co s nimi** има тълкова пари, че не знае какво да ги прави **2. в съчет. ~ ... kolik** тълкова..., колкото: **dám ti ~ peněz, kolik budeš chtít** ще ти дам тълкова пружококошаш

tolik II числ. тълкова: **po ~a letech** след тълкова години

tolikalet|ý, -á, -é дългогодишен, тълковагодишен, едиколкосигодишен

tolikanásobn|ý, tolikeronásobn|ý, -á, -é числ. който е тълкова пъти по-голям, едиколкосикратен

tolikát|ý, -á, -é **1. тълковакратен, многократен, такъв по ред, еди-кой си по ред: opakuji to už po ~é** вече тълкова пъти повтарям това; **~ý případ (onemocnění)** еди-кой си по ред случаи (на заболяване) **2. в съчет. ~ý a ~ý** еди-кой си (*по ред*): **přijedeme ~ého a ~ého** ще пристигнем на еди-кой си дата, на еди коє си число

tolikeronásobný вж. **tolikanásobný**

~**í zákon** *юрид.* наказателен закон; ~**í soud** *юрид.* наказателен съд; ~**í oznámení** *юрид.* заявление до съда, заявление за правонарушение; ~**í rejstřík** *юрид.* картотeka на правонарушителите

trestnic|e, -e *ж. остар.* затвор

trestnost, -i *ж. юрид.* наказуемост

trestn|ý, -á, -é **1.** углавлен, наказуем, престъпен: ~**é jednání** престъпно поведение; ~**ý čin** *юрид.* престъпно, наказуемо деяние **2.** наказателен: ~**á výprava** наказателна експедиция; ~**ý kop** *спорт.* наказателен удар; ~**é území** *спорт.* наказателно поле; ~**á lavice** *спорт.* скамейка за наказаните играчи

trestuhodně *нар.* престъпно: ~ **zanedbat** престъпно пренебрегна

trestuhodn|ý, -á, -é заслужаващ наказание, достъпен за наказание, престъпен: ~**á nedbalost** престъпна небрежност; **to je ~é** това е наказуемо, подлежи на наказание; това заслужава наказание

tret|a, tretk|a, -y *ж.* малоценна вещь, дреболия, финтифлюшка

tret|ra, -ry *ж., обикн. мн. tret|ry, -er* шпайкове; спортни обувки за бягане (*с шипове*)

trezor, -u *м.* **1.** трезор (*на банка и под.*) **2.** огнеупорна каса; сейф

trh I, -u *м.* **1.** опън: **odolnost v ~u** издръжливост на опън **2. спорт.** изхвърляне (*при вдигане на тежести*)

trh II, -u *м.* пазар, борса, базар: ~ **na obilí** житен пазар; ~ **na dobytek** пазар на добитък; **výroční ~** панаир; **vánoční ~** коледен базар; **výstavní ~y** изложба-базар; **bleší ~** битпазар; **domáci ~** *икон.* вътрешен пазар; **zahraniční ~** *икон.* външен пазар; **světový ~** *икон.* световен пазар; **pracovní ~** трудова борса; **volný ~** свободен пазар; **vázaný ~** купонна търговия, търговия с ограничения; **černý ~** черна борса; **boj o ~y** *политика* **нищо** нещо на показ; **chodit se vším na ~** бия барабан за всичко, разгласявам всичко; **nést, nosit svou kůži na ~** рискувам, излагам кожата си

trhač|í, -í, -í **1.** *техн.* експлозивен, взривен: ~**í práce** взривни работи; ~**í nálož** взривен заряд; ~**í účinek** експлозивно действие **2.** който се откъсва: ~**í kalendář** календар, чийто листа се откъсват; блòк-календар

trhač I, -e *м.* *в съчет.* ~ **chmele** берач на хмел

trhač II, -e *м.* *в съчет.* ~ **slámy** *земед.* сламорезачка

trhačk|a, -y *ж. земед.* (хмело)берачка (*машина*)

trhák, -u *м.* **1.** голям кучешки зъб (*на хищно животно*) **2. жарг.** бестселър, хит, шлагер

trhan, -a *м. разг. експр.* дрипльо, голтак

trhaně *нар.* отсечено, отривисто, накъсано, насечено, с прекъсване, несвързано, конвулсивно: ~ **mluvit** говоря отривисто; говоря с кратки, отсечени изрази

trhan|ec, -ce *м.* **1.** дрипа **2. готв.** вид палачинка, накъсана на парчета

trhán|í, -í *ср.* **1.** късане, дърпане **2.** вадене, изтръгване: ~**í zuby** вадене на зъб **3.** бранè **4. разг.** **нищо** **нищо** *со; с инф.* избива ме, кара ме (*на нещо*); не ме свърта (*да направя нещо*)

trhan|ý, -á, -é **1.** прекъснат, надробен, насечен: ~**é krupky** *готв.* кълцан булгур **2.** отривист, отсечен, несвързан, конвулсивен: ~**ý pohyb** поривисто, конвулсивно движение; ~**á chůze** отривиста походка; ~**é výkřiky** несвързани викове; ~**ý dech** накъсан дъх

trh|at, -ám *несв.* **1.** (*сím*) дърпам, подръпвам (*нещо*): ~**at opratěmi** подръпвам пòводи; ~**at rameny, hlavou** свивам конвулсивно раменè, поклещам конвулсивно глава **2.** (*со*) вадя, изваждам (*нещо*): ~**at zuby** вадя зъби; ~**at někomu něco z rukou** *експр.* грабвам нещо от ръцете на някого; ~**at si vlasy** *прен.* скъбя си косите **3.** (*koho, со*) берà, късам (*плодове, цветя и под.*); откъсвам (*някого, нещо*): ~**at jablka** берà ябълки; ~**at květiny** късам цветя; ~**at od sebe rváče** *прен.* разтървавам биещи се **4.** (*koho, со*) късам, разкъсвам (*някого, нещо*): ~**at dopis na kousky** разкъсвам писмо на парченца; **vlk ~á ovci** вълкът разкъсва овца; ~**at smlouvu** *прен.* скъсвам дòговор; **těmi řečmi mi ~áš srdce** *прен.* късаш, разкъсваш ми сърцето с тия приказки **5.** (*со*) разбивам, взривявам, унищожявам (*нещо*): ~**at skály** взривявам скали; **mráz ~á potrubí** от студ се пукат тръбите, студът пука тръбите; ~**at přátelské, rodinné svazky** *прен.* скъсвам, разкъсвам приятелски, семейни връзки; ~**at rekordy** *жарг.* чупя рекорди; ~**at partu, společnost** *прен. експр.* цèпя се от колектив, развалям компания **6.** (*со*) късам, изно́свам, изхабявам (*нещо*): ~**at šaty, boty** късам дрèхи, обувки; **spory ~ají nervy** *експр.* спòровете късат нèрвите

trh|at se, -ám se *несв.* **1.** *свицо и* **trh|at sebou** дърпам се, мятам се, гърча се, потрèпвам, ймам конвулсии: **co sebou tak ~áš?** каквò потрèпваш такà? **kolem úst se mu ~aly svaly** мускулите около устàта му конвулсивно **порива** **порива** *заливам се, примирам от смях* **2.** *обикн. третол.* ~**á se** къса се, разкъсва се, изно́сва се, изхабява се, разпада се: **punčochy se snadno ~ají** чорàпите лесно се късат; **mraky se ~ají** облаци се разкъсват; **příbuzenské svazky**

se ~ají *прен.* роднинските връзки се разкъсват;
parta se začala ~at *експр.* компанията започна да се разпада **3.** откъсвам се: **~at se od domova** откъсвам се от дома, от родното място; **běžec se ~á** *спорт. публ.* бегачът се откъсва (*напред*)
trhavě *нар.* отривисто, отсечено, с прекъсване, несвързано, разкъсано
trhavin|a, -у *жс.* взривно вещество, взрив
trhavý|ý, -á, -é **1.** *спец.* фугасен: **~á bomba** фугасна бомба **2.** отривист, отсечен, прекъснат, несвързан, разкъсан, конвулсивен: **~ý pohyb ramen** конвулсивно движение на раменете; **~á bolest** конвулсивна болка; **~á řeč** отривиста, отсечена реч; **krátký, ~ý dech** кратък, накъсан дъх; кратко, накъсано дишане
trhlin|a, -у *жс.* пукнатина, цепнатина: **ve zdi se udělala ~a** в стената се образува пукнатина
trhlink|a, -у *жс.* *мал.* пукнатинка, цепнатинка
trhl|ý, -á, -é *разг. експр.* откъснен, пернат, смъхнат, налудничав, вятърничав, неуравновесен
trh|nout, -nu *св.* **1.** (*čím*) дръпна силно, скъбна, изскъбна, изтръгна (*нещо*): **prudce ~nout dveřmi** рязко дръпна вратата **2.** (*čím*) потрѣпна конвулсивно (*с нещо*): **~nout rameny, hlavou** свия конвулсивно разменѣ, поклата конвулсивно глава; **viděl, jak to s ní ~lo** той видя как тя се разкъса
~nout по дяволите **3.** *разг.* спечѣля, грабна, намажа: **na tom se dá ~nout** от това може да се спечѣли; **~nout první cenu** грабна първа награда **4.** (*koti*) *грубо* фр̀асна, цапард̀осам, зашлевя (*някого*): **že ti jednu ~nu!** ще ти фр̀асна един (*шамар*)! **takovou ti ~nu, že neodležeš!** така ще те цапард̀осам, че няма да можеш да си кажеш заглавието!
trh|nout se, -nu se *св.* **1.** (*od koho*) дръпна се, откъсна се (*от някого*): **~nout se od party** *разг. експр.* отцѣпя се от колектива **2.** *обикн.* в съчет. **~nout sebou** конвулсивно трѣпна: **~l sebou bolestí** той потрѣпна от болка; **ne~ej sebou, bude tě to bolet** не сѣ дърпай – ще те заболи
trhnut|í, -í *ср.* внезапно, рязко движение, дръпване, скъбване
trhov|ec, -ce *м.* *остар.* търговец
trhovkyn|ě, -ě *жс.* *остар.* търговка
trhov|ý, -á, -é *остар.* пазарен: **~á smlouva** договор за покѣпка-продажба; **~á cena** покѣпна цена, пазарна цена
triangl|, -u *м.* **1.** *разг. жарг.* триангул̀ачна к̀ула, триангул̀ачна пирамида **2.** *муз.* триангъл, триангъл (*ударен инструмент*)
triangulac|e, -e *жс.* триангул̀ация
triangulačn|í, -í, -í триангул̀ачен
trias, -u *м.* *геол.* триас, триасов период, триасова система

tribun [-bu/-bú-], -a *м.* трибун и *истор.:* ~ lidu народен трибун
tribun|a [-bu/-bú-], -у *жс.* трибуна: **hlavní ~a stadionu** главна трибуна на стадион; **čestná ~a** почетна трибуна; **divadlo se stalo ~ou pokroku** *прен. книж.* театърът се превърна в трибуна на прогреса
tribunál, -u *м.* *книж. юрид.* трибунал: **revoluční ~** революционен съд, революционен трибунал
tričk|o, -a *ср.* фланелка, потник: **námořnické ~o** моряшка фланелка
triedr [-é-], -u *м.* *физ.* триедър, бин̀окъл с призми
trigonometrick|ý, -á, -é *геом.* тригонометричен, тригонометрически
trigonometri|e, -e *жс.* *геом.* тригонометрия: **sférická ~e** сферична тригонометрия
trichin|a [-chi-/chí-], -у *жс.* *зоол.* трихина (*паразитен червей*) (Trichinella)
trichinóz|a -у *жс.* *ветер. мед.* трихин̀оза
trichinózn|í, -í, -í *ветер. мед.* трихин̀озен
trichotomi|e, -e *жс.* *спец.* трихотомия
trik, -u *м.* трик: **reklamní ~** рекламен трик; **kouzelnický ~** фокус; **osvětlovací ~y** *театр.* светлинни ефекти
~o набеда някого в нещо
trikolór|a, -u *жс.* триколь̀ор, трибагреник
trikot, -u *м.* трик̀о, фланелка: **žlutý ~** *спорт.* жълта фланелка
trikotov|ý, -á, -é трикотажен
trikotýn, -u *м.* *текст.* трикотѣн
trikotýnov|ý, -á, -é *текст.* трикотѣнов
trikov|ý, -á, -é *филм.* триков: **~ý film** трик-филм
trilion [-on/-ón], -u *м.* трилион
trilobit, -a *м.* *зоол.* трилобит (Trilobitomorpha)
trilogi|e, -e *жс.* трилогия
trinitrotoluen [-nu-en/-én], -u *м.* *хим.* тринитротолу̀ол, тротил
tri|o, -a *ср.* *муз.* трѝо: **vokální ~o** терцѣт, вокално трѝо
triod|a, -u *жс.* *електр.* триод
triol|a, -u *жс.* *муз.* трио̀ла
triplex, -u *м.* *техн.* трисл̀ойно стькл̀о
triptych, -u *м.* *лит.* трип̀тих
tristně *нар. книж.* тѣжно, печално, скрѣбно
tristn|í, -í, -í тѣжен, печален, скрѣбен
tritol, -u *м.* *хим.* тротил
trítón, triton|us, -u *м.* *муз.* увеличена к̀в̀арта (*три цели тона*)
tritónk|a, -u *жс.* *зоол.* вид м̀орски о̀хлов (Triton)
triumf, -u *м.* *книж.* триум̀ф, блестящ успех: **slavit ~y** ж̀ьна л̀аври
triumfálně *нар.* триум̀фално, с триум̀ф

trojhlas, *по-рядко* **tříhlas**, **-u** *м. муз.* 1. тригласно пѣне 2. композиция за три гласа
trojhlasný, **-á**, **-é** *муз.* тригласен: **~ý sbor** тригласен хор
trojhlavý, **tříhlavý**, **-á**, **-é** триглав: **~ý drak** триглав змѣй, триглава ламя; **~ý sval** *анат.* триглав мускул; трицепс
trojhodinový *вж.* **tříhodinový**
trojhonný, **-á**, **-é** *земед.* триполен: **~é hospodářství** триполие; триполна система на засяване
trojhran, **-u** *м. геом.* тристен
trojhranný, **tříhranný**, **-á**, **-é** тристенен; който е с три рѣба
trojí, **-í**, **-í** *числ.* 1. който е от три вида, от три сорта *и под.*: **~í druh koláče** три вида сладкиши; **~í způsob** три начина 2. *и troje* трѣино, три (*при същ. само мн., събир. и абстр.*): **troje dveře** три врати; **troje boty** три чифта обувки 3. трѣен, трикратен: **byla to ~í, mocná hradba** това бѣше яка крепостна стена, опасваща три пъти
trojitě *нар.* трѣино, трикратно
trojice, **-e** *ж.* 1. трѣйка, трѣица: **~e přátel** трѣима приятели 2. *църк.* **Trojice, svatá Trojice** Трѣица, Света трѣица; **svátek svaté Trojice** Петдесѣтница (*църковен празник*)
trojitý, *по-рядко* **trojatý**, **-á**, **-é** трѣен, трикратен
trojjazyčný, **-á**, **-é** триезичен
trojka, **-ku** *ж.* 1. трѣйка (*число*) 2. *учил.* трѣйка (*оценка*), среден успех: **mám na vysvědčení jednu ~ku** в свидетелството ймам една трѣйка 3. трѣйка, номер три: **bydlím na ~ce** живѣя в стая номер три; **čekat na ~ku** чакам трѣйката (*трамвай и под.*); **zařadit ~ku** *жарг.* включа (на) трѣта скорост 4. *спорт.* трѣйка (*фигура върху лед*) 5. *впряг* от три кѣня: **ruská ~ka** руска трѣйка
trojklaný, **-á**, **-é** *в съчет.* **~ý nerv** *анат.* трѣичен нѣрв
trojkolka, **tříkolka**, **-u** *ж.* 1. (дѣтски) велосипѣд с три колела 2. трикѣлка (*количка*)
trojkolový, **tříkolový**, **-á**, **-é** който е с три колела
trojlístek, *по-рядко* **třílístek**, **-ku** *м.* 1. бот. трилистник: **jetelový ~ek** трилистник на детелина 2. *прен. разг.* нераздѣлна група от трѣма дѣши: **~ek přátel** трѣима (нераздѣлни) приятели
trojlístý, **třílístý**, **-á**, **-é** трилистен
trojlodní, **-í**, **-í** *в съчет.* **~í chrám** *архитект.* трикорабен храм
trojmístný, **třímístný**, **-á**, **-é** 1. трѣместен 2. *мат.* трѣзначен, трицифрен: **~é číslo** трицифрено число
trojmo *нар.* трѣино, в три екземпляра: **podat žádost** ~ подам молба в три екземпляра

trojmocný, **-á**, **-é** *хим.* тривалентен: **~ý prvek** тривалентен елемент
trojnásob, **trojnásobně** *нар.* трѣино, трикратно, три пъти повече
trojnásobek, **-ku** *м.* трѣино количество, три пъти по-голямо количество: **prodat za ~ek úřední cenu** продам за цена, три пъти по-висока от официалната; **zvýšit výrobu na ~ek** увелича производство три пъти
trojnásobně *вж.* **trojnásob**
trojnásobný, **-á**, **-é** *числ.* трѣен, трикратен; три пъти по-голям: **~á dávka** трѣйна доза; **~ý hrdina** три пъти герой; **~ý vítěz** трикратен победител
trojnohý, **trojnožka** *вж.* **třínohý**, **třínožka**
trojpatrový, **trojposchodový** *вж.* **třípatrový**, **tříposchodový**
trojramenný, **tříramenný**, **-á**, **-é** *в съчет.* **~ý svícen** трираменен свѣщник; свѣщник за три свѣщи, с три разклонения
trojrozměrnost, *по-рядко* **třírozměrnost**, **-i** *ж.* триизмерност, трѣмерност
trojrozměrný, *по-рядко* **třírozměrný**, **-á**, **-é** триизмерен, трѣмерен; който е с три измерения
trojřad, **-u** *м. физкулт. воен.* стрѣй в три редици: **postavit se do ~u** стрѣя се в три редици
trojřadlý, **třířadlý**, **-á**, **-é** 1. триреден 2. трискѣростен
trojsedadlový *вж.* **třisedadlový**
trojskok, **-u** *м. спорт.* трѣен скѣк
trojský, **-á**, **-é** трѣянски: **~á válka** Трѣянската война; **~ý kůň** *прен.* трѣянски кѣн
trojslabičný, **tříslabičný**, **-á**, **-é** трѣсричен: **~é slovo** трѣсрична дѣма; **~á stopa** трѣсрична стѣпка
trojsemný *вж.* **tříměnný**
Trojspolek, **-ku** *м. истор.* Трѣиния(т) съюз
trojspěží, **tříspěží**, **-í** *ср.* *впрегáтна* трѣйка, *впряг* от три кѣня
trojtěžník, *по-рядко* **třístěžník**, **-u** *м.* тримáчтов кѣраб
trojtěžňový, *по-рядко* **třístěžňový**, **-á**, **-é** тримáчтов
trojstopý, **třístopý**, **-á**, **-é** тристѣпен
trojstranný, *по-рядко* **třístranný**, **-á**, **-é** трѣстранен: **~á smlouva, dohoda** *юрид.* трѣстранен дѣговор
trojstup, **-u** *м. физкулт. воен.* стрѣй в три колѣни, в колѣна по трѣма
trojstupňový *вж.* **třístupňový**
trojtřídká, **-u** *ж. разг.* трикласно училище
trojúhelník, **-u/-a** *м.* тригълник: **pravouhlý** ~ *геом.* правогълнен тригълник; **rovnoramenný** ~ *геом.* равнобѣдрен тригълник; **rovno-**

stranný ~ *геом.* равнострънен триъгълник;
milostý ~ *прен.* любовен триъгълник
trojúhelníkový, **-á**, **-é** който се отнася до триъгълник
trojtkán|í, **-í** *ср. спорт.* състезание, среща на три отбора
trojverší, **-í** *ср. лит.* тристъшия, терция
trojveslice, **-e** *ж.* лодка с три весла
trojzpěv, **-u** *м. муз.* терцет, трио
trojzub, **-u**, **trojzubec**, **-ce** *м.* тризъбец
trojzvuk, **-u** *м. муз.* тривъчие
troky, **trok** *ж./trokú* *м. само мн. разг.* корито за прах
trolej, **-e** *м. и ж.* 1. тролей, тролейен проводник, тролейен плъзгач 2. *разг.* тролей(бус)
trolejbus, **-u** *м.* тролейбус
trolejbusový, **-á**, **-é** тролейбусен: ~**á doprava** тролейбусен транспорт; ~**á linka** тролейбусна линия
trolejový, **-á**, **-é** тролейен: ~**é vedení** тролейен проводник
trombon [-on/-ón], **-u** *м. муз.* тромбон
trombonista [-ny-], **-y** *м.* тромбонист
trombonový [-on/-ón], **-á**, **-é** който се отнася към тромбон
trombóza, **-y** *ж. мед.* тромбоза
trumpeta, **trumpetista** *вж.* **trumpeta I**, **trumpetista**
troufalý ~ *прен.* **je** **zdravím** ~ закъсал/закъсала е със здравето; **je ~ na srdce** сърцето му/й хич го няма; **je úplně** ~ съвсем го е закъсал/закъсала загази/загазила; хич го/я няма; **je z toho celý** ~ не е на себе си от това
tropický, **-á**, **-é** тропичен, тропически: ~**é podnebí** тропически климат; ~**á flóra** тропическа растителност; ~**é vedro** тропическа жѐга; ~**é nemoci** *мед.* тропически болести; ~**á malárie** *мед.* тропическа малария; ~**ý pás** *геогр.* тропически пояс
trop|it, **-ím** *несв. експр. (со)* правя, върша нередни, непристойни неща: **co to tam ~íš?** какво правиш там? ~**it povyk**, **rámus** вдигам шум; ~**it neplechy** лудувам, шурѐя, не мирувам, правя безобразия; ~**it výtržnosti** буйствам, **bezstarostně** **troufalý**
koho, **z něčeho blázný**, **šašky**, **žerty**, **legraci** майтапя се, правя си майтап с някого, с нещо; вземам някого, нещо за мезѐ
troposféra, **-y** *ж. метеорол.* тропосфера
trop|us [-go/-gó-], **-u** *м. лит.* троп, трѐпа
trop|y, **-ů** *м. само мн. геогр.* трѐпици
trosečník, **-a** *м.* корабокрушѐнец
tros|ka, **-ky** *ж.*, **obikn. мн.** **tros|ky**, **-ek** отломък, отломки, развалина, развалини; руина, руини;

~**ky havarovaného auta** останки от катастрофирала кола; ~**ky hradu** развалини, руини на замък; **zahynout pod ~kami** загина под развалините; **ležet v ~kách** лежа в развалини; **obrátit něco v ~ky** превърна нещо в развалини; ~**ky jmění** *прен.* (малки) останки от имущество, от богатство; **proměnit se v lidskou ~ku** *прен.* превърна се в развалина (за човек)
trošička, **trošinka**, **-y** *ж. умал. експр.* мъничко, мънинко от нещо; малко количество
trošičku, **trošinku** *вж.* **trošku**
troš|ka, **-ky** *ж.*, **troš|ek**, **-ka** *м.* малко от нещо, малко: **kupovat po ~kách** купувам по малко; **nedočkat se ani ~ky radosti** не дочакам понѐ малко
trošička **troufalý**
дам свѐя скромнен принос в нещо, за нещо
trošku, *експр.* **trošičku**, **trošinku** *нар.* малко, мъничко: ~ **mě bolí hlava** малко ме боли главата; ~ **se pousmál** той лѐко се усмихна; **mluví ~ německy** говори малко немски; ~ **větší** малко по-голям; **ani ~ ni** най-малко; **jdí ~ ven!** излез за малко!
troub|a I, **-y** *ж.* 1. *муз.* тръба 2. *в съчет.* **hlásná ~a** рупор, говорна тръба, мегафон 3. *техн.* тръба, кюнец: **válcovaná ~a** валцована тръба
troub|a II, **-y** *м. и ж. разг. експр.* глупак, простак, тъпак, идиот, загубеняк, мѹхльо; глупачка, простачка, тъпачка, идиотка, загубенячка, мѹхла
troubel, **-e** *м. и ж.* чибѹк; тръбичка на лула
troub|it, **-ím** *несв.* 1. (*на со*) тръбя, свѐря (*на нещо*): ~**it na křídlovku** свѐря на флигорна; ~**it k ústupu** *воен.* свѐря отбой; ~**it na roplach** *воен.* свѐря тревога, бѐя тревога 2. *ревã*, тръбя: **sloní ~ení** слонски рев 3. *разг. експр.* разгласявам, разтръбявам, бѐя барабан: ~**it něco na celou ulici** разтръбявам нещо из цялата улица; **už ti to ~ím celou hodinu** повтãрям ти го вѐче цял час; говорãя ти за това вѐче цял час 4. (*на коho*, *на со*) *разг. експр.* зãпам, блѐя (*по някого*, *по нещо*), заплѐсвам се (*по някого*, *по нещо*); лапам мухи: **netrub na ni a povídej!** не зãпай по неã, а разпрãвай!
troud, **-u** *м.* 1. прахан 2. пѐпел от памучна тка
troufalý
jako ~ сѹх като прахан; **hořet jako ~ obiki.** *третол.* гори като слãма, като прахан
troufale *нар.* дръзко, смѐло, самонадѐяно, нахãлно, нахãкано, безцеремѐнно: **počínat si ~** постѐпвам, дѐйствам дръзко, самонадѐяно
troufalost, **-i** *ж.* дързост, смѐлост, самонадѐяност, нахãлство, нахãканост, безцеремѐнност
troufalý, **-á**, **-é** дързък, смел, самонадѐян, на-

хален, нахакан, безцеремонен: **~é chování** самонадеяно, нахакано поведение

troufat si, -ám si несл. (с инф.; -; на кохо, на со) осмелявам се, решавам се (на нещо; да направя нещо); дръзвам, рискувам (да направя нещо); позволявам си (нещо): **~ám si tvrdit, že ...** смѐя да твърдя, че ...; **moc si ~á** той/тя твърде много си позволява; **na bezbranného si každý ~á** всеки си позволява да обижда беззащитния; **na to si ne~ám** не сѐ решавам на това

troufnout si, -nu si св. осмеля се, дръзна, реша се, позволя си

trouchniv|ět, обикн. третол. -í несл. гние, тлѐе; разяжда се от червоточина (за дърво и под.)

trouchniv|a, -у ж. нѐщо изгнило, прогнило, разпаднало се

trouchniv|ý, -á, -é гнил, прогнил, изгнил

trous|it, -ím несл. (со) **1.** рѐся, изсипвам, изтрѐсвам, изтрѐсквам, разпилявам (нещо): **~it popel (po koberci)** рѐся пѐпел (върху килима); **~it po cestě slámu** разпилявам по пътя слама **2.** експр. изтрѐсвам, подмятам (нещо); разнасям, разгласявам, разпространявам (думи и под.): **~it pomluvy** разнасям сплетни; **~it poznámky** подмятам забелѐжки

trous|it se, обикн. третол. -í se несл. **1.** изсипва се, сипе се, рѐси се: **sníh se ~il** снегът се сипеше **2.** експр. разнася се, разпространява се: **~ily se pověsti, že ...** разнасяха се слухове, че ... **3.** обикн. третол. мн. **-í se** (кат.; -) мъкнат се, влачат се, точат се един след друг (някъде): **~ili se na schůzi** мъкнеха се, точеха се на събрание; **děti se ~ily do školy** децата се влачеха едно след друго към училището

trpaslic|e, -e ж. женá-джуджѐ

trpaslič|í, -í, -á, -é малко остар. **trpaslick|ý, -á, -é** **1.** който се отнася до джуджѐ **2.** експр. дрѐбен, нисичък: **~í vzrůst** мед. биол. дрѐбен рѐст, пигмѐйски рѐст; **~í hvězda** астр. звезда-джуджѐ; **bříza ~í** бот. нискостѐблена бреза

trpaslík, -a м. **1.** джуджѐ, гном: **Sněhurka a sedm ~ů** Снежáнка и седемтѐ джуджѐта **2.** експр. обикн. пейор. джуджѐ, пигмѐй **3.** експр. фирма-джуджѐ, малка фирма

trpce нар. горчиво, горѐстно: **~ chutnat** ймам горчив вкѐс; горчив сѐм на вкѐс; **~ být zklamán** експр. горчиво сѐм разочаровán; **~ litovat** експр. горчиво съжالياвам

trpělivě нар. търпеливо, с търпѐние

trpělivost, -í ж. търпѐние, търпеливост: **svatá, andělská, božská** ~ ангелско търпѐние; **ozbrojit se, obrnit se ~í** въоръжá се, запася се с търпѐние; **mít s někým ~** търпелив сѐм към някого; **došla mi, přešla mě (už) všechna** ~ изгѐ-

бих (всичкото си) търпѐние; **jen ~!** търпѐние! **търпѐнисмемийката! ♦ ~přináší uženo-** **словаца** с търпѐние (и трѐд) всичко се постига

trpěliv|ý, -á, -é търпелив: **~á povaha** търпелив характер; **bud'(te) ~ý!** ймай(те) търпѐние!

trp|ět, -ím несл. **1.** страдам, измѐчвам се: **~ět tělesně i duševně** страдам физически и душевно; **~ět pro pravdu** страдам за правдата; **~ět svou vinou** страдам по своя вина **2.** (čít) страдам (от болест и под.): **~ět revmatizmem** страдам от ревматизъм; **~ět nespavostí** страдам от безсъние; **~ět komplexem méněcennosti** страдам от комплекс за малоцѐнност **3.** (со) търпя, понáсям (нещо): **~ět příkoří** понáсям обиди; **~ět nouzi** страдам от недоимък; бѐдствам; мизѐрствам; **~ět hlad** гладувам; **~ěli ji mlčky mezi sebou** търпяха я мълчаливо помеждѐ си **4.** (со) търпя, допускам, разрешавам (нещо): **to ti ~ět nebudu!** няма да търпя това (от твоя страна)! няма да ти позволя това! **nebudu ~ět žádné hádky** няма да допусна никакви разправи **5.** (на кохо, на со) ймам слабост, изпитвам симпатия (към някого, към нещо); обичам (някого, нещо): **~ět na odpolední kávičku** ймам слабост към следобедното кафѐнце

trpitel, -e м. страдалец, мъченик

trpitelk|a, -у ж. страдалка, мъченица

trpitelsky нар. страдалчески, мъченически: **tvářit se ~** давам си вид на мъченик, пръва се на мъченик

trpitelsk|ý, -á, -é страдалчески, мъченически

trpk|nout, обикн. третол. -ne несл. стáва горчив, вгорчáва се, загорчáва: **vino léty ~ne** с годините виното стáва горчиво; **úsmev mu ~ne na rtech** прен. усмивката замрѐзва на устните му

trpkost, -i ж. **1.** тръпчивост, стипчивост, горчивина: **~ vína, čaje** горчивина на вино, на чай; **~ zklamání** експр. горчивина на разочарование **2.** обикн. мн. **trpkost|j, -í** неприятности, горѐсти: **život se všemi ~mi a bolestmi** живѐтсвѐткѐмгорѐслиболки ♦ **vyřít kalich ~i, hořkosti až do dna** изпия до дѐно горчивата чáша

trpk|ý, -á, -é **1.** тръпчив, стипчив: **~é víno** стипчиво вино **2.** прен. експр. горчив, горѐстен: **jíst ~ý chléb** вода тежък живѐт; **~ý osud, úděl** горѐстна съдба, тежка ѐрис; **~é zklamání** горчиво разочарование; **~á škola života** суровото училище на живѐта; **~é vyučítky** горчиви úпреци

trpně нар. пасивно, безучáстно, равнодушнo: **~ něco snašet** равнодушнo понáсям нѐщо; **~ k něčemu přihlížet** безучáстно наблюдавам нѐщо

trpn|ý, -á, -é 1. пасивен, безучастен, равнодушен: **~ý postoj k něčemu** пасивно отношение към нещо; **~ý odpor** пасивна съпротива
2. език. страдателен, пасивен: **~ý rod** страдателен залог; **~é přičestí** страдателно причастие; **~á vazba** пасивна конструкция
trs, -u м. 1. чим: **~ trávy** чим трева 2. корен, тѹфа (*трєвисто растение*) 3. сноп: **~ karamfiátů** сноп карамфили 4. грозд, чепка: **~ banánů** чепка банани
trubač, -e м. трѹбач
trubadúr, -a м. трубадѹр
trub|ec, -ce м. зоол. пчел. тѹртей
trubic|e, -e ж. анат. трѹбичка, трѹба: **dýchací** ~е дихателна трѹба; **trávicí** ~е хранопровод; **močová** ~е пикочопровод; **Eustachova** ~е Евстахиева трѹба
trubič|ka, -y ж. умал. трѹбичка, трѹбичка
trub|ka, -y ж. 1. трѹба, трѹбичка 2. муз. тромпѹт: **hrát na ~u** свиря на тромпѹт
trubkov|ý, -á, -é 1. трѹбен: **~á konstrukce** трѹбна конструкция; **~é lešení** трѹбно скѹле; **~ý závit** техн. трѹбна резба 2. муз. който се отнася до тромпѹт: **~é sólo** соло за тромпѹт
truc, -u м. разг. инат, упорство: **udělat něco z ~u** направя нещо напѹк, от инат; **jako na ~** като напѹк, сякаш напѹк
truck I [trak], -u м. авт. спорт. 1. влекач, мощен камион 2. състезателен автомобил
truck II [trak] неизм. прил. който се отнася, който е предназначен за (мощни) камионни-влекачи: **~ servis** сервиз за камионни-влекачи
truc|ovat, -uji/разг. -uju неск. разг. инатя се, упорствам
trucovitě нар. разг. упорито, вироглаво, инатчийски
trucovitost, -i ж. разг. упорство, инат
trucovit|ý, -á, -é разг. упорит, вироглав, инатчий
trud|it se, -ím se неск. (-; čít) книж. натѹжавам се, опечалявам се, измѹчвам се, тормозя се (*от нещо*)
trudnomyslně нар. книж. меланхолично, унило
trudnomyslnost, -i ж. книж. меланхолия, тѹга, униние
trudnomysl|ný, -á, -é книж. меланхоличен, скрѹбен, печален, тѹжен, унил
trudn|ý, -á, -é книж. скрѹбен, печален, тѹжен, мрачен, нерадостен: **~é, neradostné dětství** тѹжно, нерадостно детство; **~á perspektiva** мрачна перспектива; **~é dojmy** нерадостни впечатления
trudovin|a, -y ж. пѹпчивост, екзѹма, по-рядко мед. акнѹ
trudovit|ý, -á, -é по-рядко **trudovat|ý, -á, -é** пѹпчив: **~ý obličej** пѹпчиво лице

truhl|a, -y ж. 1. ракла, сандѹк, ковчѹг 2. остар. ковчѹг (*погребален*)
truhlárn|a, -y ж. дърводѹлница, дърводѹлска работилница
truhlář, -e м. дърводѹлец, столар
truhlařin|a, -y ж. дърводѹлство, столарство
truhlař|it, -ím неск. разг. занимавам се с дърводѹлство, със столарство; работя като дърводѹлец
truhlářsk|ý, -á, -é дърводѹлски, столарски: **~á dílna** дърводѹлска работилница; **~á pila** банциг
truhlářstv|í, -í ср. 1. дърводѹлство, столарство 2. дърводѹлска работилница
truhlic|e, -e ж. остар. сандѹк, касѹтка, кутия, ковчѹг, ковчѹже
truhlič|ek, -ku м. умал. сандѹче, ковчѹже
truhličk|a, -y ж. умал. сандѹче, касѹтка, ковчѹже
truhlík, -u м. сандѹче: **~ na květiny** сандѹче за цветя
truchlíc|í, -í, -í в съчет. **~í pozůstalí** опечалѹени близки
truchl|it, -ím неск. (-; nad kým, nad čím; pro koho, pro co; pro kom, pro čem) скрѹбя, тѹгѹвам, тѹжа (*за някого, за нещо; заради някого, заради нещо*): **~it nad smrtí otce** скрѹбя за смъртта на баща си; **~it po matce a otci** тѹгѹвам за покойните си майка и баща
truchlivě нар. скрѹбно, печално, тѹжно
truchlivost, -i ж. скрѹб, печал, тѹга
truchliv|ý, -á, -é скрѹбен, печален, тѹжен: **~á zpráva** скрѹбно извѹстие, скрѹбна вѹст
truchlohr|a, -y ж. остар. лит. трагѹдия
trulant, -a м., **trumber|a, -y** м. и ж. разг. експр. тѹпак, простак, глупак, дрѹвник, будала
trumbera вж. **trulant**
trumf, -u/експр. -a м. картоигр. коз: **vynášet ~** хвѹрлям коз, играя коз; **vyhodit poslední ~** израсфисоват
všechny ~y държа всички козѹве в ръцѹте си
trumf|nout, -nu св. картоигр. 1. хвѹрля коз 2. (*koho, co*) прецакам, надиграя (*някого*); разваля (*нещо*): **~nout někoho** прен. експр. взѹма връх над някого; надиграя, прецакам някого
trumf|ovat, -uji/разг. -uju неск. картоигр. 1. хвѹрлям коз, играя коз, цакам 2. (*koho, co*) прецаквам, надигравам (*някого*); развалям (*нещо*): **~ovat někoho** прен. експр. взѹмам връх над някого; надигравам, прецаквам някого
trumfov|ý, -á, -é картоигр. който се отнася до коз: **~é eso** асѹ – коз
trumpet|a I, по-рядко trompet|a, -y ж. малко ~~ацмѹтѹ~~
trumpet|a II, -y м. и ж. разг. експр. глупак, ахмак

trumpetista, *по-рядко trompetista* [-ty-], -у м. тромпетист

trumpetov|ý, -á, -é който се отнася до тромпѐт: ~é sólo со́ло за тромпѐт

trůn, -u м. трон, престол: **následník** ~u престолонаследник; **vstoupit na** ~ възкача се на престола, възцаря се; **vzdát se** ~u откажа се от престола, абдикирам; **sesadit, svrhnout z** ~u сваля от престола

trůn|it, -ím *несв.* 1. *книж.* седя на трон, на престол 2. *експр.* господствам, царувам

trůnn|í, -í, -í тронен: ~ řeč тронно слóво

trup, -u м. 1. торс, туловище, тяло (*на човек*) 2. корпус, тяло: ~ letadla корпус на самолет; **lodní** ~ корпус на параход

trus, -u м. фъшкя, курешка

truskav|ec, -ce м. 1. в съчет. **rdesno** ~ec, ~ec **ptačí** бот. пача тревà (Polygonum aviculare) 2. в съчет. **jahodník** ~ec вид ягода (Fragaria moscata)

trust [tra-], **trast, -u** м. *икон.* трѐст

trvac|í, -í, -í в съчет. ~í sloveso *език.* дуративен глагол

trval|á, -é ж. *разг.* трайно кѐдрене

trvale нар. трайно, постоянно, завинаги: ~ se usadit v městě установя се в градà за постоянно

trval|a, -u ж. *град.* многогодишно растѐние

trvalost, -i ж. трайност, постоянност, продължителност

trval|ý, -á, -é 1. постоянен: ~é bydliště постоянно местожителство; ~é napětí постоянно напрежение; ~é zaměstnání, působíště постоянно месторабота; ~é vízum постоянна виза; ~ý chrup *анат.* постоянни зѐби; ~ý magnet *физ.* постоянен магнит 2. траен, устойчив, здрав, продължителен: ~á hodnota непреходна стойност; ~á ondulace трайно кѐдрене; ~ý mír траен мир; ~á (stálá) neutralita *юрид.* траен неутралитѐт; ~á deformace *техн.* трайна, остатъчна деформация

trván|í, -í ср. 1. траене, продължителност 2. съществуване

trvanlivě нар. трайно, здраво, издръжливо

trvanlivost, -i ж. трайност, здравина, издръжливост

trvanliv|ý, -á, -é траен, здрав, издръжлив: ~ý salám сѹх салàм; ~é pečivo сѹхи слàдки; málo ~ý нетраен, малотраен

trv|at, -ám *несв.* 1. трая, продължавам: **cesta** ~ala dvě hodiny пътуването трая два часа; **krize stále ještě** ~á кризата все още продължава; **ne~alo dlouho (a vrátil se)** не мина много време (и той се върна); ~alo chvíli (než přišla) измина известно време (докато тя

дойде); **to to ~á!** ех, че бавно върви! **to ti to ~á!** *поговорка* нищо не è вѐчно 2. (*на џет*) постоянавам (*в нещo*); държà (*на нещo*); не отстъпвам (*от нещo*); упорствам (*за нещo*): ~at na svém настоявам на свòето; **ne~ám na tom** не държà на това

trychtýř, -e м. *разг.* фуния: ~ po bombě *прен.* *журнал*

~em do hlavy наляя на някого нещo с фуния в главата

tryl|ek, -ku м. трѐли

trylk|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* заливам се в трѐли, лѐя трѐли

trysk, -u м. галòп, кариѐр, лѹдо бягане: **klus přechází v** ~ трѐсът преминава в галòп, в кариѐр; **pustit koně** ~em пу́скам ко́ня в галòп; **utíkat** ~em бягам с всички сили, ко̀лкото ми държàт краката

trysk|a, -y ж. *техн.* дѹза, сопло: **hnací** ~a реактивна дѹза

tryskáč, -e м. *разг. авиац.* реактивен самолет

trysk|at, обикн. третол. -á *несв.* бляка, избляква, струй: **krev** ~á z rány кръвта бляка от раната; **z očí jí ~ají slzy** от очите ѝ блякат сълзи; **odstraňovat korozi** ~áním отстранявам корозия (чрез прѐскане) със силна струя

tryskem нар. светкавично, много бързо

tryskov|ý, -á, -é реактивен: ~ý motor *техн.* реактивен двигател; ~é letadlo *авиаци.* реактивен самолет; ~ý stav *текст.* безсòвалков стан

trýz|eň, -ně ж. страдание, мъчение, терзание, мъка: **způsobit** ~eň причиня мъка

tryzn|a, -u ж. траурно тържество; поклонение; панихида, помен

trýznitel, -e м. мъчител, изтезател

trýzn|it, -ím *несв. (koho – вин.)* мъча, измъчвам, терзàя (*някого*): ~í ho výčitky svědomí измъчват го угризения на съвестта

trýzniv|ý, -á, -é мъчителен, терзàещ

tržb|a, -u ж. печàлба, приход, сбор, оборòт (*от продажба*): **denní** ~a днѐвен оборòт; **spočítat** ~u изчисля, пребрòя оборòта; **odvádět** ~u реализирам печàлба; **hrubá** ~a брѹтен приход, брѹтен оборòт

tržiš|t|ě, -ě ср. *остар.* тържище, пазàр, пазàрен площад

trž|it, -ím *несв. (za co; z čeho)* изкарвам, придобивам, спечелвам (*от търговия*)

tržn|í, -í, -í пазàрен, пазàрски, търгòвски, продажен: ~í cena продажна, пазàрна ценà; ~í obilí зѐрно за продан; ~í vztahy *икон.* пазàрни отношения; ~í ekonomika *икон. полит.* пазàрна иконòмика; ~í hospodářství *икон. полит.* пазàрно стопàнство, пазàрна иконòмика

tržnic|e, -e ж. хали, покрит пазър; безистен
tržn|ý, -á, -é в съчет. ~ **á rána** мед. рана от разкъсване

třap|ec, -ce м. пискюл

třapeč|ek, -ku м. умал. пискюлче

třasák, -u м. „тръсак“ (чешки народен танц, подобен на полката)

třasavka вж. **třesavka**

třás|eň, -ně ж., ресна, обикн. мн. **třás|ně, -ní** ресни: **ubrus s ~němi** покривка с ресни

třaskat вж. **třeskat**

třaskav|in|a, -y ж. взривно вещество; експлозив

třaskav|ý, -á, -é 1. взривен, гърмящ, избухлив, експлозивен: ~ **á látka** избухливо вещество; експлозив; ~ **ý plyn** хим. гърмящ газ; ~ **á rtuť** хим. гърмящ живак 2. оглушителен: ~ **á rána** оглушителна експлозия

třasknout, třaskot вж. **třesknout, třeskot**

třaslavě, по-рядко třeslavě нар. треперецо, с треперене: ~ **mluvit** говоря с треперещ глас

třaslav|ý, по-рядко třeslav|ý, -á, -é треперлив, треперещ: ~ **hlas** треперещ глас

třásniv|ý, třásňov|ý, -á, -é реснист; който е с ресни

třasořitk|a, -y ж. 1. зоол. стърчиопашка (Motacilla) 2. и м. прен. бълза, страхливка; бълзлю, бълзливец, страхопъзлю, страхливко

třást, třesu нескв. 1. (кът, čím; s kút) треса, разтърсвам, друсам, раздрусвам (някого, нещо): ~ **stromem** разтърсвам дърво; **třásla spáčem, až ho probudila** тя разтърсваше спящия, докато го събуди 2. (со) бруля, изтръсквам (нещо): ~ **ovoce** бруля плодовѐ; ~ **sníh z kabátu** изтръквам сняг от палто 3. обикн. третол. **třese** (кът, čím) тресѐ (нещо); втриса (някого); ка̀ра (някого) да трепѐри; разтрепѐрва, тресѐ (някого): **třese jím zima** той трепѐри от стѹд; **třese jím horečka** тресѐ го, втриса го; той има треска; **třese jím pláč** той се тресѐ от плач

třást se, třesu se нескв. 1. (чим) треса се, трепѐря (от нещо): ~ **se zimou, zlostí, nedočkavostí** трепѐря от стѹд, от яд, от нетърпѐние; ~ **se na celém, po celém těle** цялото ми тяло трепѐри; цялият/цялата трепѐря; **křičí, až se okna třesou** така крещи, че чак прозорците дрънчат; **odpovídat třesoucím se hlasem** отговарям с трепѐщицѐ

třep|eň, -ě ж. трепетлика; **všechno se ve mně třese, celá se z toho třesu** цялата трепѐря от това 2. (před kút, před čím; o koho, o co) трепѐря (пред някого, пред нещо; от някого, от нещо); трепѐря (за някого, за нещо, над някого, над нещо): **všichni se před ním třesou** всички трепѐрят пред него; ~ **se o zdravý dítěte** трепѐря

над здравето на детѐто (си) 3. (na koho, na co) прен. експр. умирам, душа давам (за някого, за нещо): **dítě se na matku jen třese** детѐто умира за майка си; ~ **se na peníze** душа давам да при

цѐпя кòсъма на двѐ; трепѐря над стотинката

třeba I нар. предикативно в съчет. **je třeba** (с инф.) трѐбва (да...); нужно е (да...); има нужда (от...; да...): **je ~ říci, poznamenat, že ...** трѐбва да се каже, да се отбелѐжи, че ...; **není ~ se obávat** няма нужда да се опасяваме; не трѐбва да се опасяваме; **nebylo ho tam** ~ там нямаше нужда от него; **nemocnému je ~ okamžitě pomoci** болният се нуждаѐ от незабавна помощ; **je ~, abys přišel včas** трѐбва да дойдеш наврѐме; **lékař přišel, kdykoli bylo** ~ лекарят идваше винаги, когато имаше нужда от него; **bude-li ~, přijdu znovu** ако потрябва, в слѹчай на нужда да ще дойда пак; **není ~** не трѐбва, не ѐ нужно

třeba II, třebas част. даже, дори, да кажем, да речѐм, може, например, (па) мак̀ар (и да...), ако щѐте, (пък) ако щѐ, защò нѐ (за подчертаване, за безразличие, за евентуалност, за неувереност, за неопределеност и под.): **vydrží nad knihou ~ celý den** той/тя е готов/готова да седи над книгата и цял ден; **ať tam jde ~ Jana** нека там да отиде, да кажем, Яна; **Jan nepřišel – je ~ nemocný** Ян не дойдѐ – може да е болен; **tak já ~ přijdu** (тогава) може и да дойда; **začneme ~ zítra** може да запòчнем например ѹтре; **zeptám se, ~ mi někdo poradí** ще попитам, (пък) може някой да ме посъветва; ~ **na to zapomněl** може да е забравил (за това); ~ **je to pravda** (пък) може и да е истина; **máme výborné pracovníky, jako ~ pan Novák** имаме отлични работници, като например г-н Нòвак; **řekněte ~, že nejsem doma** кажѐте, ако щѐте, че не сѐм у дом̀а; **půjdu s vámi ~ hned** може да трѐгна и ведна̀га с вас; **koupím ho, ať to stojí ~ tisícovku!** ще го купя, пък ако щѐ да струва и хиляд̀арка! **půjdeme do kina? – ~** ще идем ли на кино? – ами добрѐ; защò нѐ? може да отидем

třebaže, třeba III с̀юз в̀преки че; мак̀ар че, мак̀ар и да; независимо от това, че...; акò и да: **usmál se, ~ mu nebylo do smíchu** той се усмихна, мак̀ар че не му бѐше до с̀мѐх; **šel pěšky, ~ ho bolely nohy** той вървѐше, той трѐгна пеш̀а, в̀преки че го боля̀ха крак̀ата; ~ **je mladý, má velké zkušenosti** независимо от това, че е млад, той има голям опит

třec|í, -í, -í 1. техн. триѐщ се, т̀ркащ се, фрикциионен: ~ **í plocha** повѐрхност на триѐне; триѐща се повѐрхност; ~ **í spojka** фрикциионна м̀уфта 2. в съчет. ~ **í ručník** хавлиена к̀рпа

třemen *вж.* třmen

tře|ň, -ně *м. бот.* крачѐ, пѣнче (на гѣба)

tře|ň|í, -í *ср. 1. физ. техн.* трѣене: **statické ~í** статично трѣене; **valivé ~í** трѣене при търкаляне; **vnitřní ~í** вѣтрешно трѣене **2. в съчет. ~í ryb** биол. хвѣрляне на хайвѣр от рѣбите, мрѣстене на рѣби

tře|ň|ce, -ce *ж., обикн. мн.* tře|ň|ce, -c раздѣри, кавгѣ, спѣрове, търкания: **vyvolávat ~ce** предизвиквам раздѣри, търкания; **mít ustavičné ~ce se ženou** вода вѣчни кавгѣ с женѣ си

tře|ň|ý, -á, -é **1.** трит, стрит, търкан **2. готв.** кѣксов, козунѣчен: **~é těsto** кѣксово тестѣ; **~á bábovka** кекс **3. език.** фрикативен: **~á souhláska** фрикативна съгласна

tře|p|at, -u/-ám *несв. (кѹт, љит, по-рядко s кѹт, s љит)* разтѣрвам, дрѹсам, разклащам, раздрѹсам (някого, нецо); махам, пляскам (с нецо): **~at křídly** махам, пляскам с крилѣ; **~at rukama** размахвам рѣцѣ; **~at spácem** разтѣрвам спящ (човѣк); **~at roztokem v láhvi** разклащам разтѣвр в бутѣлка

tře|p|at se, -u se/-ám se *несв. (љит)* развѣвам се, плющѣ, мѣтам се, трептѣ, трепѣра (от нецо): **prapory se ~aly ve větru** знаменѣта се развѣваха, плющѣха на вѣтѣра; **ryba se ~e v síti** рѣбата се мѣта в мрѣжѣта; **~at se zimou, strachem** *експр.* трепѣра от стѹд, от стрѣх; **~át se v něčí síti** *прен.* мѣтам се в нѣчии мрѣжи

tře|p|ení, -í *ср. събир.* реснѣ

tře|p|et|at, tře|p|ot|at, -ám *несв. (љит)* махам, размахвам, развѣвам, разклащам (нецо), пляскам (с нецо)

tře|p|et|at se, tře|p|ot|at se, *обикн. третол.* -á se *несв.* развѣва се, трептѣ, плющѣ, трепѣри

tře|p|etav|ý, tře|p|otav|ý, -á, -é **1.** треперлив, трепетлив, трѣпкащ, плющѣщ **2.** блещѹкащ, мѣгаш

tře|p|it, -ím *несв. (со)* **1.** нищѣ, разнищвам (нецо) **2.** орѣфвам (нецо)

tře|p|it se, *обикн. третол.* -í se *несв.* **1.** нищѣ се, разнищва се **2.** орѣфва се

tře|p|nout, -nu *св. (кого, со)* шлѣпна, плѣсна (някого, нецо): **~nout dítě přes ruce** плѣсна детѣ през рѣцѣте

tře|p|otat (se), tře|p|otavý *вж.* tře|p|etat (se), tře|p|etavý

tře|sav|ka, *по-рядко třasavka*, -y *ж.* трѣпки, трѣска: **dala se do mě ~a** втрѣсе ме, разтрѣсе ме

тѣтрѣсѣ ◆ тѣтрѣсѣ ◆
дрѣн ѣрина; прѣзни прѣказки

tře|sk|at, *по-рядко třaskat*, *обикн. третол.* -á *несв. експр.* трѣска, прѣщи, пѹка, гѣрми: **salvy z pušek ~aly** гѣрмѣха орѣдѣйни залпове

tře|sk|nout, *по-рядко třasknout*, *обикн. третол.*

-ne *св. експр.* изтрѣщи, трѣсне, гѣрмне, пѹкне:

~lo několik výstřelů гѣрмнаха нѣколко ѣзстрела

tře|skot, *по-рядко třaskot*, -u *м.* трѣськ, гѣрмѣж, пѹкот: **~ zbraní** пѹкот на орѣжѣя; **dveře se s ~em zavřely** вратѣта се затѣври с трѣськ

tře|skut|ý -á, -é *в съчет.* **~ý mráz** голям стѹд; лѹт мрѣз; **~á zima** сурѣва зѣма

tře|slavě, tře|slavý *вж.* tře|slavě, tře|slavý

тѣтрѣслѣ ◆ тѣтрѣслѣ ◆
~a na dortu черѣшката вѣрху тѣртѣта, нѣхубавото нѣщо, вѣрхѣт на сладѣлѣда

tře|š|eň, -ně *ж. бот.* черѣша, черѣшово дѣрѣво (Cerasus)

tře|š|ň|ě, -ě *ж.* **1.** черѣша (плод) **2.** черѣша (дѣрѣво)

tře|š|ňovic|e, -e *ж.* черѣшовка, черѣшов ликѣвр

tře|š|ňovk|a, -y *ж.* **1.** черѣшова градѣна **2.** черѣшовка, черѣшов ликѣвр

tře|š|ňov|ý, -á, -é черѣшов: **~ý koláč** сладкиш с черѣши; **~á alej** черѣшова алѣя

tře|š|tidl|o, -a *ср. експр.* вѣтѣрничав, смѣхнат, откѣчен (човѣк); фантазѣвр; пѣрко

tře|š|t|it, -ím *несв.* **1.** бѣлнѹвам: **~it v horečce** бѣлнѹвам в трѣска **2. (љит) експр.** лѹдѣя, шѹрѣя (от нецо): **~it nadšením** лѹдѣя от вѣзтѣрг; **co ~iš?** какѣво те прихѣваща? **3. в съчет.** **hlava mi ~í, v hlavě mi ~í** *безл.* главѣта ми се прѣска, цѣпи **4. в съчет.** **~it očima** *по-рядко ~it očima (kat, na koho)* пѹля, блѣщѣ очѣ (срѣщѹ някого)

tře|š|tiv|ý, -á, -é бѣлнѹващ, подлѹдѣващ: **~á bolest hlavy** ужѣсно главѣболие; **~á radost** *прен.* подлѹдѣваща рѣдѣст

tře|t|í, -í, -í *числ.* трѣти: **po ~í/potřetí** за трѣти пѣт; **za ~í** трѣто (при изброяване); **na ~ím místě** на трѣто мѣсто; **chodí do ~í třídy** тѣй/тѣя е ученик/ученичка в трѣти клѣс; **o ~í hodině** в трѣ часа; **už jde na ~í (hodinu)** приближава трѣ часа; **dnes je ~ího** днѣс е трѣти (трѣто число в месеца); **~í mocnina** *мат.* (на) трѣта стѣпен, (на) кѹб; **~í odmocnina** *мат.* кѣрен трѣти, кѣрен кубѣчески; **~í pád** *език.* трѣти падеж, дѣтелен падеж; **~í stupeň** *език.* превѣзхѣдна стѣпен (на прил., на нар.); **~í osoba** *език. юрид.* трѣто лицѣ; **~í (rychlostní) stupeň** *техн.* трѣта скѣрѣст; **~í říše** *истор.* Трѣтият Рѣйх; Рѣйхѣт; нацистка Гермѣния; **~í svět** *публ.* Трѣтият свѣт, развѣващѣте се странѣ; **~í pohlaví** *публ.* трѣтият пѣл, хѣмосексуалистѣте; **~í věk** *публ.* трѣта(та) вѣзраст;

тѣтрѣтѣ ◆ тѣтрѣтѣ ◆
тѣтрѣтѣ ◆ тѣтрѣтѣ ◆
ку ѣмам свѣденѣя от трѣта рѣка; **ryba a host**

~í den smrdí *пословица* рѣба и гѣст не сѣ драги пѣвече от трѣ дни, не траят пѣвече от трѣ дни; всѣко прекалѣно дѣлго гѣстѹване е неприятно

тѣтрѣтѣ ◆ тѣтрѣтѣ ◆
~e všeho dobrého *поговорка* а) данѣ на трѣтиѣ

път всичко бѣде добрѣ **б**) до трѣтия път всичко се оправя, всичко ще бѣде нарѣд

třetihorn|í, -í, -í геол. третичен, мезозойски: ~**í doba** мезозойска ера

třetihor|y, -r ж. само мн. геол. терциѣр, мезозой, третичен период, мезозойска ера

třetin|a, -y ж. една трѣта част, една третина: **první, druhá, třetí ~a** спорт. пѣрва, втѣра, трѣта третина (на хокеен мач); **obranná ~a** спорт. отбранителна зѣна; наказателно полѣ

třetinov|ý, -á, -é който се отнася до една трѣта: ~**á menšina** малцинство (от) една трѣта

třezalk|a, -y ж. бот. жѣлт кантариѣн (Нурегисум)

tři, род. tři числ. три, трѣма: ~ **hodiny** три часа; ~ **kroky** три крачки; ~ **roky** три години; **během tři let** в течѣние на три години; ~ **čtvrtě** три четвѣрти; ~ **čtvrtě na ~** три (часа) без четвѣрт; ~ **sta** триста; **byť o třech pokojích/se třemi pokoji** тристаѣн апартамент; **brát schody po třech** вземам по три стѣпала; ~ **bratři** трѣма брѣта; **ve třech** (по) трѣма; трѣма(та); трѣ(те); **seřad'te se po třech** стройте се по трѣма; ~ **třezavice** ягода-ям, работя за трѣма; **udělat něco, než by ~/do tři** **napočítal** направа нешто за нула време

třiadvacet числ. дваѣсет и трѣ

třiařkov|ý, -á, -é триаѣктен, триаѣктов; който е в три дѣйствиа

třibarevný вж. **trojbarevný**

třib|it, -ím несл. (со) усвѣршенствам, шлифѣвам (нещо): ~**it si paměť** упражнявам паметта си; ~**it názory** избѣястрам възгледите си; ~**it jazyk** шлифѣвам езика си; ~**it vkus** изтънчвам вкуса си

třibodov|ý, -á, -é тритѣчков; който се отнася до три тѣчки

třicátnic|e, -e ж. женѣ на тридесет години; тридесетгодишна женѣ

třicátník, -a м. човѣк на тридесет години; тридесетгодишен мѣж

třicát|ý, -á, -é числ. тридесѣти, тридесѣти: **dnes je ~ého** днес е тридесѣти (тридесѣто число в месеца)

třicater|ý, -á, -é числ. който е от тридесѣт вида; който е представен в тридесѣт вида

třicet **ho za ~ stříbrných** продам някого за тридесѣт сребърника

třicetidenn|í, -í, -í тридесѣтднѣвен

třicetilet|ý, třicítilet|ý, -á, -é тридесѣтгодишен

třicetiminutov|ý, třicítiminutov|ý, -á, -é тридесѣтминутен: ~**ý pořad** тридесѣтминутно предаване, тридесѣтминутна програма

třicetin|a, třicítin|a, -y ж. тридесѣтина, тридесѣта част, една тридесѣта

třicetinásob|ek, třicítinásob|ek, -ku м. тридесѣткратно количество, тридесѣт пѣти по-голямо количество

třicetinásobn|ý, třicítinásobn|ý, -á, -é мат. тридесѣткратен, тридесѣт пѣти по-голям

třicetistránkov|ý, třicítistránkov|ý, -á, -é който съдържа тридесѣт страници

třicetistupňov|ý, třicítistupňov|ý, -á, -é тридесѣтградусов

třicetkrát числ. нар. тридесѣткратно, тридесѣт пѣти

třiciferný, třicípý, třicíti- вж. **trojciferný, trojčipý, třiceti-**

třicítka, -y ж. обикн. разг. тридесѣторка, тридесѣтица: **jet ~ou a** пътувам с № 30 **б**) пътувам, карам с 30 км/ч; **táhne mu na ~u** тѣй гѣни, приближава тридесѣтѣ (години)

třičlenný вж. **trojčlenný**

třičtvrtěcn|í, -í, -í който е в размер три четвѣрти: ~**í takt** муз. такт три четвѣрти; ~**í kabát** късо горно палтѣ; полушубка; ~**í rukáv** три четвѣрти рѣкав

třičtvrtinov|ý, -á, -é който се отнася до три четвѣрти: ~**á většina** мнозинство от три четвѣрти (от гласѣвете)

tříd|a I, -y ж. 1. класа: **dělnická ~a** работническа класа; **vládnoucí ~a** управляваща, господстваща класа 2. клас, категория, разряд, класа, стѣпен: **věková ~a** възрастова категория; ~**a (mechů, ptáků, savců)** бот. зоол. клас (мѣхове, птици, бѣззѣйници); **mzdová, platová ~a** клас, категория (на заплатата); **výkonostní ~a** спортен разряд; **první, druhá ~a (ve vlaku)** пѣрва, втѣра класа (във влак); **ka-bina první ~y** каѣта пѣрва класа; **Řád bílého lva první ~y** орден „Бѣл лѣв“ пѣрва стѣпен; **slovesná ~a** език. глаголно спрежение 3. качество, сорт, категория: **zboží první (jakostní) ~y** стока пѣрво качество; **restaurace druhé cenové ~y** ресторант втѣра категория 4. класа, категория: **houslista světové ~y** цигулар от светѣвна класа 5. клас (в училище): **žák první ~y** пѣрвокласник; **postoupit do vyšší ~y** премѣна в по-горен клас 6. класна стѣя

tříd|a II, -y ж. булевард, главна улица

tříděn|í, -í ср. класифициране, разпредѣляне, сортиране: **desetinné ~í** десѣтична система за класификация

třidenn|í, по-рядко trojdenn|í, -í, -í триднѣвен

třídící|í, -í, -í 1. сортировѣчен, разпредѣлителен: ~**í stroj** сортировѣчна машина; ~**í zařízení** разпредѣлително, сортировѣчно устройство 2. класификационен: ~**í princip** класификационен принцип

třídící, -í, -í **1.** сортираш, разпределящ: ~í **pracovník** разпределител, сортировач, сортировчик **2.** класифицираш
třídíč I, -e *м. одуш.* сортировач, сортировчик
třídíč II, -e *м. неодуш. техн.* сортировач, класификатор, сортировъчна машина: **děrnó-štítkový** ~ класификатор с перфокарта; ~ **rudy** минно рудоотделител; ~ **brambor** земед. сортировач на картофи
třídíčk|a I, -y *ж.* сортировачка
třídíčk|a II, -y *ж. техн.* сортировъчна машина, сортировач
třídilný *вж.* **trojdilný**
třídír|a, -y *ж.* сортировъчен цех, сортировъчна
třídít, -ím *несв. (со)* класифицирам, сортирам, разпределям (*нещо*)
třídě *нар.* класово, в класово отношение: ~ **uvědomělý** класово осъзнат
tříd|í I, -í, -í **1.** класов: ~í **boj** класова борба; ~í **rozpory** класови противоречия **2. учил.** класен: ~í **učitel** класен ръководител, наставник; ~í **kniha** (класен) дневник
tříd|í II, -ího *м.* класен ръководител, наставник; класен
tříd|í III, -í *ж.* класна ръководителка, наставница; класна
třídnic|í, -í *ср.* класно ръководство, наставничество
třídnost, -i *ж.* класовост
třídobý *вж.* **trojdobý**
třífázov|ý *вж.* **trojfázov|ý**
tříhlas, **tříhlas(n)|ý**, **tříhlavý** *вж.* **trojhlas**, **trojhlas(n)|ý**, **trojhlavý**
tříhodinov|ý, *по-рядко* **trojhodinov|ý**, -á, -é *три часа*
tříhranný *вж.* **trojhranný**
tříkilov|ý, -á, -é *трикилограмов*
tříkolka, **tříkolov|ý** *вж.* **trojkolka**, **trojkolov|ý**
tříkorun|a, -y *ж. остар.* банкнота или монета от три крони
tříkrát *числ. нар.* три пъти, трикратно; *остар.* трижди: ~ **dvě je šest** три по две е (равно на) шест; ~ **více** три пъти повече; ~ **tolik** три пъти повече; три пъти по толкова
třílampov|a, -y *ж. разг.* трилампов приёмник
třílampov|ý, -á, -é *трилампов*
třílet|ý, -á, -é *тригодишен*
třílístek, **třílístý** *вж.* **trojlístek**, **trojlístý**
třím|at, -ám *несв. (со)* **книж.** **1.** държа, стискам (*нещо*) здраво **2.** вдигам високо (*знаме и под.*)
tříměsíční, -í, -í *тримесечен*
třímetrov|ý, -á, -é *триметров*
třímilionov|ý [-on/-ón-], -á, -é *тримилионен*
třímínutov|ý, -á, -é *триминутен*
třímístný *вж.* **trojmístný**

třímotorov|ý, -á, -é *тримоторен*
třináct, -i *числ.* **тринайсет**, **тринадесет**
třináctilet|ý, -á, -é *тринайсетгодишен*
třináctin|a, -y *ж.* **тринайсета част**, една **тринадесета (часть)**
třináctk|a, -y *ж.* **тринайсетица**; **тринадесеторка**, номер **тринайсет**
třináctkrát *числ. нар.* **тринайсеткратно**, **тринадесет пъти**
třináct|ý, -á, -é *числ.* **тринайсети**, **тринадесети**
tříneděln|í, -í, -í *триседмичен*
třínoh|ý, **trojnoh|ý**, -á, -é **трикрак**: ~á **stolička** **трикрако столче**; ~ý **podstavec** **триножник**
třínožk|a, **trojnožk|a**, -y *ж.* **1.** **трикрако столче** **2.** **триножник**
třípatrov|ý, *по-рядко* **trojpatrov|ý**, -á, -é **триетажен**
třípokojev|ý, -á, -é **тристаен**
tříposchod'ov|ý, *по-рядко* **trojposchod'ov|ý**, -á, -é **триетажен**
tříprocent|í, -í, -í **трипроцентов**, **трипроцентен**: ~í **úrok** **трипроцентова лихва**
tříproudov|ý, *по-рядко* **tříproud|ý**, -á, -é **трипоточен**; който е с **три платна**, с **три коридора**: ~á **vozovka** **път**, **шосе** с **три платна**
tříramenný *вж.* **trojramenný**
tříroční, -í, -í **тригодишен**
tříroh|ý, -á, -é *в съчет.* ~ý **klobouk** **триъгълна**, **тривърха шапка**
třírozměrnost, **třírozměrný** *вж.* **trojrozměrnost**, **trojrozměrný**
třířadý *вж.* **trojřadý**
třísedadlov|ý, *по-рядко* **trojsedadlov|ý**, -á, -é **триместен**; който е с **три седалки**
tříseln|ý, -á, -é *анат.* **слабинен**; който е локализиран в **слабините**: ~á **krajina** **област (та)** на **слабините**
třísk|a, *по-рядко* **tříšťk|a**, -y *ж.* **1.** **треска**: **na-dělat**, **naštípat třísek** **нацепя трески**; **zadřel jsem si, vrazil jsem si ~u do prstu** **забѝ ми се** **трицапсе** **hluňtlo** **а** **като клечка**; **má peněz jako třísek** **бъкан е с пари**, **гъбав е от пари** **2.** *в съчет.* **kovová ~a** *техн.* **стружка**, **стърготина**
třísk|at, -ám *несв. 1.* (*čím do čeho, na co, o co*) **удрям**, **тряскам**, **блъскам** (*с нещо по нещо*): ~at **pěstí do stolu** **удрям с юмрук по масата**; ~at **dveřmi** **тръшкам**, **блъскам**, **хлопам вратă**; ~at **do klavíru** **блъскам по пианото**; ~at (**se**) **vším o zem** **запокитвам**, **хвърлям всичко на земята**; **kroupy ~ají do oken** **градушката бие по прозорците**; **hrom ~á** **гръмотевицата тътне**, **грохоти**, **боботи** **2.** (*koho čím; do koho, do čeho, čím*) *експр.* **удрям**, **бия**, **налагам** (*някого с нещо*): ~at **koně bičem** **налагам кон/конѝ с бич**

да си тръгне, но в този момент извъннъ теле-
u nich zastavil от време на време се отбиваше при тях **3. в съчет.** ~ **máš!** ~ **máte!** ето! ето (ти)! ето (ви)!; ~ **máš knihu** ето ти книга(та); ~ **máte práček**
práč разг. експр. ето ти на; видиш ли сега; ха сега, де; те ти, булка, Спасовден! **4. като съюз в съчет.** ~ ... ~ **tú** ... **tú**: ~ **šel rychleji**, ~ **pomaleji** той вървеше туй по-бързо, туй по-бавно
tu, tú, tutú междум. туй-туй
tub|a, -у ж. **1.** туба **2.** муз. туба (муз. инструмент)
tuber|a, -у ж. разг. охтика, туберкулоза
tuberáč|a, -у ж. разг. охтичава, туберкулозна жена
tuberák, -а м. разг. охтичав, туберкулозен човек
tuberkulóza, -у ж. мед. туберкулоза: **plicní** ~а белодробна туберкулоза; **kostní** ~а костна туберкулоза
tuberkulózn|í, -í, -í мед. туберкулозен
tubičk|a, -у ж. умал. тубичка
tuc|et, -tu м. дузина: **prodávat v ~tech/na ~tu** продава се дванаят на ~et, **vejde se дванаят do ~tu** такива като него с лопата да ги ринеш
tuctově нар. **1.** сѐрийно, масово: **vyrábět** ~ произвеждам сѐрийно, масово **2. експр.** безлично, посредствено: **vypadat** ~ имам посредствен вид
tuctov|ý, -á, -é **1.** който се отнася до дузина; дузинен **2.** сѐриен, масов, стандартен: ~а **výroba** сѐрийно производство **3. експр.** обикновен; който е със сѐдни способности; безличен, посредствен: ~ý **spisovatel** посредствен, слаб писател
tučnák, -а м. зоол. пингвин (Sphenisciformes): ~ **patagonský** императорски, царски пингвин
tučně нар. **1.** тлъсто, мазно **2. полигр.** чѐрно: ~ **vysázeno** набрано с чѐрен шрифт
tučn|ět, -ím, **3. мн.** -ějí/-í неск. тлъстѐя, дебелѐя, затлъстявам, угоявам се, охранвам се
tučnost, -í ж. **1.** тлъстина, мазнота, охраненост, угоеност; дебелина **2. спец.** масленост (на мляко)
tučn|ý, -á, -é **1.** тлъст, мазен, дебел, охранен: ~é **maso** тлъсто месо; ~é **mléko** маслено, пълномаслено мляко; ~ý **člověk** дебел, охранен човек **2. прен. експр.** дебел, едър, тлъст: ~а **aktovka** дебела, натъпкана чанта; ~é **sousto** тлъст зълък; ~ý **titulek** едро заглавие **3. прен. експр.** тлъст, изобилен, значителен, солиден: ~ý **zisk** тлъста печалба; ~é **zpropitné** солиден бакшиш **4. полигр.** чѐрен (за шрифт): ~é **písmo** чѐрен шрифт
tudíž съюз книж. и така; и тѐй; следователно; знаячи; затова

tudy, разг. **tudyhle** нар. местоим. оттук, през тук, по този път: ~ **chodí málokdo** оттук рядко минава някой; **cesta vede** ~ пътят минава оттук; **jděte** ~ минете оттук; вървете по този път
tuf, -u м. геол. туфа; втвърдена лава: **vulkanický** ~ вулканична туфа
tuh|a, -у ж. минер. хим. графит
tuhle, разг. **tudle** нар. местоим. **1.** (ето) тук; на това място: ~ **bydlím** (ето) тук живѐя; ~ **stávala naše škola** на това място бѐше някога нашето училище; **zašel ~ do toho domu** той се отби в ѐй тази къща **2. в съчет.** ~ **máš**, ~ **máte** ето ти, ето ви: ~ **máš klíče** ето ти ключовете **3.** нѐ-отдавна; тѐзи дни: **víš, co se mi ~ stalo?** знаеш ли каквò ми се случи тѐзи дни?
tuh|nout, -nu неск. застивам, втвърдявам се, вкоравявам се, вкочаня(с)вам се, смръзвам се: **sádra, beton ~ne** гипсът, бетонът се втвърдява; **svaly mu ~nou od práce** мускулите му се вкоравяват от работа; **ruce mu ~nou chladem** ръцете му се вкочаня(с)ват от студ
♦ **ж** (туй) тлъстият жилите (му)
tuhnut|í, -í ср. физ. втвърдяване, застиване: **bod, teplota ~í** точка, температура на втвърдяването
tuhost, -i ж. **1.** твѐрдост, якост, плѐтност, живавост: ~ **materiálu** якост на материал; ~ **límce** твѐрдост на яка **2.** упоритост, неотстъпчивост, ожесточеност: ~ **odporu** упоритост на съпротива
tuhov|ý, -á, -é графитен, графитов
tuh|ý, -á, -é **1.** твѐрд, як, плѐтен, живав: ~ý **límeč** твѐрда яка; ~é **maso** живаво месо; ~é **těsto** твѐрдо, гѐсто забѐркано тесто; ~é **skupenství** физ. твѐрдо състояние; ~ý **láh** техн. сѐх спирт; ~ý **roztok** физ. хим. твѐрд разтвор; ~é **palivo** техн. твѐрдо гориво **2.** корав, издръжлив
♦ **ж** (туй) тлъстият живав **3.** суров, жесток, ожесточен, упорит: **vést ~ý boj** вода ожесточена борба, ожесточен бой; **klást ~ý odpor** оказвам упорита съпротива; ~а **zima** сурова зима; ~ý **mráz** лют студ; **pro-jít ~ým výcvikem** премина сурово обучение; ~а **kritická** критична
♦ **ж** (туй) тлъстият живав **do ~ého** работата става дебела, сѐриозна; почва да става лошо, опасно, напѐчено; положението става критично
ťuh|ýk, -а м. зоол. кòнска сврãчка (птица) (Lanius)
tuch|nout, третол. -ne неск. разваля се, мухлясва, плесенясва: **mouka ve vlhu ~ne** при влага брашното се разваля, мухлясва
túj|e, -e ж. бот. туйа (дърво) (Thuja)
tuk, -u м. мазнина, тлъстина, маслò: **zbavit se**

dietou přebytečného ~u освободя се с диета от излишните тлъстини; **maso prorostlé ~em** тлъсто месò; **rybí ~** антек. рибено м̀аслò; **podkožní ~** анат. подкòжни тлъстини; **technické ~y** технически м̀асл̀а; **pokrmový, jedlý ~** маргарин; **umělý ~** изк̀уствена м̀азнина; маргарин; **rostlinný ~** растителна м̀азнина; растително м̀аслò; **živočišný ~** животинска м̀азнина; м̀аслò от животински произхòд

čuk, čuky междум. ч̀ук-ч̀ук (при почукване)

čuk|at, -ám несв. 1. (čít; па со) ч̀укам, трòпам, хлòпам (с нещо; по нещо): **~at na dveře** ч̀укам на вратата

по ч̀елòто (защото съм си спомнил; защото се учудвам); **jaro ~á na dveře** ч̀ука на вратата 2. (-; со) разг. тр̀акам, ч̀укам (нещо): **~at na psací stroji** тр̀акам на пишеша машина 3. (кого, со кат) поб̀утвам, ср̀гвам (някого, нещо някъде): **~at loktem souseda (aby nespal)** поб̀утвам с л̀акът съседа си (да не спи) 4. обикн. **čuk|at si, -ám si** (с к̀ут) ч̀укам се, ч̀укам си ч̀ашата (с някого)

čuk|nout, -nu св. 1. (čít, па со) ч̀укна, трòпна, хлòпна, тр̀акна (с нещо, по нещо): **~nout takhle** ч̀ука така

~lo н̀ещо ме с̀епна; н̀ещо ме нак̀ара да надостря уши, да б̀ьда нащр̀ек 2. **čuk|nout si, -nu si** (с к̀ут) ч̀ука се, ч̀укаем си ч̀ашите (с някого): **~nout si na přátelství** ч̀ука се в зн̀ак на приятелство

čuknut|ý, -á, -é разг. експр. уд̀арен, ч̀укнат; не е с вс̀ичкия си; н̀ещо му хлòпа

čukot, -u м. ч̀укане, трòпане, б̀иене: **~ srdce** б̀иене на с̀ърц̀ето

tukov|ý, -á, -é 1. кòйто се отн̀ася до м̀азнина, до тлъстина; м̀азен; м̀аслен: **~é pečivo** тест̀ено изделие от м̀аслено тестò 2. м̀астен: **~á tkáň** биол. м̀астна (с̀единителна) т̀ькан; **~é žlázy** биол. зоол. м̀астни ж̀лезы 3. маслòдобивен: **~ý průmysl** маслòдобивна промишленост; **~é závody** маслòдобивни заводи

tuláck|ý, -á, -é скитнически: **~ý život** скитнически живòт

tuláctv|í, -í ср. скитничество

tulačk|a, -y ж. скитница, бездòмница

tulák, -a м. скитник, бездòмник

tule|ň, -ně м. зоол. тюл̀ен (Phoca)

tulen|í, -í, -í тюл̀енов: **~í tuk** тюл̀енова м̀ас

tulipán, -u м. бот. лал̀е (Tulipa)

tul|ít, -ím несв. (кого, со ке коти, к ч̀ети) прит̀искам, г̀ушкам (някого към себе си)

tul|ít se, -ím se несв. (ке коти) прит̀искам се (к̀ъм някого); г̀ушкам се, г̀аля се (в някого): **~it se k matce** прит̀искам се към м̀айка си;

vesnička se ~í pod kopcem прен. селц̀ето се г̀уши под върха

čul|pas, -a/по-рядко експр. **-e, čul|p|a, -y** м. разг. пейор. глуп̀ак, т̀ьп̀ак, прост̀ак, др̀внник, гов̀едо

čululum нескл. ср. разг. пейор. нескопòсник/нескопòсница; повлек̀ан/повлек̀ана; т̀уткав, п̀ипкав, неср̀ьчен, нерешителен, безвòлев чòв̀ек; т̀уткава, п̀ипкава, неср̀ьчна, нерешителна, безвòлева жен̀а

tumor, -u м. мед. т̀умор

tůň, tůň|ě, -ě ж. в̀ир, вòдна г̀лъбина, р̀ечен з̀алив

tun|a, -y ж. тон (мярка за т̀егло)

tuňák, -a м. зоол. тон (риба) (Thunnus)

tundr|a, -y ж. т̀ундра

tůně ж. т̀ůň

tunel, -u м. тун̀ел: **prokopat, prorazit ~** прокоп̀ая, прокар̀ам тун̀ел; **~ podzemní dráhy** тун̀ел на метрò; **~ pro pěší** тун̀ел, пòдлез за пешехòд на тун̀ела

tunelář, -e м. 1. (м̀айстор) тун̀елджия 2. публ. (фин̀ансов) далав̀ераджия; ш̀еф на фин̀ансова „пирамида“ (след 1989 г.): **stamilionová konta ~ů** стòмилиòнови см̀етки на „фараòни“, на ш̀ефове на „пирамиди“

tunelován|í, -í ср. публ. незакон̀но изсм̀укване, изпòмпване на парй (от банки и под.); (фин̀ансова) далав̀ера, машин̀ация

tunel|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со) незакон̀но изсм̀укам, изтòчвам парй (от банки и под. след 1989 г.): **~ovat banky** изтòчвам б̀анки

tunelov|ý, -á, -é тун̀елен

tunik|a [-пу-], -y ж. т̀уника

tunisk|ý [-пу-], -á, -é т̀униски, тунизийски

tunokilometr, -u м. трансп. т̀он-килом̀етър

tunov|ý, -á, -é еднòтòнен

tupě нар. т̀ьпо, прит̀ьп̀ено: **~ civět do prázdna** г̀л̀едам т̀ьпо, с т̀ьп пòглед в простр̀анството; **~ ho bolí hlava** ус̀ещ̀а т̀ьпа бòлка в глав̀ата

tup|ec, -ce м. г̀рубо т̀ьп̀ак, глуп̀ак, т̀ьпогл̀ав чòв̀ек, т̀ьпан̀ар

tupír|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со) тупйрам (коса и под.)

tup|ít I, -ím несв. (со) прит̀г̀пявам, изт̀г̀пявам, пр̀ава (нещо) т̀ьпо

tup|ít II, -ím несв. (кого, со) злослòв̀я (за някого, за нещо); ч̀ерня, оч̀ерням, х̀уля, руг̀ая, позоря, опозорявам (някого, нещо): **veřejně ~it protivníka** п̀ублично нап̀адам, к̀алям, опозорявам прòтивник; **~it něčí dobré jméno** оч̀ерням добрòто име на някого

tuplovan|ý, -á, -é разг. двòден, дублиран

tup|nout, -nu несв. изт̀г̀пявам се, прит̀г̀пявам се; зат̀г̀пявам

tupohlavost, -i ж. тупоумие, тьпотà, тьпоглавие
tupohlav|ý, -á, -é тьпоглав, тьпоумен

tupost, -i ж. тьпост, тьпотà, притьпèност: ~ **smyslù** притьпèност на сетивàта, на усещанията;

duševní ~ умствена тьпотà; тьпоумие

tupoúhl|ý, -á, -é геом. тьпоугълен

tup|ý, -á, -é 1. тьп (*противопол.* остър), притьпèн: ~ **ý nùž** тьп нòж; ~ **á brada** закръглена брадà; **rozbili mu hlavu ~ým předmětem** счупили му главàта с тьп предмет; ~ **ý úhel** геом. тьпугъл

2. тьп, притьпèн, приглушèn: ~ **ý rachot kol** приглушèn шум на колелà; ~ **á bolest hlavy** тьпо главобòлие; ~ **é sykavky** *език.* шущкави съгласни 3. тьп (*противопол.* ўмен), равнодўшен, апатичен, ограничен, глупав: ~ **ý dav** равнодўшна тьлпà; ~ **é zvíře** тьпо, глупаво живòтно; ~ **ý výraz tváře** тьп израз на лицèто; **má na učen|í ~ou hlavu** тòй/тjà е ўмствено ограничен(а); тьп/тьпа е за ўчене; ~ **á poslušnost** тьпо послушание; сляпо подчинèние; ~ **é zoufalství** тьпо, апатично отчаяние

tur, -a м. *зоол.* тур, диво говèдо, див бик (Bos)

♦ **tur|a, -y** ж. турски; **být zdrav jako** ~ здрав като бик сьм

túr|a, -y ж. 1. екскурзия, излет, пòход, прèход: **vydat se na ~u** отправа се на пòход; трьгна на излет; **pěší ~a** туристически прèход; **lyžařská ~a** скиòрски излет, ски-пòход 2. *разг. експр.* тèжка, изнурителна рàбота: **to byla (ale) ~a!** (ама) голяма рàбота падна! голямо бàчкане му хвèрлихме!

turban, -u м. турбàн, чалмà

turbín|a, -y ж. *техн.* турбина: **parní ~a** парна турбина; **vodní ~a** водна турбина; **plynová ~a** гàзова турбина

turbínov|ý, -á, -é *техн.* турбинен: ~ **é letadlo** турбореактивен самолèt

turboagregát, -u м. *техн.* турбоагрегàт

turbogenerátor, -u м. *електр.* турбогенерàтор

turbokompresor, -u м. *техн.* турбокомпресòр

turbovrtulov|ý, -á, -é *авиаци.* турбовитлов

turbulence|e, -e ж. *физ.* турбулèнтност

turecky нар. турски; по турски

tureck|ý, -á, -é 1. турски: ~ **á káva** турско кафè;

~ **á dářství** безрèдие, хаòс, небрèжност 2. *остар.* тòрски

turečtin|a, -y ж. турски език

tur|ka, -y ж. турска кафè

jako ~ek седя по турски; **poturčenec horší ~ka** да пàзи Гòспод нè от турчин, а от потурнàк

2. *разг.* турско кафè 3. *диал.* тиква

turist|a, -y м. турист

turisticky [-ту-] нар. туристически: ~ **oblečený** облèчен, екипиран туристически, като турист; ~ **značkováná cesta** обозначèn с указàтели туристически пьт

turistick|ý [-ту-], -á, -é туристически: ~ **ý ruch** туризъм; ~ **é značky** туристически указàтели; ~ **á mapa** туристическа кàрта; ~ **á chata, noclehárna** туристическа хижà; ~ **ý průvodce** пътеводител; ~ **ý salám** сух (шпèков) салàм

turistik|a [-ту-], -у ж. туризъм: **pěstovat ~u** занимавам се с туризъм

turistk|a, -y ж. туристка

turksk|ý, turkotatarsk|ý, -á, -é тòрски

turnaj, -e м. *спорт.* турнир: **uspořádat ~** организирам, проведà турнир; **šachový ~** шахмàтен турнир; **mezipásmový ~** зонàлен турнир

turnajov|ý, -á, -é кòйто се отнàся до турнир; турнирен: ~ **á tabulka** таблица за класиране в турнир

turné *нескл. ср.* турнè: **koncertní ~** концертно турнè

turniket [-пу-], -у м. турникèt (*на вход*)

turnus, -u м. смяна: **tábor má tři ~y** лагерьт има три смèни; **přijel třetí ~** рекреантù пристигна трèтата смяна почиващи

turovit|í, -ých м. *само мн. зоол.* говèда (Bovidae)

tuř|í, -í, -í кòйто се отнàся до тур, до диво говèдо, до див бик: ~ **hlas** *прен.* мòщен глàс; глàс като йерихòнска трьбà

tuřín, -u м. *бот.* сладка ряпа, кръмна ряпа (Brassica)♦ **tuř|ín, -y** ж. здрав като бик

tuš I, -e м. *муз.* туш: **hudba spustila ~** м̀зиката засв̀ри т̀ш

tuš II, -e ж. туш (*за чертане*): **vytahovat (rys) ~í** изтèглям, очертавам, начертавам (чертèж) с т̀ш; **čínská ~** кит̀йски т̀ш

tušen|í, -í ср. 1. предч̀вствие: **mít divné, neblahé ~í** имам стран̀но, лòшо предч̀вствие; **(mé) ~í mě neklamalo** предч̀вствието (ми) не мè изт̀га 2. предста̀ва, понятие: **nemám (nejmenší) ~í** нямам и понятие; нямам хабèр; **měl jen nejasné ~í, jak to vypadá** тòй имаше сàмо см̀тна предста̀ва как стоят нещàта

tuš|it, -ím *несв.* 1. (*со*) предч̀вствам, предусèщам (*нещо*), догаждам се (*за нещо*): ~ **it neštěstí** предч̀вствам нещàстие; ~ **it nebezpečí** предусèщам опàсност; **ani ve snu jsem ne~il, že ...** и на с̀н не м̀ е мина̀вало, че ..; и през ўм не м̀ е мина̀вало, че ... 2. мисля, смятам, стру̀ва ми се: **stalo se to, ~ím vloni** товà се сл̀чи, стру̀ва ми се, миналата год̀на

tušov|ý, -á, -é кòйто се отнàся до т̀ш; изп̀лнен с т̀ш: ~ **á kresba** рис̀нка с т̀ш

tutl|at, -ám *несв. (со) експр.* пот̀лвам, при-

кривам, замазвам, заглаждам (*нещо*); сподавям (*нещо*): **~at afěru** потулвам афера; **~at smích** сподавам смях
Tutovk|a, -y ж. „Түтовка“ (*лотария с изтриващи се билети*)
tuťú *вж.* **tu, tú**
tuze *нар. остар.* много, твърде: **je to ~ drahé** това е много скъпо
tuzem|ec, -ce м. местен жител; туземец
tuzemsk|o, -a ср. нашата страна: **v ~u** в нашата страна; у нас; **zboží vyrobené v ~u** стока, произведена в нашата страна, родно производство; **zboží pro ~o** стока за вътрешния пазар
tuzemsk|ý, -á, -é тукашен, местен: **~ý obchod** местна търговия; **~é suroviny** местни суровини; **~ý rum** ром местно производство
tuzér, -u м. *остар. разг. жарг.* бакшиш: **dávat ~** давам бакшиш
tužb|a, -y ж. *книж.* копнеж, мечта; горещо, страстно желание: **celoživotní ~a** завѣтна мечта; **splnění všech tužeb** осъществяване на всички желания
tužid|l|o, -a ср. *спец.* втвърдител; гел (*за коса*)
tužít, -ím неск. (со) 1. втвърдявам, укрепявам, заздравявам (*нещо*): **~it límec škrobem** колосвам якъ 2. *книж.* заякчавам, укрепявам, калявам (*нещо*): **~it tělo cvičením** калявам тялото (си) с упражнениия; **~it svaly** укрепявам мускулите (си), мийщите (си)
tužít se, -ím se неск. старая се, напругам се, работя усърдно: **jen se ~!** давай!
tužk|a, -y ж. мѝлив: **tvrdá, měkká ~a** твърд, мек мѝлив; **barevná ~a** цвѝтен мѝлив; **inkoustová ~a** химически мѝлив; **patentní ~a** автоматичен мѝлив; **propisovací ~a** химикалка; **ořezat ~u** подѝстрия мѝлив
tužkárensk|ý, -á, -é който се отнася към мѝливна фабрика
tužkárn|a, -y ж. фабрика за мѝливи; мѝливна фабрика
tužkařsk|ý, -á, -é мѝливен; който се отнася към производство на мѝливи
tužkov|ý, -á, -é мѝливен; изпѝлнен с мѝлив
tužtičk|a, -y ж. *умал.* мѝливче
TV [tévé] *неизм. прил. съкр.* телевизиѝнен: **po-kojová ~ anténa** стайна, вътрешна телевизиѝнна антѝна
tvá *вж.* **tvůj**
tvar, -u м. 1. форма, фасѝн: **pravidelný, nepravidelný** ~ правилна, неправилна форма; **módní ~ klobouku** моден фасѝн на шапка; **obecný ~ (rovnice)** *мат.* ѝбщ вид (на уравнение); **sevěný ~** *воен. физкулт.* сгѝстен, сбѝт строй 2. *само мн.* (**tělesné tvar|y, -ů** (телѝсни) форми, пропорции: **děvče plných ~ů** момиче

със заблени форми; закрѝглено момиче
3. език. форма: **slovesný ~ určitý a neurčitý** лична и нѝлична глаголна форма; **jmenný a složený ~ přídavného jména** кратка и пѝлна форма на прилагателно ѝме
tvárliv|ý *вж.* **tvárný**
tvárnice, -e ж. *техн.* строителен материал във форма на тухла; блѝк, блѝкче: **škvárobe-tonová ~e** шлакобетѝнен блѝк
tvárnost, -i ж. пластичност, податливост: **~ materiálu** податливост на материал; **~ obličejе, mluvy** пластичност на лицѝто, на речта
tvárn|ý, tvárliv|ý, -á, -é 1. пластичен, податлив: **~ý materiál** пластичен материал; **~á povaha** *прен.* податлив характер 2. *само* **tvárn|ý** формообразуващ, оформящ; градивен: **~é prostředky** *лит.* художествени срдѝства
tvaroh, -u м. извара: **dietní ~** диетична извара
tvarohov|ý, -á, -é който се отнася до извара: **~ý koláč** сладкиш с извара
tvaroslov|í, -í ср. *език.* морфология
tvaroslovn|ý, -á, -é *език.* морфологичен
tvarován|í, -í ср. *спец.* формѝвка, фасѝниране, формѝране, оформяне
tvar|ovat, -uji/разг. -uju неск. спец. формѝвам, формѝрам, оформям: **~ovat odlitky** формѝвам отливки; **~ovat stromky** оформям дръвчѝта
tvarově *нар.* по форма; по отношение на формата, на фасѝна
tvarov|ý, -á, -é който се отнася до форма; фасѝнен, профилен; фасѝниран, профилиран: **~á rozmanitost** разнообразие на форми; **~é prvky** *строит.* профилни елементи; **~á ocel** *техн.* профилна, фасѝнирана стомана; **~á fréza** *техн.* фасѝнна фрѝза; **~é dublety** *език.* дублетни форми
tvarůž|ek, -ku м. *разг.* „тваружек“ (*вид муризли-во сирене*)
tvář, -e ж. 1. бѝза, страна на лицѝто: **červené, bledé, vpadlé ~e** червени, блѝди, хлѝгнали бѝзи, странѝ; **políbit někoho na ~** целѝна някого по бѝзата; **důlky v ~ích** трапчѝнки на бѝзите; **~e mu hoří** *прен.* бѝзите му, странѝте му пламтят 2. лицѝ: **ušlechtilá, vráskovitá ~** благородно, набрѝчкано лицѝ; **smutná, veselá ~** тъжно, весело лицѝ; **člověk příjemné ~e** човѝк с приятно лицѝ; **udeřit do ~e** удара по лицѝто; **pohledět někomu do ~e** погледна някого в лицѝто; **krev se mu vehnala do ~e** кръвта нахлѝ в лицѝто му; **uvítala ho s usměvavou ~í** (тѝ) го посрѝчна с усмѝхнато лицѝ; **řekl to s vážnou ~í** (тѝй) каза това със сериѝзно лицѝ; **změnit se v ~í** изменя се в лицѝ(то); **je v ~í podoben otci** в лицѝ (тѝй) прилѝча на баща

си; říci někomu něco do ~e кажа нешто на някого (право) в очите; **pravá ~ fašizmu** истинскостта; **střelou masku s ~e** сваля маската от лицето на някого; разоблича някого; **vmést někomu urážku do ~e** хвърля обидя в лицето на някого; **pracovat v potu ~e** работя с пот на челото; **má to napísáno ve ~i** на лицето му е изписано; **~í v ~ někomu** лице в лице с някого; с лице към някого; **hledět skutečnosti ~í v ~** изправен съм пред (самата) действителност; гледам действителността в лицето; **ukázat někomu svou (pravou) ~** покажа на някого истинското си лице; **odhalit, ukázat něčí pravou ~** разоблича някого; покажа истинското лице на някого; **člověk dvojí ~e** двуличен човек; човек с две лица; **ztratit svou ~** обезличи се, загубя облика си **3.** лице, същество: **bledá, bílá ~** бледолик; бял (човек); **němá ~** (безсловесно) животно; безсловесна твар

tvářecí, -í, -í в съчет. **~í stroj** техн. формовъчна машина

tvářen|í, -í ср. в съчет. **~í kovů** техн. обработка на метали под налягане, формване на метали

tvářička, по-рядко книж. tvářinka, -y ж. умал. **1.** бұзка **2.** личице

tvářit se, -ím se неск. (jak) **1.** изглеждам (някак), имам (някакъв) вид, давам (си) (някакъв) вид; **~it se smutně, vesele** гледам тъжно, весело; изглеждам тъжен, весел; давам си тъжен, весел вид **2.** правя се, преструвам се (на някакъв); **~it se důležité** придавам си важност; правя се на (много) важен; важничя; **~it se kysele** правя кисели физиономии; **~í se, že spí** преструва се, че спи; **ne~ se, že mi nerozumíš!** не се преструвай, че не ме разбираш!

tvářnost, -i ж. книж. **1.** характер, вид, облик: **politická i kulturní ~ Evropy** политически и културен характер на Европа **2.** облик, физиономия: **~ města, krajiny** облик на град, на местност; **změnit svou ~** променя облика си; **morální ~** прен. морален облик

tvé вж. **tvůj**

tvíd, -u м. текст. туйд

tvídov|ý, -á, -é текст. туйдов/туйден; който е от туйд; **~é sako** сакò от туйд

tvoje вж. **tvůj**

tvor, -a м. същество, създание, твар

tvorb|a, -y ж. **1.** образване, формиране, определяне, създаване: **~a cen** ценообразване; **~a krvinek v těle** образване на кръвни телца в тялото **2.** творчество, творба, произведение: **překladová i původní ~a** преводни и оригинални произведения; **básnická ~a** поетично творчество; **lidová ~a** народно творчество

tvoreček, -ka м. експр. умал. създанийце, малко същество

tvorstv|o, -a ср. събир. книж. всичко живо; (всички) живи същества, живи създания, живи твари

tvořen|í, -í ср. образване, формиране: **~í cen** ценообразване; **~í slov** език. словообразване

tvořit, -ím неск. **1.** (co) създавам, сътворявам (нещо): **~it hodnoty** създавам блага, ценности; **~it si vlastní úsudek** създавам си собствено мнение; **~it nová slova** създавам нови думи **2.** творя: **~it spontanně, lehce** творя спонтанно, леко; **~it na motivy ...** творя по мотиви от ... **3.** (co) книж. съставлям, съставям, представлявам, представям (нещо): **řeka ~í hranici mezi dvěma státy** реката представлява граница между двете държави; **toto zboží ~í značnou část našeho vývozu** тази стока съставлява значителна част от нашия износ; **výbor ~í tito členové** в комитета влизат следните членове **4.** (co) спец. образувам (нещо): **přímky ~í ostrý úhel** правите линии образуват остър ъгъл

tvořit se, -ím se неск. създавам се, образувам се: **na mléce se ~í škraloup** върху млякото се образува каймак; **před očima se mu ~í mžítka** свитки му излизат пред очите

tvořivě нар. творчески

tvořivost, -i ж. творчество, творческа дейност: **soubory lidové umělecké ~í** народни ансамбли за художествена самодейност; **soutěž ~í mládeže** конкурс, преглед на младежкото творчество, на художествената самодейност на младежта; **technická ~ žáků** ученическо техническо творчество

tvořiv|ý, -á, -é **1.** творчески: **~á fantazie** творческа фантазия, творческо въображение; **~ý umělecký proces** творчески художествен процес **2.** съзидателен, градивен: **~á práce** съзидателен труд; **~á kritika** градивна критика

tvrd|ák, -u м. разг. бомбе

tvrdě нар. твърдо, сурово, жестоко, строго, здраво, упорито, усилено: **~ zasáhnout (proti někomu)** взема строги мёрки (срещу някого); **~ trénovat** тренирам усилено; **hokejisté hráli ~** хоккеистите играха твърдо; **~ spát** спя дълбоко, непробудно; **~ pracovat** работя упорито, усилено

tvrd|it I, -ím неск. (co) спец. втвърдявам (нещо); правя (нещо) по-твърдо: **~it kovy, slitiny** втвърдявам метали, сплави; **~it plastické hmoty** хим. техн. втвърдявам пластмаси; правя пластмаси по-твърди

tvrd|it II, -ím неск. (co; o čem) твърдя (нещо); настоявам (за нещо): **~í pravý opak** твърдя

точно обратното; **všichni ~í, že má pravdu** всички твърдят, че е прав/права; **~í se, že...** твърди се, че...; говори се, че...

tvrd|nout, -nu *несв.* **1.** втвърдявам се, вкоравявам се, ставам корав: **cement ~ne** циментът се втвърдява; **chléb ~ne** хлябът става корав **2.** (*kde*) *разг. експр.* вися, клеча (*някъде*): **~nu tady už dobrou hodinu** вися тук вече цял час **tvrdohlavě** *нар.* твърдоглаво, упорито, инат-чийски

tvrdohlav|ec, -ce *м.* твърдоглав, своенравен човек, инат(чия)

tvrdohlavost, -i *ж.* твърдоглавие, упорство, инат

tvrd|jako mezek, jako beran инат съм като магаре

tvrdost, -i *ж.* **1.** твърдост, коравина: **stupeň, stupnice ~i** *минер.* степен, скала на твърдост; **zkouška ~i** *техн.* изпитание на твърдост; **~vody** твърдост, варовитост на вода **2.** суровост, строгост: **~trestu** строгост на наказание

tvrdošijně *нар.* твърдоглаво, упорито

tvrdošijn|ý, -á, -é твърдоглав, бикоглав, упорит: **~ý odpor** упорита съпротива

tvrd|ý, -á, -é **1.** твърд, корав: **~ý límec** твърда, колосана яка; (**pánský**) **~ý klobouk** бомбѐ; **~ý chléb** корав хляб; **vejce na ~o/na~o** твърдо сварено яйце; **~ý hlas** твърд глас; **~é pohyby** *прен.* резки движения; **~ý krok** *прен.* твърда, решителна крачка; **~ý spánek** *прен.* дълбок, здрав, непробуден сън; **~á pryž** *спец.* твърда гума; ебонит; **~é dřevo** *спец.* твърда дървесина; **~á litina** *метал.* твърд чугун; **~é olovo** *техн.* твърдо олово; **~ý papír** *фотогр.* контрастна хартия; **~é krmivo** *земед.* зърнен фураж; **~é sýru** *хран.* твърди сиренета; **~á voda** *хим.* варовита, твърда вода; **~é patro** *анат.* твърдо небце; **~á stupnice** *муз.* мажорна гама; **~á valuta** *икон.* твърда валута; **~á hra** *спорт.* твърда, груба игра; **~ý úder** *спорт.* силен, рязък удар; **~ý dopad** *спорт.* твърдо приземяване; **~á síla** *спорт.*

~ýlo **kámen** твърд като камък, като кремък, като стомана; **má ~ou hlavu** твърдоглав, инат е; **~ý oříšek** костелив орех; **vládnout ~ou rukou** управлявам с твърда ръка **2.** *прен.* тежък, строг, жесток, суров: **~ý život** тежък, суров живот; **~ý osud** сурова, жестока съдба; **~á práce** тежка, изнурителна работа; **~á kázeň** строга дисциплина; **~ý trest** строго, сурово наказание; **~á škola** сурова школа; **~é rysy obličejе** сурови черти на лицето; **~á zkouška** сурово изпитание; **~ý zápas** ожесточена борба; жесток бой; **~á skutečnost** сурова, жестока действителност

3. (*na něco*) *разг. експр.* тъп (за нещо): **být ~ý na učení** тъп съм за учение; не ми върви учението

tvrz, -e *ж.* крепост и *прен.*

tvrzen|í, -í *ср.* твърдение, уверение: **obhájit své ~í** защитя твърдението си; **vyvrátit něčí ~í** опровергая, оборя нечие твърдение

tvrzen|ý, -á, -é *техн.* в съчет. **~á litina** закален чугун; **~é sklo** закалено стъкло

tvůj I, tvého *м.*, **tvá/tvoje, tvé** *ж.*, **tvé/tvoje, tvého** *ср.* *местоим.* твой, твоя, твоё: **nedělat rozdíl mezi mým a tvým** не правя разлика между моё и твоё; **ať je (tedy) po tvém/podle tvého** нека да е по твоёму; нека да бъде, както ти искаш; **to není tvá věc** това не е твоя работа

tvůj II, tvého *м.* *разг.* твоят (мъж); твоичкият: **kam odešel ten ~?** къде отиде твоят (мъж)?

tvůr|e, -e *м.* творец, създател, автор

tvůrč|í, -í, -í творчески: **~í práce** творческа работа; **~ím způsobem** творчески; **~í pracovník** творчески работник, творец; **~í svazy** творчески съюзи

tvůrkyn|ě, -ě *ж.* (женà) творец, създателка, авторка

ty I (*род.* тебе, tě, *дат.* tobě, ti, *вин.* tebe, tě, *местен (о) tobě, творит.* tebou) *местоим.* ти, теб(е), на (за, с ...) тебе: **to jsi celý ~!** *експр.* такъв си ти! всичките ти работи са такива!

ty II, tyty *междум.* ще видиш ти! ще те науча аз тебе!

tyč, -e *ж.* прът, върлина, лост, щанга: **telegrafní** ~ телеграфен стълб; **záclonová** ~ корниз; **skok o ~i** *спорт.* овчарски скок; **~ ke šplhu** *физкулт.* върлина за катерене; **pistní** ~ *техн.* òс с бутало; бутална òс; **nárazníková** ~ *техн.* бѐферен лост; **vodící** ~ *техн.* направляващ лост, водеща щанга; **vrtná** ~ *техн.* сондажна щанга; **armovací** ~ *спец.* арматура

tyčink|a, -y *ж.* **1.** умал. пръчица, пръчка: **~a na rty** червило; **slané ~y** *хран.* солѐти **2.** бот. тйчинка

tyčinkovit|ý, -á, -é пръчковиден: **~é bakterie** *мед.* туберкулòзни, кохови бактѐрии, ба̀цили

tyč|it se, обикн. третол. -í se *несв. книж.* издига се, възвишава се, стърчи: **v dálce se ~ily hory** в далечината се издигаха планини

tyč|ka, -y *ж.* умал. пръчка, лостче

tyčkař, -e *м.* *спорт.* жарг. скача̀ч (на овчарски скок)

tyčkov|ý, -á, -é в съчет. **~ý plot** стобòр, ограда от ко̀лòве

tyčov|ý, -á, -é в съчет. **~é železo** *метал.* желязо на пръчки

týd|en, -ne *м.* сѐдмица: **dvakrát za ~en** два пъти

tyranizovat [-ny-], **-uji**/разг. **-uju** нескв. (кого – вин.) тиранизирам, измъчвам (някого): **~ovat celou rodinu** тиранизирам цялото семейство; **nedám se nikým ~ovat** няма да позволяя на никого да ме тиранизира
tyranka, -y ж. тиранка, угнетителка
tyranský, -á, -é експр. тираничен, тиранически, жесток, деспотичен
tyranství, -í ср. тиранство, деспотизъм
tyrjat, -ám нескв. (кого – вин.) изтезвавам, мъча, измъчвам (някого): **~al ji kašel** мъчеше я кашлица
tyristor, -u м. електр. тиристор
tyrkys, -u м. минер. тюркоаз
tyrkysové нар. тюркоазено: **~ modrá barva** тюркоазеносин цвят

tyrkysový, -á, -é минер. тюркоазен, тюркоазов: **~é nebe** прен. тюркоазено небе
Tyrolák, -a м. разг. тиролец
Tyrolačk[a], -y ж. разг. тиролка
tyrolský, -á, -é тиролски
týt, **tyji**/разг. **tyju** нескв. **1.** тлъстѣя, пълнѣя **2.** (z koho, z čeho) експлоатирам, използвам (някого, нещо); забогатявам (за нечия сметка): **~ z cizí práce** забогатявам от чужд(ия) труд **3.** (z čeho) прен. спекулирам (с нещо): **~ ze své dobré pověsti** спекулирам с доброто си име, с доброта си репутация
tyž, **tentýž** м., **táž**, **tatáž** ж., **totéž** ср. местоим. същият, същата, същото: **říkal stále jedno a totéž** (той) повтаряше все едно и също; **téhož dne** същия ден

U

u, **U** **I** чешкият гласен звук [u] и буквата **u**, която го обозначава **2.** [u, ú] и **u**, **ú**, **ů** нескл. ср. название на гласния звук [u] и на буквата **u**: **dlouhé ú** дълго ú; **vyslovit u** произнеса u; **napsat malé u, velké U, kroužkované ů** напиша малко u, главно U, ů с кръгче **3.** техн. означение за формата на някои изделия или техни части: **profilovaná ocel tvaru U** профилирана стомана във форма на U; **U-profil** U-профил; **U-rampa** рампа с профил U; **trubice U** тръба с профил U
u **II** предлог **I.** с род. **1.** до, близо до, при, на, край, у (с пространствено значение): **stát u okna** стой до прозореца; **sedět u stolu** седя на масата; **bydlet u školy** живя до училището; **chata u lesa** вила край гората, до гората, при гората; **fronta u pokladny** опашка на касата; **u samé země** до самата земя; **bolí mě u srdce** боли ме сърцето; **mít, nosit peníze u sebe** имам, нося пари у себе си; **ležet někomu u nohou** паднал съм в краката на някого; **být u vesla** прен. експр. на кормилото съм; **být u cíle** близо до целта съм; **být u moci** на власт съм; **být s vypravováním u konce** нямам каквò (повече) да разкажа, завършвам разказа си; **zeptat se u sousedů** попитам при съседите; **zaklepat u něčích dveří** почукам на нечия врата
♦ **u** **II** предлог **2.** създаването на нещо; **poznat něco u pramene** пия вода от извора, науча нещо от първа ръка **2.** у, при (за среда, област, социална група): **bydlet u rodičů** живя при родителите си; **návštěva u známých** гостуване у познати; **děti jsou u Pokorných** децата са при семейство

Покорни; **u nás se budeš mít dobře** при нас ще ти бъде добре; **u nás se tomu říká...** по нашия край го наричат...; **u Čechů to nebývá zvykem** при чехите няма такава традиция **3.** на (за принадлежност по място или по функция): **kapsa u kalhot** джоб на панталон; **kolo u vozu** колелò на кола; **ručička u hodinek** **справка** на часовник
♦ **u** **III** предлог **3.** **u** **III** предлог **4.** **u** **III** предлог **5.** **u** **III** предлог **6.** **u** **III** предлог **7.** **u** **III** предлог
девета дупка на кавала е; **to je u boha, kam se to podělo** господ знае къде е отишло, къде се е дянало **4.** в, към (за месторабота): **pracovat u stavební firmy** работя в строителна фирма; **je (zaměstnán) u dráhy, u vojska, u divadla** той е на работа в железниците, във войската, в театъра; **prokurátor u krajského soudu** прокурор към областен съд; **dělá u lopaty** разг. експр. блъска се на тежка работа **5.** на, при, пред (за допълнителни обстоятелства): **besedovat u vína** разговарям на чаша вино; **sedět u oběda** обядвам; **trávit večery u televize** прекарвам вечерите пред телевизора **6.** от, на, при, пред (за отношение): **u něho bych to nečekal a)** от него не съм очаквал такава неща **б)** от него не очаквам такава неща; **u tebe mě nic nepřekvapí** при тебе нищо не може да ме изненада; **pochybná věrnost u mužů** съмнителната вярност на мъжете, при мъжете; **omluvit se u přítele** извиня се пред приятел; **přimluvit se u někoho** ходатайствам пред някого; **často при клетви u živého boha** за бога; **u všech čertů** по дяволите **7.** на, при, в (за престой с някаква цел): **být u kadeřníka** на фризьор съм; **nakupovat u řezníka** пазарувам при месаря; **jsem myšlenkami u**